

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

**TÜRKİYE'DE TİYATRO/ OYUNCULUK EĞİTİMİ VEREN LİSANS
PROGRAMLARINDA
MÜZİK DERSLERİNİN YERİ VE ÖNEMİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Buket SAĞLAM

MALATYA-2019

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

TÜRKİYE'DE TİYATRO/ OYUNCULUK EĞİTİMİ VEREN LİSANS
PROGRAMLARINDA
MÜZİK DERSLERİNİN YERİ VE ÖNEMİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Buket SAĞLAM

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Betül KARAGÖZ DURSUN

2. Danışman: Dr. Öğretim Üyesi V. Yasin AKYÜZ

Malatya-2019

T.C.
İnönü Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Müzik Eğitimi Bilim Dalı

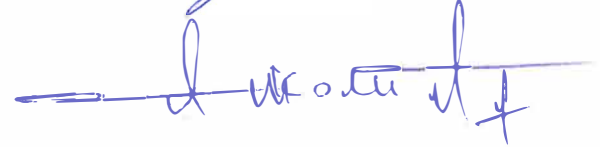
Buket SAĞLAM tarafından hazırlanan **Türkiye’de Tiyatro/Oyunculuk Eğitimi Veren Lisans Programlarında Müzik Derslerinin Yeri ve Önemi** başlıklı bu çalışma, 27.06.2019 tarihinde yapılan sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Cemal YURGA

Üye : Doç. Dr. Ali Korkut ULUDAĞ

Üye (Tez Danışmanı): Dr. Öğr. Üyesi Betül KARAGÖZ DURSUN

İmza

O N A Y

27/06/2019

Doç. Dr. Niyazi ÖZER
Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Dr. Öğretim Üyesi Betül KARAGÖZ DURSUN ve Dr. Öğretim Üyesi V. Yasin AKYÜZ'ün danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım **“Türkiye’de Tiyatro/ Oyunculuk Eğitimi Veren Lisans Programlarında Müzik Derslerinin Yeri ve Önemi”** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Buket SAĞLAM

ÖNSÖZ

Bu araştırmada Türkiye'de Tiyatro/Oyunculuk Eğitimi veren lisans programlarında müzik derslerinin yeri ve önemi bakımından değerlendirilmesi üzerine çalışılmıştır.

Araştırmanın bütün aşamalarında değerli vaktini bana ayıran ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, her zaman iyilikle yaklaşan, danışman hocam sayın Dr. Öğr. Üyesi Betül KARAGÖZ DURSUN'a teşekkürlerimi sunarım.

Henüz niversitedeyken yüksek lisans yapmaya karar verdiğimde beni güdüleyen ve bu kıymetli konunun çalışılması hususunda beni bilinçlendiren, bilgilendiren ve heveslendiren, çalışmamın bugün kapladığı hacmin oluşumuna canı gönülden katkı sunan, hiçbir zaman maddi manevi desteğini omuzlarımdan eksik etmeyen ve yakında baba olacak olan ikinci tez danışmanım: eniştem (ağabeyim) sayın Dr. Öğretim Üyesi V. Yasin AKYÜZ'e teşekkürü bir borç bilirim.

Bana her zaman sabırla, ilgiyle, istekle yaklaşan, tüm şifasıyla bir anne gibi davranıp teselli edip sarıp sarmalayan, desteğini biran bile olsun esirgemeyen, canım kanım, yakında anne olacak olan ve emeğinden uykusundan feragat eden ablam sayın Öğr. Gör. Manolya AKYÜZ'e ve karnında annesiyle geçireceği vakitten aldığım yakında doğacak olan yeğenim Mavi Deniz'e çok teşekkürlerimi sunarım.

alışkanlığıyla, güleryüzü ve dürüstlüğüyle bu çalışmada bana saatlerini, günlerini ayıran Sayın Doç. Dr. Sercan ÖZKELEŐ'e teşekkürlerimi iletirim.

Çok kıymetli vaktini ayırıp, çalışacağım konuyla gönülden ilgilenen, desteğini benden süreç boyunca esirgemeyen sayın Öğr. Gör. Orkun ÖNGEN'e teşekkürlerimi iletirim.

Birlikte büyüdüğüm, çok güzel zamanlar geçirdiğim ve çok güzel anılar biriktirdiğim, beni sabırla dinleyen ve oğtleyen ilk arkadaşım, kız kardeşim Demet SAğLAM'a teşekkürlerimi canı gönülden sunarım.

Ve beni doğurup, büyütüp, emeğini, hakkını, saygısını, sevgisini, ilgi, merhamet ve anlayışını hiçbir zaman esirgemeyen, tüm başarılarıma ortak olan, her zaman arkamda olan destekçim yardımcıım ve duacım çok kıymetli anne ve babam Hatice SAğLAM ve Güneri SAğLAM'a sonsuz teşekkürlerimi borç bilirim.

Buket SAğLAM

ÖZET

TÜRKİYE'DE TİYATRO/ OYUNCULUK EĞİTİMİ VEREN LİSANS PROGRAMLARINDA MÜZİK DERSLERİNİN YERİ VE ÖNEMİ

SAĞLAM, Buket

Yüksek Lisans, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Betül KARAGÖZ DURSUN
Dr. Öğretim Üyesi V. Yasin AKYÜZ

Haziran-2019, XIII + 94 sayfa

Bu araştırmanın amacı Türkiye yükseköğretim düzeni içinde lisans düzeyinde yer alan tiyatro / oyunculuk eğitimi programları yapısında yer verilen müzik eğitimi alanına ilişkin derslerin yapısı, ders saatleri, çeşitliliği ve kapsamlarına ilişkin durumun tespitini yapmaktır.

Çalışmanın kuramsal kısmında kaynak taraması yapılarak konu ile ilgili araştırmanın kuramsal temeli zenginleştirilmiştir.

Araştırmanın yöntemi olarak tarama yöntemi kullanılmış olup, araştırmanın deseni ise durum tespiti olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Aracı olarak AÜ- DTCF- TB ders programının verileri önemli görülmüş olup; Tiyatro bölümünde dört yıl içerisinde toplam 417 saat ders okutulduğu ve bu dersler arasında müzik dersleri kapsamında 11 tür müzik eğitimi alanı dersinin var olduğu, bu derslerin 13 derslik bir süre ile toplam 28 ders saati üzerinden gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Bu sayı toplam ders sayısının % 7'sini oluşturmaktadır. Bu veri: Tiyatro/Oyunculuk bölümlerinde müzik eğitiminin önemli bir yere sahip olduğunu göstermiştir. Tüm bunlara bağlı olarak bir sonuç elde edilmiştir ve sonuçlar kısmına eklenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Tiyatro, Eğitim, Oyunculuk, Müzik, İstihdam, Kadro, Yarı Zamanlı

ABSTRACT

THE POSITIONS AND IMPORTANCE OF THE MUSIC COURSES THAT GIVE THEATRE AND ACTING EDUCATION AT LICENCE PROGRAMS IN TURKEY

SAĞLAM, Buket

Master of Arts, Inonu University, Institute of Educational Sciences
Fine Arts Education Department, Music Teaching Department

Thesis Advisor: Dr. Lecturer Betül KARAGÖZ DURSUN

Dr. Lecturer V. Yasin AKYÜZ

June, 2019, XIII + 94 pages

The purpose of this study define the situations about courses structure, structure hours, versions and contents of music education under the context of theatre/ performing arts education in bachelor degree in higher institution.

In the theoretical part of the study, by doing research search the theoretical basis of the research related to subject is riched.

Qalitative and Quantitative Resarch Designs are used as research methods. Scanning Model is used as the research design.

The data is obtained from AU – DTCF (Ankara University, Language, History and Geography Faculty) Theatre Department syllabuses. It is detected that in Theatre Department, during four years totally 417 hours courses are taught. In these courses there are 11 types coues in music teaching and these courses are studied as 28 courses hours with 13 hours duration. This duration constitutes the 7 % of total courses. This data shows that music education has an important place in Theatre/Acting Department. The results are gotten according to these data and added to the results chapter in our study.

Key Words: Theatre, Education, Acting, Music, Employment, Staff, Part Time

İÇİNDEKİLER

KABUL ONAY SAYFASI	i
ONUR SÖZÜ	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR	ix
TABLolar LİSTESİ	xi
RESİMLER LİSTESİ	xiii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	7
1.3. Alt Problemler	8
1.4. Araştırmanın Amacı.....	8
1.5. Araştırmanın Önemi	8
1.6. Sınırlılıklar.....	8
1.7. Sayıtlar.....	9
1.8. Süre ve Olanaklar	9

BÖLÜM II

KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Dünyada, Türklerde ve Türkiye Cumhuriyeti'nde Tiyatro Sanatının Tarihi....	10
2.2. Türkiye'de Tiyatro Eğitiminin Tarihi.....	26
2.3. Türk Tiyatro Eğitiminin Programlar Bakımından Niteliği.....	33
2.4. YÖK Düzeninde Yer Alan Oyunculuk veya Tiyatro Lisans Programlarının Durumu.....	44

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli.....	48
3.2. Evren ve Örneklem.....	48
3.3. Verileri Toplama Teknikleri.....	49
3.4. Verilerin Analizi.....	50

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum.....	51
4.1.1. Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyetinin İlk Tiyatro Kurumu Darübedayi'ye İlişkin Elde Edilen Bilgiler.....	51
4.1.2. Ankara Devlet Konservatuvarı ve Diğer Kurumlardaki Tiyatro Eğitim Programlarına İlişkin Elde Edilen Bilgiler.....	52
4.1.2.1. 1933 Yılı Tiyatro Enstitüsü Programı ve Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Programlarına Yönelik Elde Edilen Bilgiler.....	52
4.1.2.2. ADK (1982 sonrası Hacettepe Üniversitesine Bağlandı) 1976 Yılı Dört Yıllık (Lisans) Programı.....	54
4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum.....	55
4.2.1. İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (İÜDK) Sahne Sanatları Bölümü (SSB) Tiyatro Anasanat Dalı (TAD) Programından Elde Edilen Bilgiler.....	55
4.2.2. Hacettepe Üniversitesi (HÜ) Ankara Devlet Konservatuvarı (ADK) Sahne Sanatları Bölümü Tiyatro Anasanat Dalı Programından Elde Edilen Bilgiler.....	56
4.2.3. Ankara Üniversitesi (AÜ) Dil Tarih Coğrafya Fakültesi (DTCF) Tiyatro Bölümü (TB) Lisans Programından Elde Edilen Bilgiler.....	64
4.2.4. Dokuz Eylül Üniversitesi (DEU) Güzel Sanatlar Fakültesi (GSF) Oyunculuk Anasanat Dalı (OAD) Programından Elde Edilen Bilgiler.....	66
4.2.5. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ) İstanbul Devlet Konservatuvarı (İDK) Sahne Sanatları Bölümü (SSB) Tiyatro Anasanat Dalı (TAD) Programından Elde Edilen Bilgiler.....	67

4.2.6. Uludağ Üniversitesi (UÜ) Güzel Sanatlar Fakültesi (GSF) Sahne Sanatları Bölümü (SSB) Oyunculuk Anasanat dalı (OASD) Programında Elde Edilen Bilgiler	69
4.2.7. Anadolu Üniversitesi (AÜ) Devlet Konservatuvarı (DK) Sahne Sanatları Bölümü (SSB) Tiyatro Anasanat dalı (TAD) Programında Elde Edilen Bulgular.....	70
4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum	71
4.3.1. Bilkent Üniversitesi (BÜ) Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi (MSSF) Tiyatro Bölümü Lisans Programına İlişkin Elde Edilen Bilgiler	72
4.3.2. Kadir Has Üniversitesi (KHÜ) Sanat ve Tasarım Fakültesi (STF) Tiyatro Bölümü (TB) Lisans Programına Yönelik Elde Edilen Bilgiler	73
4.3.3. Beykent Üniversitesi (BEÜ) Güzel Sanatlar Fakültesi (GSF) Oyunculuk Bölümü (OB) Lisans Programına Yönelik Elde Edilen Bilgiler	74
4.3.4. Okan Üniversitesi Konservatuvarı (OÜK) Tiyatro Bölümü (TB) Lisans Programına Yönelik Elde Edilen Bilgiler.....	76
4.3.5. Yeditepe Üniversitesi (YÜ) Güzel Sanatlar Fakültesi (GSF) Tiyatro Bölümü (TB) Programında Elde Edilen Bilgiler	77
4.3.6. Maltepe Üniversitesi (MAÜ) Güzel Sanatlar Fakültesi (GSF) Tiyatro Bölümü (TB) Programında Elde Edilen Bilgiler	78
4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum.....	79

BÖLÜM V

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar	82
5.2. Öneriler	91
5. Müzik eğitiminin içinde ulusal ve uluslararası yerel müzik unsurlarına giriş türünden bir derse ihtiyaç duyulabilmektedir. Bu sebeple böyle bir dersin müfredata konulması önerilebilir.....	91
KAYNAKÇA.....	92

KISALTMALAR

YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
AÜ	: Ankara Üniversitesi
DTCF	: Dil Tarih Coğrafya Fakültesi
HÜ	: Hacettepe Üniversitesi
ADK	: Ankara Devlet Konservatuvarı
MSGSÜ	: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
DK	: Devlet Konservatuvarı
UÜ	: Uludağ Üniversitesi
GSF	: Güzel Sanatlar Fakültesi
DEÜ	: Dokuz Eylül Üniversitesi
İÜDK	: İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı
SSB	: Sahne Sanatları Bölümü
TAD	: Tiyatro Anasanat Dalı
TB	: Tiyatro Bölümü
OAD	: Oyunculuk Anasanat Dalı
İDK	: İstanbul Devlet Konservatuvarı
TASD	: Tiyatro Anasanat Dalı
OASD	: Oyunculuk Anasanat dalı
BÜ	: Bilkent Üniversitesi
MSSF	: Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi

BEÜ	: Beykent Üniversitesi
OB	: Oyunculuk Bölümü
KHÜ	: Kadir Has Üniversitesi
STF	: Sanat ve Tasarım Fakültesi
OÜK	: Okan Üniversitesi Konservatuvarı
YÜ	: Yeditepe Üniversitesi
MAÜ	: Maltepe Üniversitesi

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. YÖK Düzeninde Yer Alan Tiyatro Lisans Programlarında Müzik Eğitimine İlişkin Ders Adları ve Verildiği Dönemlerin Görünümü.....	5
Tablo 2. 19 Kasım 1930 Günü İstanbul'da Dârülbedâyi İçinde Kurulan Bir Tiyatro Meslek Mektebi'nin 1933 Yılı Programı.....	36
Tablo 3. 1933 Darülbedayi'de Açılan Tiyatro Meslek Okulu Programı ve Bu Programda Yer Alan Müzik Alanı Dersleri.....	51
Tablo 4. 1933 Yılı Tiyatro Enstitüsü Ders Programı ve Bu Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri	53
Tablo 5. İÜDK-SSB-TAD Lisans Programından Elde Edilen Bilgiler	55
Tablo 6. Yılı Bilinemeyen; Ancak Daha Önceki Dönemlerin Program Anlayışını Yansıtan Programda Müzik Eğitimi Alınan Dersler	57
Tablo 7. 1986-1987 Öğretim Yılı Ders Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri	58
Tablo 8. 1987-1988 Öğretim Yılı Ders Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri	59
Tablo 9. 1991-1992 Öğretim Yılı Ders Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri	60
Tablo 10. 1992-1993 Öğretim Yılı Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri	61
Tablo 11. 2018-2019 Öğretim Yılı Ders Programına İlişkin Elde Edilen Bilgiler.....	62
Tablo 12. AÜ DTCF TB Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri.....	64
Tablo 13. DEU GSF OAD Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri.....	66
Tablo 14. MSGSÜ İDK SSB TAD Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri	67
Tablo 15. UÜ GSF SSB OASD Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri	69
Tablo 16. AÜ DK SSB TAD Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri	70
Tablo 17. BÜ MSSF TB Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri.....	72
Tablo 18. KHÜ STF TB Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri	73
Tablo 19. BEÜ GSF OB Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri.....	74
Tablo 20. OÜK TB Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri	76
Tablo 21. YÜ GSF TB Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri.....	77

Tablo 22. MAÜ GSF TB Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri	78
Tablo 23. Araştırma Örneğinde Yer Alan Üniversitelerde Müzik Eğitimcilerinin Nitelikleri ve Lisans Programlarında Yer Alan Müzik Eğitimi Alanı Derslerinin Sayısal Durumları Arasındaki Bağlantılar	80

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1. Dar-ul-Bedayı Osmanı (Conservatore National Ottoman	34
Resim 2. Darülbedayi Öğretim kadrosu	34

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Bu bölümde araştırma ana sorunsalı açıklanmış ve buna bağlı olarak araştırma ana soru ve alt soruları sunulmuştur. Ayrıca araştırmanın amacı, önemi, sayıltıları ve sınırlılıklarına yönelik açıklamalara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Türk tiyatro sanatını alt yapısını oluşturan oyunculuk alanının geniş bir kapsamı mevcuttur. Söz konusu alana ilişkin Osmanlı dönemi tespitlerde sokak eğlencelerinde canlandırmalar, esnaf alaylarında taklitler ve mukallitler, Saray Eğlenceleri ve sünnet düğünleri, curcuna ve kol oyunu, orta oyunu, karagöz, köy oyunlarında köy tiyatrosu, elekçi oyunu, orta Anadolu'da geleneksel güldürü, Alevi köylerinde güldürü, geyik oyunu, tuluat, Anadolu halk danslarında acı ve üzüntü unsurlarının canlandırması, meddahlık gibi çeşitlenmiş oyunculuk alanları ve / veya türleri mevcuttur (Sevengil, 2015) Bu bakımdan Metin and'ın Tarihi Tiyatro ifadesini açıklarken Türk tiyatro edebiyatında “tarihi piyes, tarihî-millî dram, hâile-i tarihiyye, tarihî temâşâ, tarihî hâile, tarihî oyun, tarihî ve millî fâciâ vakıa-i millî- tarihî piyes, fâciâ-i tarihiyye, tarihî ve ciddî piyes, millî ve tarihî piyes” şeklinde ifade olduğunu; ayrıca tarih ve belgeye dayanan oyunların tarihi gerçeklikle ilişkisini açıklamak üzere: “Vaka-i Hakikiyye-i Tarihiyye, hakikî tarihî piyes, vak'a-i hakikiye, hakikî piyes, tarihî ve hakikî piyes, askerî ve hakikî dram, millî ve siyâsî bir dram” gibi terimlere müracaat edildiğini belirtmesi aslında yukarıda çeşitlemeleri yapılan oyun ve oyunculuk tarihi ile doğrudan bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır (And, 1971: 146).

Türk Tiyatro eğitimi konusunda Osmanlının son 6-8 yılında kurulan Darülbedayi önemli bir eğitimsel gelişmenin alt yapısını oluşturmuştur. Bununla birlikte bu kurumun Türkiye Cumhuriyeti döneminde çeşitli eğitim-öğretim kurumları çatısı altında örgün ve yaygın olarak çeşitlendirildiği ve sayı ve nitelikçe geliştiği anlaşılmaktadır. Söz konusu eğitim-öğretim kurumlarında yapılandırılan tiyatro veya oyunculuk eğitimlerinin temel konusu yanında müzik hem Türk oyun ve oyunculuk tarihinin bir gereği olarak hem de dünya tiyatro tarihindeki müzikli tiyatro, operet, revü vb. etkinliklerdeki güçlü etkisinin bir sonucu olarak ikincil bir öğretim alanı haline getirilmiştir.

Söz konusu açıklamalar altında söz konusu programlarda yer alan müziksel eğitim alanlarının Türk oyun ve oyunculuğunda yer verilen müziksel unsur ve alt yapılarla birlikte Türkiye Cumhuriyetinin Osmanlı'nın son yüzyıllarda başlattığı yenileşme hareketlerine uygun ancak Türk kimliğine vurgu yapan aydınlanma hareketleri kapsamında Batı sanat müziği unsur ve eylemleriyle bütünleşik bir yapı ile oluşturulması beklenirdi. Bu bağlamda tiyatro sanatçısı olacak gençlerin müziksel eğitimlerinin orta oyunu, meddahlık, halk gezek, yaren, barana, maşala vb. eğlence ve birlik gecelerinde oyun kurmacalarda yer verilen Türk çalgılarının ve türk halk müziği ve sanat müziği icrasının temel unsurlarından olan gırtlak, tavr ve hançere eğitiminin söz konusu programlardaki müzik derslerine yansıtılmış olması beklenirdi. Söz konusu tiyatro eğitimi programları üzerinde yapılan incelemelerde Tiyatro sanatçısının mesleğinde canlandıracağı kişiliklerde sunulan tüm müziksel niteliklere yanıt verebilecek müziksel birikim, bilgi ve beceri ile donatılması ya da bir kısım öğrencilerini bu türden bir bilgi, birikim ve beceriyle donanabilecekleri seçmeli ders ortamlarının sunulması gerekirdi.

Nitekim Tiyatro oyunlarının dizinini veren 2014 yılı verilerine göre 1949-2014 yılı arasında oynanması için kara alınan 3645 oyundan 1709'u oynanmış (Bu oyunlardan bir oyunun çoklu sayıda gösterimi de toplam sahnelenmeye dahil edilmiş olup söz konusu sayı toplam eser sayısı değildir.) ve bunlardan 113 adetinin doğrudan müzikli oyun olduğu tespit edilmiştir. Bu oyunlardan 76 adeti doğrudan Türk müziği türleri içermekte olup bunlardan bazıları şu oyunlardır: Efruz Bey, Eflatun Bey Rakım Efendi, Gulyabani, Harman, Hisseli harikalar Kumpanyası, Müzikal (Dikran Tchahadjian), Müzikal (C.R.Rey), Neşe'dert Aşk, Osmanlı Dram Kumpanyası, Osmanlı Sefiri, Redife'ye Güzelleme, ve Tangopera... Bu oyun sayısı ve oyunların Türk müziği tür ve tarzlarını ve elbette çalgılarını içermesi söz konusu oyunlarda görev alacak oyuncuların bu tür bir müzikal sahada bilgili, deneyimli ve becerili olmasını da zorunlu kılmaktadır. Demek ki Tiyatro sanatçısı adayının meslek öncesi eğitiminde müzik sanatı gerek batı Sanat müziği gerek Türk müziği biçim ve tarzlarını edinebilecek düzeyde programlarda ders konuları içinde yer almalıdır.

Türk Tiyatro eğitimi 1914 yılında başlamış ve günümüze kadar 105 yıllık bir birikim elde edilmiştir. Zaman içinde tiyatro programının yapısı nicel ve nitel yönden değişmiş, günün ve tiyatro sanatının ihtiyaçları doğrultusunda güncellenerek yenilenmiş olmalıdır. Nitekim bu yönde iki önemli tespit mevcuttur. Bunlardan biri Ankara Üniversitesi DTCF önderliğinde gerçekleştirilen 1976 yılı Tiyatro bilgi şölenidir (Tiyatro Sempozyumu). İkincisi

ise 2013 yılındaki tiyatro / Oyunculuk programlarında müzik derslerinin durumu ve işlenişine ilişkin oyunculuk mesleğini yürüten sanatçı görüşlerinin alındığı Şimşek'in hazırladığı tezdır.

Söz konusu her iki bilimsel çalışma tiyatro / oyunculuk programlarında müzik eğitimi alanına yönelik derslerin hem meslek öncesi hem meslek sonrası ne düzeyde önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Prof. Dr. Melahat Özgü tiyatro alanının seslendirme, sahneleme ve eğitimi alanının tümünde müziğin gerekliliğini ortaya koyacak bir değerlendirmeyi sahne sanatlarının tüm alanlarını da ele alarak yapmaktadır. Ona göre tiyatro oyunun içinde ya da tek başına “*Jest, mimik, müzik ve pantomim gibi oyun biçimlerinin, edebiyatının biçimlerine uygun olup olmadığı, sahne olayları ile birlikte araştırılmaktadır*” (Özgü, 1976:11). Bu açıklama ister tiyatro ister tiyatro oyununda başvuru veya bağımsız olarak kullanılan sahne sanatlarından herhangi biri olsun müzik ve eğitiminin ister örgün ister yaygın öğretim biçimleriyle işbirliğinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu bakımdan tiyatro örgün eğitimi programlarının tümüne yönelik olarak yan alan tespitlerinde müzik ve müzikle ilgili alt çalışma alanlarından bazılarının tiyatro öğretim programlarında yer alması gerekliliği 1976 yılı bazında ortaya konulmuş olmaktadır. Özgü'nün bu görüşlerini açıkladığı bilgi şölenindeki konuşmacılardan biri olan Oransay'ın (1976) tiyatro programının müziksel ihtiyaçlarının tespitine yönelik yaptığı 7 maddelik açıklamaya bakıldığında söz konusu müzik alanına yönelik tiyatro programı ders ihtiyacının şunlar olduğu anlaşılmaktadır.

1. Tiyatro öğretim programı tiyatro sanatının doğası gereği asıl alan ve ilgili yan alanlar programı biçiminde oluşturulmalıdır.

Müzik yan alan programına yönelik dersler “Nefes, Konuşma ve Ses Eğitimi”, Müziksel İşitme Eğitimi, Şarkı Söyleme Eğitimi, “Tartımsal Hareket Eğitimi”, “Çalgı Eğitimi”, “Birlikte Söyleme ve Çalma Eğitimi”, “Müziksel Doğaçlama Eğitimi” gibi derslerin oluşturduğu bir havuzdan oluşturulmalıdır.

2019 yılı itibarıyla YÖK'te yer alan Tiyatro / Oyunculuk alanı lisans programlarının yapısının müzik eğitimi alanı bakımından durumun ele alındığı bu tez için Şimşek'in (2013) çalışması mezuniyet sonrası meslek içi bireylerin sahne ve müzik ilişkisine yönelik bir durum tespiti vermektedir. Buna göre % 97,5'i 5 yıl ile 15 yıldan fazla zamandan beri tiyatro sanatçısı olan kişilerin % 90'ının tiyatro sahnesinde müzik icra etmek durumunda olduğu ortaya çıkmıştır. Zaten Türkiye'de devlet tiyatrolarının kurulduğu 10 Haziran 1949'dan 2017 tarihine kadar devlet tiyatrolarında sahneye konulan oyunlardan 21'inin doğrudan müzikal

tiyatro eseri olduğu ve oyuncuların bu eserin gerektirdiği m¼zik eserlerini seslendirme becerilerine g¼re yer aldıkları anlaşılmalıdır. Demek ki devlet tiyatrolarında m¼zikli tiyatro t¼r¼ne yer verilmekte ve bu tiyatro eserlerindeki m¼ziksel eylemlerin ve seslendirmenin gerçekleştirilebilmesi için oyuncunun meslek ¼ncesi ve sonrası m¼zik ve m¼zik eğitimiyle doğrudan bağı olması gerekmektedir. Tiyatro b¼l¼m¼ mezunu ¼đrencilerin mezuniyet sonrası iş sahası olarak sadece devlet tiyatroları olmayıp hem ¼zel tiyatrolar hem de son d¼nemde gelişen TV dizileri ve sinema sermaye alanları da vardır. Bu alanlar g¼zden geçirildiğinde m¼zikli tiyatroların ¼zel ticaret tiyatrolarında, devlet tiyatrolarına g¼re daha çok sayıda ve nitelikçe daha g¼ yapımların olduğu anlaşılmalıdır. Demek ki ister devlet tiyatroları ister ¼zel tiyatrolar ve TV dizi veya sinemada g¼rev alsın, tiyatro sanatçılığı eğitiminden geçen kişilerin m¼zik eğitimi alanında yetkin olması gerekir. Ayrıca tiyatro eğitiminin ihtiyaç duyduğu kısımlarla birlikte yetişmiş olması alanının doğası gereğidir. Bu bağlamda Y¼K d¼zeni içinde yer alan tiyatro veya oyunculuk lisans programlarının m¼ziksel yapısının g¼r¼n¼m¼ ¼nem kazanmaktadır. 2013 yılı tespitlerini yapan Şimşek'e (2013) g¼re durum şyledir:

Tablo 1.

YÖK Düzeninde Yer Alan Tiyatro Lisans Programlarında Müzik Eğitime İlişkin Ders Adları ve Verildiği Dönemlerin Görünümü

Üniversite Adı	Bölüm Adı	Tarih	Müzikle İlgili Dersler ve Yılları
1 Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Cografya Fakültesi	Tiyatro Bölümü	1958	birinci ve ikinci yılda "Solfej" ve "Ses Eğitimi" dersleri üçüncü yılda "Tiyatroda Müzikaller, Müzikli Oyunlar" dördüncü yılda "Tiyatroda Şarkı: Tavr, Şarkı"
2 Beykent Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi	Oyunculuk bölümü	1997	son yarıyıldan itibaren "Şarkı"
3 Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi	Tiyatro Bölümü Oyunculuk Anasanat Dalı	1936	1. yılda "İşitme I", "İşitme II" ve "Şarkı Söyleme"
4 Çankaya 18 Mart Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi	Oyunculuk Bölümü	2002	1,2 ve 3. yılda "Ses ve Ritim"
5 Çukurova Üniversitesi Devlet Konservatuarı	Sahne Sanatları Bölümü, Oyunculuk Anasanat Dalı	1989	birinci yıl "Ses Eğitimi" ve "Solfej"
6 Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi	Sahne Sanatları Bölümü, Oyunculuk Anasanat Dalı	1976	birinci dönemde "Temel Ses Bilgisi ve Eğitimi"
7 Eskişehir Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuarı	Sahne Sanatları Bölümü, Tiyatro Anasanat Dalı	1989	1.-2.-3.-4. yarıyıldan itibaren "Şan ve Solfej"
8 Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı	Sahne Sanatları Bölümü, Tiyatro Anasanat Dalı	1936-1982	1. ve 2. yarıyıldan itibaren "Solfej"
9 İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuarı	Sahne Sanatları Bölümü, Oyunculuk Anasanat Dalı	1914-1982	1, 2, 3 ve 4. yarıyıldan itibaren "Solfej"
10 Kocaeli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi	Sahne Sanatları Bölümü, Oyunculuk Anasanat Dalı	2006	1, 2, 3 ve 4. yarıyıldan itibaren "Şan-Solfej"
11 Maltepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi	Oyunculuk bölümü	1997	Müzik dersi programında yer almıyor
12 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Devlet Konservatuarı	Sahne Sanatları Bölümü, Tiyatro Anasanat Dalı	1978	1.-2.-3.-4. yarıyıldan itibaren "Solfej"
13 Selçuk Üniversitesi Dilek Sabancı Devlet Konservatuarı	Sahne Sanatları Bölümü, Tiyatro Anasanat Dalı	1993	1.-2.-3.-4. yarıyıldan itibaren "Şan ve Solfej"
14 Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi	Sahne Sanatları Bölümü, Oyunculuk Anasanat Dalı	1997	1. yıl "Şan"
15 Uludağ Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi	Sahne Sanatları Bölümü, Oyunculuk Anasanat Dalı	2007	1.-2.-3.-4. yarıyıldan itibaren "Nota Okuma", "Ses Eğitimi"
16 Yeditepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi	Oyunculuk bölümü	1996	Programlarında müzik dersi yer almıyor.

7 ve 8. Yarıyıldan itibaren "Şarkı Söyleme"

5 ve 6. yarıyıldan itibaren "Çağdaş ve Modern Müzikaller"

3. ve 4. yarıyıldan itibaren "Şarkı Söyleme"

8 Yarıyıldan itibaren "Ses Eğitimi", "Enstrüman"

Tablo 1'e göre Şimşek'in incelediği iki tiyatro lisans programında müzikle ilgili yan alan dersleri bulunmamaktadır. Tablodaki verilere göre 1996 ve 1997 yılında eğitim – öğretime başlayan söz konusu kurumların bu program görünümüleriyle 1976 yılı Türkiye'sinin Tiyatro lisans programlarına yönelik ihtiyaç tespitlerinin *-2013 yılı itibariyle-* gerisinde kaldığı anlaşılmaktadır. Söz konusu tabloda Ankara Üniversitesi (AÜ) Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi (DTCF), Hacettepe Üniversitesi (HÜ) Ankara Devlet Konservatuvarı (ADK), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ) Devlet Konservatuvarı (DK) ve Uludağ Üniversitesi (UÜ) Güzel Sanatlar Fakültesi (GSF) tiyatro veya oyunculuk bölümleri programlarının müzikle ilgili yan alan derslerinin 8 yarıyla veya 4 yıla yayılmış bir biçimde ve çeşitlendirilmiş dersler ile yapılandırıldığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda söz konusu üniversitelerdeki tiyatro veya oyunculuk bölümü programlarının 1976 yılı tiyatro programları ihtiyaç tespitlerinden yararlandıkları ve programları alanın ihtiyaçları doğrultusunda yenileyerek güncelledikleri anlaşılmaktadır. Anılan üniversitelerin öğretim elemanı yapısına bakıldığında anılan bölüm yapısı içerisinde ya müzik alanından yetişmiş uzman öğretim üyelerinin bölümde istihdam edildiği ya da konservatuar yapısı içinden müzik uzmanlarından yeterli düzeyde yararlandıkları ortaya çıkmaktadır. Tiyatro bölümlerinde müzik eğitimi alanı uzmanlarının varlıkları tiyatro bölümü programlarına yerleştirilen müzikle ilgili derslerin hem süre hem sayı hem de niteliğini etkilemektedir. Örneğin AÜDTCF tiyatro bölümünde istihdam edilen müzik öğretim üyesinin müzik eğitimi uzmanı ve tiyatro müzikleri besteciliği alanındaki birikim ve geçmişi söz konusu birimin programlardaki müzikle ilgili derslerin niteliğini müzik eğitimi ve müziksel biçim ve biçem analizine yönelik dersler biçiminde; UÜGSF tiyatro bölümünde istihdam edilen müzik öğretim üyesinin hem müzik eğitimi hem de ses eğitimi uzmanı olması anılan birim programlarının sekiz yarı yılına da ses eğitimi ve şarkı söyleme derslerinin yerleştirilmesi biçiminde yansıdığı tespit edilmiştir. Demek ki tiyatro / Oyunculuk lisans programlarının komşu sanat dalları ve komşu bilim dallarına yönelik öğretim üyesi istihdamları söz konusu programların yan alan derslerini sayı, dönem ve nitelikçe etkileyerek günün ve tiyatro eğitiminin ihtiyaçları doğrultusunda yenilenmesine yol açacaktır. Şimşek'in sonuçlarına göre devlet tiyatrolarında oyunculuk yapan sanatçıların müzikli oyunlarda karşılaştıkları güçlükler şunlardır:

“Nota okuma, ses temizliği, nefes ve nüans, ses ve nefes tekniklerini kullanma, ezgisel sorunlar, çalgı veya orkestra eşlikli söyleme, tartımsal birliktelik, şarkıya başlama ve başlangıç sesini verme”

Söz konusu sorunların araştırmaya katılan oyuncuların %50 si tarafından yaşanması Tablo 1'deki üniversitelerin tiyatro programlarına müzikle ilgili derslerin yansınmasıyla bağlantılı olduğu çıkarımına yol açmaktadır. Bu bakımdan bu kurumlardan mezun sanatçıların % 27.5'i öğrenciyken, %20'si mesleğe başladıktan sonra okulda aldıkları eğitimin dışında ek bir müzik eğitimi aldıkları anlaşılmaktadır. Bu derslerin çalgı, solfej, koro ve ses eğitimi dersleri olması hem 1976 yılı tiyatro programı ihtiyaç tespitlerinin hala geçerli olduğunu hem de bu ihtiyaçların müzik alanı için kümelenildiği ders yapılarını ortaya koymaktadır. Oyuncuların söz konusu özel derslerle yürüttükleri eğitimin gerekçesi olarak "Bir oyuncu olarak mesleğime katkıda bulunması ve kendimi geliştirmek", ve "lisansta aldığım eğitimi unutmamak ve pekiştirmek için" şeklinde yanıt vermeleri tiyatro eğitiminde müzik eğitiminin ne kadar gerekli ve önemli olduğunun bir göstergesidir. Söz konusu derslerin tiyatro programında gerekliliği bir ihtiyaç ve sorun alanıyken bu derslerin öğretiminde yeterliliklerin de önemli olduğu yine Şimşek'in araştırmasında ortaya konulmuş ve araştırmaya katılan oyuncuların programlarda yer alan müzikle ilgili derslerin işlenişine yönelik;

- Şan ve solfej derslerinin ders saati sayısının yetersiz olduğu,
- Tiyatro eğitimi içinde müzikal oyunculuğunun ek derslerle ya da program değişikliğiyle, farklı bir bölüm olarak ele alınması gerektiği,
- Derslerin yeterince ayrıntılı ve disiplinli işlenmediği,
- Bir çalgı çalmanın gerekli olduğu eleştirileri tespit edilmiştir.

Yukarıda verilen ve Şimşek'in araştırması doğrultusunda 2013 yılı tiyatro eğitimi programlarının müzikle ilgili yapısı, görünümü ve işlenişine ilişkin sonuçlar ve 1976 yılı Tiyatro Bilgi Şöleni bildirimlerine yansıyan ilgili program taslağı ve ihtiyaç tespitlerinden hareketle tiyatro / Oyunculuk lisans programları ders yapıları içerisinde yer verilen müziksel dersleri, sayısal ve niteliksel durumu ve ders içerikleri bu ana sorunun açıklanması için temel verileri sunmaktadır. Bu araştırmanın ana soru cümlesi ve alt soru cümleleri bu temel verileri elde ederek Tiyatro eğitiminde müzik derslerinin nicel ve nitel durumunu ortaya koymak üzere yapılandırılmıştır.

1.2. Problem Cümlesi

Türkiye'de Tiyatro / Oyunculuk Eğitimi Lisans Programlarında Müzik Eğitiminin Nicel ve Nitel durumu nedir ?" soru cümlesi ana soru seçilmiş ve araştırma konusu yapılmıştır.

1.3. Alt Problemler

1. Ankara Devlet Konservatuarı ve diğer kurumlardaki tiyatro eğitim programları nasıldır?
2. Türk Yükseköğretim düzeninde fakülte ve / veya konservatuar bünyesinde yer alan tiyatro ve / veya oyunculuk birimleri programlarına yönelik müzik derslerinin sayısı, ders saati nedir ve programda yer alma durumu nasıldır?
3. Vakıf üniversitelerinde yer alan tiyatro lisans programlarında müzik alanı derslerinin sayısı ve özellikleri nelerdir?
4. Üniversitelerin fakülteleri/bölgümlerindeki kadrolu istihdam durumu nasıldır, derse giren öğretim elemanının uzmanlaştığı alan nedir, kaç ders ve kaç saat müzik eğitimi dersi verilmektedir?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Türkiye yükseköğretim düzeni içinde lisans düzeyinde yer alan tiyatro / oyunculuk eğitimi programları yapısında yer verilen müzik eğitimi alanına ilişkin derslerin yapısı, ders saatleri, çeşitliliği ve kapsamlarına ilişkin durumun tespitini yapmaktır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma Türk tiyatro sanatı ve onun geçmiş gelenekleriyle bağında güçlü bir yeri olan müzik sanatının günümüz tiyatro / oyunculuk eğitimi lisan programlarında yer verildiği şekliyle tiyatro sanatında müziksel bilgi, birikim ve beceri ihtiyacı ile tiyatro programlarında yer verilen müziksel dersler arasındaki sayısal ve niteliksel ilişkilerin ortaya konulması bakımından önemlidir.

1.6. Sınırlılıklar

Bu kısımda araştırmanın sınırlılıkları açıklanmıştır. Bu araştırmanın sınırlılıkları şöyledir:

1. 2018-2019 yılları ile
2. Ankara, İstanbul, İzmir ve Bursa illeri ile
3. Özel ve Devlet üniversiteleri ile
4. Fakülte veya yükseköğretim çatısı altındaki tiyatro / oyunculuk bölümleri ve / veya anasanat dalları ile
5. Tiyatro / Oyunculuk lisans programları ile

sınırlandırılmıştır.

1.7. Sayılılar

Bu kısımda araştırmaya başlarken doğruluğuna inanılan ve doğru olduğu varsayılan ifadelere yer verilmiştir. Sayılı ya da varsayım ifadeleri birbirlerine göre gerçeğe yakınlıkta küçük farklar içermektedir. Sayılılar genellikle varsayımlara göre gerçeğe daha yakın ifadeler olduğu kabul edilmektedir. Sayılı, araştırmada ilke ve uygulamalar hakkında yapılan ve doğruluğu ispatlanması gerekmeyen önceden kabul edilmiş önermedir denilebilir (Büyüköztürk, 2010: 69; Karasar, 1991: 32). Bu doğrultuda, araştırmanın sayılıları aşağıdaki gibidir:

- 1) Araştırmada seçilen tarama yönteminin araştırmanın amacına uygun olduğu,
- 2) Araştırmada yer alan durum tespitlerinin araştırma yöntemine uygun olduğu,
- 3) Araştırma evreninin Türk tiyatro / oyunculuk eğitimini temsil ettiği,
- 4) Araştırma örneklemini oluşturan kurum ve programların nitelik ve nicelik bakımından araştırma evrenini temsil ettiği,
- 5) Araştırmada veri toplama aracı olarak seçilen araçların araştırmanın özgünlüğüne uygun olduğu varsayılmıştır.

1.8. Süre ve Olanaklar

Bu tezin süresi 2018-19 eğitim-ğretim yılı içerisinde araştırma evrenini temsil eden örnekleme üniversitelerin ilgili fakülte veya Konservatuar yapısı altında eğitim-ğretim faaliyetlerini sürdüren tiyatro / oyunculuk bölüm veya anasanat dalı lisans programlarının ulaşılabilen sanal veya gerçek ortam kaynakları ve belgelerine dayanmaktadır.

BÖLÜM II

KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde Türkiye’de Tiyatro sanatının tarihi durumu; tiyatro sanatına yönelik eğitim kurum ve süreçlerin durumu; tiyatro eğitiminin okullu süreçlerine yansıyan ders programlarının özellikleri; Tiyatro ve müzik ilişkisinin kapsam ve çerçevesi; söz konusu kapsam ve çerçeve içerisinde ele alınabilen müziksel ihtiyaçların açıklanması ve bu ihtiyaçlar ile tiyatro sanatçısı yetiştiren tüm eğitimsel program türlerinin içeriği arasında bağlar kurulması yoluyla araştırmanın tarihsel alt yapısı ve kuramsal çerçevesi sunulmaktadır.

Bu bağlamda aşağıda söz konusu oyun ve oyunculuk içeren unsurların tarihi durumu ele alınarak değerlendirilmiştir.

2.1. Dünyada, Türklerde ve Türkiye Cumhuriyeti’nde Tiyatro Sanatının Tarihi

Oscar Brocket, tiyatro tarih bilimcilerine göre tiyatronun mitolojiden, mitolojik hikayelerden ve dinsel törenlerden beslenerek gelişim gösterdiğini ve insan bilimcilerin bu gelişimden etkilenmelerinin on dokuzuncu yüzyılın sonlarında olduğunu ve bu gelişimi üç kademeyle şöyle sıralamaktadır:

İlk olarak insanların, onların iradelerinin dışında onları denetleyen dış güçlerin olduğunu farkına varmaları, ikinci olarak bu dış güçleri tam olarak anlayamadıkları için doğaüstü ya da büyüsel güçlerin var olduğuna kanaat etmeleri ve son olarak da bu üstün güçlerin gayretini, iyiliğini ve faydalarını arama yollarına gitmişlerdir (Brocket, 2000: 15-16).

Sevda Şener ise dünyadaki tüm tiyatro tarihini dönemlere ayırarak ele almış ve şu bilgileri aktarmıştır:

Kronolojik olarak bahsedilecek olursa ilk olarak Antik Yunan’daki Tiyatro’nun işleyişine değinilmektedir. Tiyatro konusundaki ilk kuramsal görüşler, Antik Yunan düşüncesinde filizlenmiştir. Antik Yunan uygarlığının Arkaik Çağını ve bu çağın doğacı düşünürlerini izleyen Klasik Çağ filozofları sanatı önce toplumu eğitmesi açısından, sonra da estetik duygu yaratması açısından ele alındığını belirtmiştir. Platon ise, yapıtlarında dağınık olarak sanat ve tiyatro sanatı konusuna yer vermesiyle Tiyatro konusunda ilk sistemli düşünce ürününü ortaya koymuş, Aristoteles’in Poetika’sı ise sanatla ilgili tarihte ilk kez yapılan araştırmanın ismi olmuştur (Şener, 1982:15).

Antik Yunan'da elde edilen bilgilerin tiyatro sanatının dönemlerine böyle bir başlangıç yapmasının ardından, Roma İmparatorluğu'nun kurulmasıyla birlikte tiyatro bilgileri başka bir döneme geçiş yapmıştır. Bu dönemde tiyatro ile ilgili kuramsal yazı azdır. Plautus, bazı güldürülerinin önsözünde, komedyaya ilişkin pratik açıklamalar yapmış. Terentius, kendisine yöneltilen eleştirileri yanıtlarken tiyatro hakkındaki düşüncelerini dile getirmiş. Cicero, tiyatro hakkında ilginç görüşler ileri sürmüştür. Bunların hiçbiri derli toplu bir kuram niteliği taşımaz. Roma döneminde tiyatro sanatı ile ilgili en önemli eser, Horatius'un *Ars Poetika*'sıdır (Şener, 1982: 47).

Skolastik düşünce ve din hakimiyetinin baskın olduğu ve ayrıca Karanlık Çağ olarak da adlandırılan Ortaçağ'da tiyatro gösterileri yasaklanmış olduğundan, tiyatro ile ilgili düşünce de üretilmemiştir. Yalnızca okullarda Latince öğrenimine bağlı olarak okutulan Latin ozanlarının oyunları bilinmekte, yazınla ilgili incelemelerde bu oyunların özelliklerinden söz edilmektedir (Şener, 1982: 59).

Karanlık çağın ardından bilim ve sanatın skolastik düşünceyi ve kilise baskısını geride bıraktığı, Aydınlik Çağ olarak da adlandırılan Rönesans'ta, doğrudan doğruya tiyatroya ilişkin görüşleri içeren çok az yazı vardır. Edebiyat kuramcıları, şiir sanatını ele alırlarken, dolayısı ile tiyatro edebiyatına da değinirler. Bu dönemde tiyatro düşüncesi, Antik Yunan ve Latin Tiyatro anlayışının izindedir. Ortaçağ İtalyan yazarları aracılığı ile öğrenilmiş olan Antik Tiyatro kuralları, yaşayan tiyatro oyunlarından bağımsız olarak benimsenmiştir. Ancak tiyatrosu çok gelişmiş ülkelerde, yerli tiyatroyu da dikkate alma eğilimi görülür (Şener, 1982: 63).

Rönesans'ın bilim ve sanat dünyasının yolunu açmasının ardından sanatın giderek değerinin arttığı XVII. ve XVIII. yüzyıllarda Avrupa tiyatrosunda Klasik Akım egemendir. Tiyatro kuramcıları bu akımı desteklemektedirler. (...) Klasik Tiyatro anlayışı, akla, toplumsal davranış kurallarına, ahlak değerlerine bağlılık, biçim kurallarına uygunluk ister, tiyatronun eğitici görevi ve biçim kalıpları konusunda tutucudur, sınırların dışına çıkılmasını hoşgörmez, biçim değişikliklerini özgün anlatımları kuşku ile karşılar. (...) XVII. ve XVIII. yüzyıllarda Avrupa tiyatrosuna egemen olan Klasik akım, en parlak örneklerini, saray gözetimi altındaki Fransız Tiyatrosu'nda vermiştir.

Klasik Dönem'in ardından Romantik Akım, on sekizinci yüzyılın sonlarında ortaya çıkmış, on dokuzuncu yüzyılın ilk yarısında tiyatro sanatında parlak dönemi yaşamış, aynı yüzyılın ortalarında gücünü yitirmiştir. Fransız devrimini hazırlayan görüşlerde Romantik düşüncenin tohumları ekilmiştir. Alman idealist felsefesi ise bu akımın kuramsal temelini

oluşturmuştur. Tiyatronun güncel sorunlarını kapsayacak biçimde geliştirilmiş olan romantik tiyatro düşüncesi, Klasik Akım'ın biçim kurallarına, eğiticilik anlayışına, akıl ve mantık ölçülerine karşı çıkmış, tiyatronun yansıtması öngörülen gerçeğin, yeni bir tanımını yapmış, tiyatro sanatını yeni bir biçim ve yeni bir işlev anlayışı içinde değerlendirmiştir (Şener, 1982: 109).

Romantik Dönem anlayışına tepki olarak doğan Tiyatroda Gerçekçi Akım, XIX. yüzyılın ikinci yarısında güç kazanmıştır. Oyun yazarlığında olduğu kadar sahneye koyuculukta ve oyunculukta da yeni bir sanat anlayışı getiren gerçekçi tiyatro düşüncesi, öncelikle romantik tiyatro anlayışına ve popüler tiyatro uygulamasına karşı savunulmuştur (Şener, 1982: 135).

Romantik Dönem Tiyatrosu'nun getirdiklerinin sonrasında çağın ilerlemesi ve sanat anlayışının da yeni soluklar getirmesi ile birlikte tiyatro sanatının da yeni bir döneme geçmiş olduğu bilinmektedir. Şener'in Yirminci Yüzyıl'ın Öncü Akımları olarak adlandırdığı tiyatro sanatında şu gelişmelerin yaşandığı anlaşılmıştır. Yirminci yüzyıl tiyatrosunun en belirgin eğilimi, yazarlıkta, sahneye koyuculukta, oyunculukta ve tiyatro gösterisine katılan bütün yardımcı sanatlarda yeni anlatım olanakları aramak ve bunları cesaretle denemek olmuştur (Şener, 1982: 199).

Yukarıdaki paragrafı destekler nitelikte olan, Aysin Candan'ın 20. Yüzyılda Öncü Tiyatro adlı eserinde: Wagner'le ilgili açıklamalarda bulunurken: insanın ruh dünyasındaki isteklerini, hasret duyduğu duygular ve duygu zıtlıklarını en iyi ifade etme biçiminin ve anlatım aracının müzik olduğunu düşünen Wagner'in opera anlayışının dönemin opera beğenisiyle uyumlu olduğunu aktarmaktadır. Wagner'den önceki opera anlayışında gösterişli dekorlarla ihtişamı arttıran bir opera döneminin yaşandığını ve insanlığın içsel dünyasından uzaklaşıldığını fakat Wagner'in opera dünyasına girmesiyle müziğin daha çok ön plana çıktığını, üstelik müziğin; besteci, söyleyen kişi ve orkestra gibi öğelerinin hepsinin eşit derecede bütüncül bir biçimde kullanıldığını, Wagner'in bu anlayışıyla geleneksel opera anlayışını yıkarak, operanın dramatikliğine farklı bir boyut getirmiş olup, operadaki soyut düşüncenin müzikle güçlendirildiğini ve Wagner'le birlikte operada müzik dekor ve diğer tüm öğelerin yer almasıyla bütüne yönelik bir opera düzeni oluşturulduğunu aktarmaktadır (Candan, 2003: 6). 'Çünkü Wagner'in, geleceğin dram sanatı için önerisi, müzik, yazın ve oyunculuk sanatlarının bir ortaklık içinde seyirci üzerinde etki yapabilmesidir.' (s. 7). Wagner'in eser sergilemesine yönelik olumlu eleştirileri şu cümle destekler niteliktedir: "Oyunun 15 bölümünden her birinin bir müzik parçasıyla ritimlendirilmesi, bütünlük

yaratıyordu. Dil ve jestler, bölümlerin bireysel ritimleriyle uyumluydu. Bazı bölümler koro biçiminde oynanıyordu. Meyerhold, bu sahneyi, "müzikal gerçekçilik" deyimini yakıştırmıştı. " (s. 49). Wagner'in tiyatro/opera anlayışına göre: müzik,dans, ışık, dekor, kostüm ve oyunun kendisi konvansiyonel bir sanatı oluşturup bütüncül bir yaklaşımla tüm sanat dallarını kucaklamaktaydı...

Son olarak, içinde bulunduğumuz zamanın tiyatro anlayışına ışık tutan günümüz tiyatro düşüncesi, tiyatronun işlevini, biçimini, seyirci ile ilişkisini bir kez daha irdelemek, bu sanatı yeni baştan tanımak ve tanımlamak eğilimindedir. Sanatçıların ve kuramcılarının günümüz tiyatrosundan hoşnut olmamaları, yerleşik tiyatro anlayışına karşı başkaldırmalarına neden oluyor (Şener, 1982: 261).

Tiyatronun doğuşu tiyatro ve tarih bilimcilerinin araştırmalarına göre bilimsel bulgulara ulaşmış olup günümüze kadar bu bilgilerle ulaşmıştır. İlk insanların tiyatroya kendilerince en ilkel biçimde anlam yüklemeleri tiyatronun başlangıcını doğurmuş ve devamında farklı milletler oluşmaya başladıkça her milletin kendine ait bir tiyatro/oyun/ eğlence ve kültür anlayışı oluşmuştur. Millet olarak bahsedilecek olursa;

Türklerde tiyatro veya tiyatronun alt yapısını oluşturan doğaçlama, oyun kurma vb. halk geleneğinin tarihi çok eskidir. Söz konusu tarihin eskiliği ile günümüze kadar gelişine yönelik bağlam örneğin gezek adı altında ülkemizin birçok bölgesinde yürütülen halk oyunlarını da içeren süreli ve sürekli gecelerdir. Bu bağlamda aşağıdaki halk ve köy seyirlik oyunları günümüz Türk Tiyatrosu'nun Batı Uygarlığı dışında kalan kısmının temeli olarak değerlendirilebilir. And (1983), bu eğlence oyunlarını şöyle ele almaktadır:

Geleneksel Türk Tiyatrosu ve Köylü Tiyatrosu geleneği, *Ölüp-dirilme, Kız kaçırma, Ölüp dirilme, kız kaçırma, Köse oyunları, Günlük yaşamdan sahneler, Esnaflık benzekleri, Tarımsal oyunlar, Çoban oyunları, Hayvan benzetmeceleri, Söylence ve masallardan oyunlar, Şakalar ve dilsiz oyunlar, Kukla, Halk tiyatrosu geleneği, Hokkabaz, Çengiler-köçekçeler-curcunabazlar, Meddah, Kukla, Karagöz, Ortaoyunu, Fasıllar ve fasıl dağarcığı* gibi türler üzerinde oluşmuş ve gelişmiştir.

Metin And'a (1983) göre Türk Tiyatrosu'nun tarih Batı Tiyatrosu'nun benimsenmesinden çok öncelere dayanır:

Tanzimat'la Batı Tiyatrosu'nu benimsemeden önce yüzyıllar boyunca bize özgü, özgün geleneksel tiyatromuz vardı. Çevre bakımından birbirinden farklı iki gelenek günümüze kadar

yaşayabilmiştir. Bunlardan biri ‘Köylü Tiyatrosu Geleneği’, ikincisi ise Halk Tiyatrosu geleneğidir. Türkiye halkının büyük çoğunluğu olan toprağa bağlı Türk köylüsünün eski bolluk kuttörenleri ve canlılık (*animisme*) inançlarını sürdürdüğü seyirlik oyunları zamanla biçim ve öz bakımından değişikliklere uğramasına karşın, günümüze değin yaşayabilmiştir. Köylümüz zamanla geleneksel oyunlarına, bu eski örnekler üzerine kendi toplumsal yaşantısını katmış olmakla birlikte, bu gelenek Türkiye’de öteki ülkelere göre bozulmamış ve süreklilik göstermiştir. Hayvan benzetmeleri, danslar, kukla, çeşitli doğmaca oyunları kapsayan bu oyunlara köy çocuklarının oyunlarında da rastlamaktayız. Halk Tiyatrosu ise değişik bir çevrenin malıdır; kentlerde, daha doğrusu başkentte oluşmuş bir tiyatrodur. Türkiye’nin başka yerlerinde de görülmekle birlikte Karagöz, ortaoyunu gibi geleneksel halk tiyatrosu türleri İstanbul’un malı olmuştur. Sanatçıları halk adamları olduğu gibi, seyircilerinin büyük kesimi de halktandır. En önemli türleri kukla, karagöz ve ortaoyunudur. 19. yüzyılda geleneksel halk tiyatrosu Batı tiyatrosuyla bir birleşim yaparak tuluat tiyatrosunun ortaya çıkmasına yol açmıştır. Her iki gelenek de Doğu Akdeniz kültüründen doğmuştur. Bugün Avrupa tiyatrosunun kökeninde her iki geleneğin de yeri vardır (And, 1983).

Türk Tiyatro Tarihi’ne yönelik kitabı ve çalışmasıyla da bilinen yazar Refik Ahmet Sevengil Türk tiyatrosunun kökeni konusunda Çin kaynakları dahil bir çok kaynağa yer vermiştir. Böylece 4000 yıllık bir geçmişi açıklama olanağını okur ve yazarlar sunmuştur. Bu kitapta yer alan içeriğe göre Tiyatro sanatının kaynağı, İlk dram, Türk dini törenlerinde gösteriler, Temsilde yer alan destanlar, Çin tiyatrosunda Türk izleri, Moğollar ve Tiyatro ve dolayısıyla Türk tiyatro kökeninin Moğol yansıması, Selçuklu ve Osmanlıda saray ve halk eğlencelerinde oyunlar ve oyun kurma, doğaçlama sanatı ile güldürü, taklit, orta oyunu, köy oyunları, Milli uyanış ve ilgili piyes ve gösteriler, tuluat, Meşrutiyet dönemi tiyatro ve ilk Türk tiyatro – sahne sanatçılığı gibi konulara yönelik açıklamalara yer vermiştir (Sevengil, 2015).

Hem Türk Tiyatro tarihi hem tiyatro ve Türk müziği bağlantısı bakımından semai kahvehaneleri ve bu kahvehanelerde yer verilen tiyatro oyunları ve bununla bütünleşik şiir ve müzik gösterilerin katılımı bu kahvehaneleri sanatsal bir gösteri merkezleri konumuna getirmiştir. Bu kahvehaneleri tiyatro için özel kılan niteliklerden biri de kahvehane oturma düzeninin tiyatro gösterilerinde değişerek tiyatro izleyiciliği şeklinde düzenlenmesidir. Özden’in konuya ilişkin aktarımları aşağıdaki gibidir:

Daha çok tulumbacı kahvehanelerinin kapanmasıyla ortaya çıkan semai kahvehaneleri de teatral gösteriler açısından önemli yer tutar çünkü çok çeşitli şiir ve müzik gösterilerine ev sahipliği yaparak edebiyata da katkıları olan bu kahvehanelerin “en belirgin özelliği, normal kahvehane oturma düzeninde değil, işlevine uygun olarak tiyatroya bir oturma düzenine sahip olmalarıdır” (Özden 2006: 92) (Sayfa 59).

Türk Tiyatrosu'nda müzik, oyun ve oyunculuk bağlantı ve ilişkisinin tarihi derindir. Söz konusu tarihi derinlik içerisinde çoğunlukla doğaçlamaya dayalı seyirlik oyunlar olan orta oyunu, meddahlık ve karagöz gibi perde oyunları göze çarpmaktadır. Bu bakımdan Türk tiyatro eğitiminin şekillendiği ve geliştiği 1914-1931 ve 1949 ile 1958 yılları arasındaki eğitim süreçlerinde tiyatro ya da oyunculuk eğitimi adı altında yürütülen eğitimlerin tümünde müzik ile ilgili eğitimlerin tarihsel varlığı, adı, konusu ve süresi günümüz tiyatro eğitiminde daha çok yer aldığı anlaşılan müzik sanatına yönelik derslerin bu programlarda yer alma gerekçe ve özelliklerinin ortaya konması bakımından önemlidir. Söz konusu doğaçlama ağırlıklı seyirlik oyunlar ve müzik ilişkisinin tarihsel görünümü ve uygarlık sahası olarak elbette Türklerin ana yurdu olarak bilinen iki kuramdan biri olan Türkistan sahası ve diğeri olan Urmu gölü altı yani Ortadoğu ve Anadolu'nun doğu sahası (Agasioğlu:2014).

Türk Guti, Aratta, Lulubi, Turuk, kuman-Kıpçak, Sümer, Akad, Asur, Hitit, Urartu, Frig, Troya ve Saka – Kamer (Gomer-Kimmer), Çin, Moğol, Kore, Hint Afganistan, İran uygarlık sahası olsa da konuya ilişkin metinler Babil, Mısır, Roma, Yunan uygarlık geçişlerine işaret etmektedir. Bu bağlamda doğaçlama esaslı seyirlik oyunların Türk tiyatro sanatının kökeninde yer aldığı ve yukarıda belirtilen iki ana Türk yurdu kuramında yer alan uygarlıklarla etkileştiği söylenebilir. Öte yandan yine Sümer Akad, Asur, Babil, mısır yoluyla latinlere geçen seyirlik oyunlar, destanlar ve inançla bağlantılı müziksel birikimlerin roma ve Yunan sahasında günümüz tiyatrosunun da temeli olarak anılan tragedya başlıklı seyirlik oyun alanının temelinde yer aldığı söylenebilir. İşte bugün yürütülmekte olan Türk tiyatro eğitiminin genellikle Roma ve Yunan seyirlik oyunlar akımının bir sonucu olarak gelişen ayağının eğitim – öğretimde programlanmış bir yapısı gözlemlenmektedir. Bu bakımdan tiyatro eğitimi alan gençlerin orta oyunu, karagöz, meddahlık ve benzer doğaçlama oyun anlayışlarıyla mesleki yaşantılarda karşılaştıkları ve bu türden oyunların ihtiyaçları olan müziksel bilgi ve beceri gereksinimlerinin bu sırada yaşantılarına dahil edilebildiği söylenebilir. Örneğin; “Karagöz oyunlarında söylenen şarkıların genellikle şarkı derlemelerinden oluşan günün dergilerinden alınmakta olduğunu belirten Metin And'ı destekler niteliktedir. Demek ki, geleneksel tiyatronun müzikal repertuarını oluşturan parçalar o günün herkesçe sevilen, tutulan, popüler eserlerinden başkası değildir. Halk tiyatrosu kendini, halkın beğenisini kazanmış müzik parçalarıyla besleyerek bir bakıma garantili bir yol tutmaktadır.

Yine *Aşçılık* adlı Karagöz oyununda Bolulu'nun giriş türküsü dikkate değer bir örnek gibi durmaktadır:

Armut dalda sıra sıra

Yar giderse Mısır'a

Ben giderim peşi-sıra

(Nakarat)

Yavrum bize Bolulu dirler

Bal ile gaymağı yirler

Höngür de höngür höngür de höngür" (Pekman, 2002: 61).

Aslında tiyatro eğitiminde ihtiyaç olunacak müziksel nitelikli roller için gerekli insan yetiştirilmesi konusunu tiyatro eğitimi alan bireyler arasında müziğe yönelik özel ilgisi ve özel becerileri olan öğrenciler için özel hale getirecek bir seçmeli ders yumağının ihtiyaç olduğu anlaşılabilir. Bu ihtiyaçlar göz önüne alındığından olmalı ki oyunculuk bölümleri ders programlarına hem doğrudan müzikle ilgili dersler hem de dolaylı – seçmeli dersler konulduğu anlaşılmaktadır. Türk tiyatrosunun tarihsel kökenlerine ilişkin metinlerde yer alan genellikle Orta Asya, Eski Yunan, Eski Mısır ve Anadolu olarak genelleme tarzında verilmekte uygarlık sahasındaki uygarlık geçişlerine vurgu yapan kaynaklara yer verilmemektedir. Bu türden bir açıklama Ümit (2006: 62) tarafından da aktarılmıştır:

Müzik, dans, söz ve taklit gibi Türk güldürüsünün temel öğeleri ile harmanlanmış Karagöz, Meddah ve Ortaoyunu; ilham kaynakları ister Orta Asya, ister Antik Yunan ya da Mısır olsun, Anadolu ve İstanbul'da son altı yüz yılda şekillenen, yazılı metin yerine doğaçlamaya dayanan, usta-çırak ilişkisine olduğu kadar profesyonel uğraşlara da bağlı köklü seyirliklerdir (Ümit, 2006: 62).

Ümit hangi uygarlık alanından olursa olsun seyirlik oyunların doğaçlamaya dayalı ve usta çırak öğretiminin bir sonucu olarak günümüze gelen geleneksel oyunların mesleki uğraşı alanı olarak köklü bir sanatsal zemine oturmuş olduğunu ele almaktadır. Ünlü ise buna ek olarak dans ve müzik konusunun törensel unsurlar olarak geleneksel seyirlikler ve buna bağlı güldürü tiyatrosunu da kapsayan sahada önemli bir etki alanı oluşturduğuna ve müziksel niteliklerin ise geleneksel seyirliklerin konularına bağlı geleneksel çalgı ve şarkılara yer verildiğine vurgu yapmaktadır:

“Dans ve müzik ritüelistik törenlerden başlayan bir süreçte bütün halk tiyatrolarının en önemli ögesi olmuştur. Türk Tiyatrosunun ağırlık olarak eğlenme amacına hizmet etmesi, şiir ve hikaye gibi türlerle birlikte sözlü kültür içinde yaşayan insanın kendini ifadesinin birincil araçları olan bu iki ögeye önemli bir rol yükler. Karagözde, Ortaoyununda, tuluatta, kuklada ya da hokkabazlıkta müzik, dans, şarkıya bol bol yer verilmiştir.” (s. 226) (...) Karagöz temsillerinde Hacivat perdeye semai söyleyerek gelir. Yine şarkılarla perdeye yansıyan taklitlerin şarkılarına yardımcıların çaldıkları tef eşlik eder. Ortaoyununda nefesli ve vurmali sazlar, şarkı ve türküler temsile başından sonuna dek eşlik eder. Zurna vazgeçilmez bir çalgıdır, XX. yüzyıl kaynaklarına göre Ortaoyunu başlamadan önce on iki kişilik bir köçek ekibi meydana gelir, önce Tiryaki olmak üzere tüm oyuncular onların dansını taklit eder ve oyun bir curcuna havasında başlardı, Daha sonraları curcuna bölümünün ortadan kalktığı görülür. Oyun, zurnanın Pişekar havasını çalması ile başlar. Oyunda her tipin meydana gelmeden önce çalınan ayrı bir havası vardır. Bu sayede seyirci daha gelmeden hangi tiple karşılaşacağını bilir. (S.228) Oyunun bitişi de yine müzik eşliğinde, zurnanın bitiş havasını çalmasıyla yapılır, Zurna ara nağmeler çalarak oyundaki esprileri destekler. Kimi zaman oyuncuların zurnacıdan istekleri de olabilir (Ünlü, 2006: 226-9).

Demek ki Türk geleneksel oyunları müzik ile işbirliği ve eşgüdüm halinde birbirinin eşlikçisi olacak düzeyde bir etkileşim içindedir. Türk tiyatrosunun geleneksel özelliklerini içeren bu gösteri alanlarının cumhuriyet dönemi Türk tiyatrosunun oluşum ve biçimlenmesi aşamalarına doğrudan veya dolaylı etkileri olduğu söylenebilir. Bu bağlamda Türk tiyatro eğitimine yönelik program ve derslerin tiyatro sanatçısı adayın söz konusu tiyatro geleneğindeki müziksel özellikleri anlama ve yorumlama; gerektiğinde icra etme vb. bilgi ve becerilerle donanımını sağlayacak ölçü ve düzeyde değerlendirilmesini gerekli kılar. Bu düzeyde ele alınan tiyatro eğitimi içindeki müzik eğitimi niteliğinin tiyatro sanatçısı adayını meslek yaşantısında daha güçlü bir sanatçı haline getireceğinden şüphe yoktur. Nitekim 1960 sonrası gelişen gülmece tiyatro türüne ait eseler olan “Keşanlı Ali Destanı, Fehim Paşa Konağı, Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz, Gözlerimi kaparım Vazifemi Yaparım” adlı tiyatro oyunları hem geleneksel tiyatro ve müziklerinin işbirliğini hem de epik tiyatro etkisini gösteren tiyatrolardır. Elbette bu tiyatro oyunlarında yer alan sanatçılar tiyatro sanatçılıkları yanı sıra oyunların gerektirdiği güçlü müziksel özellikler ve dans sanatının özellikleriyle donanmış oyunculardır. Türk tiyatrosunun bir tür veri tabanını oluşturan söz konusu geleneksel seyirlikler ve gösterilerin Osmanlı dönemine ait çok sayıda şenliklerde tespit edilmiş icraları mevcuttur. Dans, müzik ve hareketin bileşiminden oluşan bu seyirliklere taklit ve oyun kurma girdiğinde özellikle güldürü tiyatrosunun alt yapısına ait her türlü bilgi ve birikimin bu şenliklerde ortaya konan etkinlik türlerinden elde edilmiş olduğu izlenimi edinilmektedir.

Osmanlı şenliklerinde dansın ve müziğin ayrı bir önemi vardır. Şenlik havası, alanın değişik yerlerinde gösteriler yapan bu sanatçılarla sağlanır. Dansçılar cinsiyetlerine ve oyunlarına göre değişik adlar alırlar. Kadın dansçılara çengi, kadın kılığına girmiş erkek dansçılara köçek, rakkas ve tavşan adı verilir. Dans ve musiki ile uğraşanların oyuncularında olduğu gibi kendi aralarında mesleki örgütlenmeleri, kol'ları vardır. Şenliklerde yer alan danslar dinsel danslar, savaş dansları, hüner gösterilen danslar, taklitli danslar ve erotik danslar olarak ayrılır. Ayrıca güldürücü danslar yapan ya da dans edenleri taklit eden curcunabazlar da vardır (Ünlü, 2006:228).

Epik tiyatronun episodik yapısı içinde, şarkılar, yer yer oyunun art arda gelen bölümlerini birbirine bağlar, yer yer de bu bölümler arasındaki zamansal boşlukları doldururlar. Öyle ki, Brecht şarkıları bölümler arasındaki dokuyu sıklaştırma aracı olarak kullanmakla yetinmez, anlamsal birliği sağlamak hatta yeni bir anlam katmanı oluşturmak için de kullanır. Geleneksel tiyatronun şarkı kullanımı, esnek dokunun içinde yer alan parçaların birbirine ulaşması bakımından epik tiyatroya benzemekle beraber, ne Karagöz, ne de Ortaoyunu'nda şarkıların bir anlam üretmesi görülür. Alinyazısı fikrine koşulsuz inanan bir toplumsal yapıda bunun alaşağı edilmesi zaten söz konusu bile değildir (Pekman, 2002: 64).

Seyirliklerin mesleki niteliği ve uğraşı alanı bakımından sanatsal bir geçmiş oluşturduğu Osmanlı devleti uygarlık sahasında söz konusu “Müzik, dans, söz ve taklit gibi Türk güldürüsünün temel öğeleri ile harmanlanmış Karagöz, Meddah ve Ortaoyunu” gibi seyirliklerin Osmanlı çok katmanlı toplum yapısı, çok ekinli uygarlık durumu ve çok dilli ve inançlı insan yapısından etkilendiği anlaşılmaktadır. Bu etki ile söz konusu seyirliklerin Türk Tiyatro ve oyun tarihi bakımından çeşitlendirilmiş bir sanatsal alt yapı oluşturduğu da açıktır. Osmanlıda meddahlık olgusu ve sanatçılık icra anlayışında destancılık geleneğinin çekirdeklerini görmek mümkündür. Bu haliyle Tiyatro ve oyun tarihi bakımından destancı, ozan, aşık, kayıcı, baksı geleneklerinin oyun kuruculuk ve oyun anlatıcılık bağlamıyla Osmanlı sanatsal zeminde meddah ile belirginleştiği değerlendirilebilir. Özdemir Nutku'nun bu konuya yönelik tespitlerinde hem meddah hem meddahın köken, yöre ve dil özelliklerinin meddahın oyun kuruculuğuna etkisi ve meddahın müzik ile kurduğu bağ belirgin biçimde ele alınmıştır.

Osmanlı Devleti'nin her zaman hoşgörü politikasıyla devleti yönetip, farklı etnik kökenlerin bir arada yaşamasına müsaade eden bir anlayışa sahip olması sebebiyle meddahların anlatıcılığında toplumun her kesiminden-etnik kümesinden insanı konu alan ve konuya dahil eden bir anlatıcı olduğunu, meddahlık geleneği ile ilgili meddahın sadece bir

anlatıcı olmadığını, hikayeyi anlatırken el ve yüz hareketlerini kullanıp taklit ederek canlandırdığını ve aynı zamanda elinde dümbeleğe benzeyen vurmali bir çalgı ile anlatıma eşlik ettiğini söylemektedir. Buradan anlaşılıyor olmalı ki: toplumdaki her etnik kökenli kişilerin kendi etnik unsurlarına ait yöresel, müzikal söylemlerin bulunuyor olmasıdır (Nutku, 1976: 133-134).

Bu anlatım, taklitli anlatımlarda müziğin kullanım unsuru ve gelenekselliği, anlaşıldığı üzere tüm toplumların geleneksel oyunlarında kullandığı bir yöntem ise uluslararası bir oyunculuk eğitiminin bu konuyla bağlantılı müziksel unsurların tiyatro veya oyunculuk adı altında yürütülen yükseköğretim programlarında ele alınması gereğini ortaya koymaktadır. Demek ki Türk tiyatro ve oyunculuk eğitimi tarihi ile Türk tiyatro tarihi arasında bir koşutluk veya eşgüdüm olması ve bağlantılar kurulması tarihsel bir zorunluluktur. Bu bağlamda tiyatro veya oyunculuk lisans programlarının yapılarında Türk tiyatrosunun kök eylem alanları olan ortaoyunu ve doğaçlama sanatının yer aldığı bir yapı Türk tiyatro eğitimi için beklenen bir gerçeklik olmalıdır. Bu türlü bir tespit aynı zamanda Türk geleneksel oyunları kapsamında yer alan ve oyunların kurucu unsuru olan müziksel eylemlerin ve müziksel varlıkların söz konusu programlar kapsamında ele alınması ulusal tiyatro veya oyunculuk sanatının oluşması bakımından önemli olan mesleki eğitim alanının ulusal niteliklerinin oluşturulması için de önemli bir özelliktir. Ulusal Tiyatro özellikleriyle donanmış bir tiyatro eğitiminin uluslararası bir dil ve sahaya ulaşmasının yolunu açacağı ve bu haliyle ulusal ve uluslararası bir niteliğe sahip tiyatro ve tiyatro eğitimi tarihinin zamansal sürekliliği sağlanabilecektir.

Türk tiyatro tarihinin sürekliliği çeşitli kaynaklarda ilk ilkel insan ve Türklüğün ilk dönemleri ile ilişkilendirilebilmektedir. Söz konusu kaynakların esasını And'ın çalışmaları oluşturmaktadır. And'a göre Türk tiyatrosunun kökleri Türklerin güldürü sanatı, anlatıcılık, müziksel becerileri ve halk oyunları geleneklerinin bir bileşkesi olarak çok derin zamanlardan beri süregelenmektedir. Söz konusu derin tarihin özelliklerinin tespiti bakımından Osmanlı dönemi önemli veriler ortaya koymaktadır. Osmanlı döneminde tiyatro ve opera ve operet üzerinden gerçekleşen oyunculuğa bağlı gelişmelerin hem Osmanlı halkı hem de Osmanlı saray düzeninde bir karşılığı olduğu ve özellikle Der saadette (Başkente) bu etkinliklerin tespit edilebildiği kaynaklara yansıtılmıştır. Demek ki Türk oyun ve oyunculuk tarihi süreç bakımından derindir ve Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti dönemleri uygulamaları kesintisiz bir süreklilik göstermektedir. Bu uygulamalar içerisinde özellikle Osmanlı döneminde ortaya çıkan ve devletin üst yapısının isteğiyle gerçekleşen yenileşme veya Yeni Düzen (Nizamı Cedit) hareketlerinin Fransız devrim hareketleriyle etkileşimi gibi Türk tiyatro tarihi de Batı

tiyatro tarihiyle iç içe geçme noktasına gelmiş bulunmaktadır. Bu bağlamda II.Abdülhamit'in yıldız Sarayındaki opera gösterileri oyunculuk bakımından önemli belgeler oluşturmaktadır.

Osmanlı Tiyatrosu'nda Türk milletinin köklerinden gelen güldürü geleneği geleneksel tiyatromuzda müzik, şarkı ve dans ile bütünleşmiş, tüm dünyada etkisini duyurmuş, Fransız ihtilali ile birlikte Batı etkisi Osmanlı'da da hissedilmeye başlanmış ve Türk halkının önceden bilmiş olduğu güldürü oyunlarına yabancı toplumlardan komik, opera, operet, vodvil türlerinin eklenmesiyle müzikli oyunlara rağbetin artmış olduğu görülmektedir. Bu müzikli oyunların konularının yine halkın içinde yaşanan kültürel öğelere bağlı olmakla beslendiği; çengi, zeybek, köylü ve şehrili gibi konular ele alınarak müzikli oyunlar bestelendiği ve oynandığı görülmektedir. Bunların yanı sıra Osmanlı Tiyatrosu'nda dans, taklit ve şarkının yer aldığı kanto gösterileri rağbet görmekte ve yabancı ülkelerden gelen topluluklar da kanto gösterileri sergilemektedir (And, 1999: 188-189).

Osmanlı döneminde tiyatro sanatına yönelik köylülük, şehirlilik, saraylı ve konaklı olma konuları; oyun, taklit şarkı gibi müziksel varlıklar ve Batılı opera, operet, revü ve kanto gibi sanatsal alıntılamar ve aktarımlar Türk tiyatro tarihinin hem yerli hem yabancı kaynaklı gelişmelerinin özelliklerini oluşturup koruduğunu da ortaya koymaktadır. Söz konusu tarihsel varlıkların Osmanlı döneminde yeni bir tiyatro dili, üslubu ve geleneği yarattığı ve bu haliyle Türkiye Cumhuriyetine aktarıldığı söylenebilir. İşte elimizdeki Türk tiyatro tarihinin yaklaşık son 150 yılı Batı ile Türk uygarlığının bir bileşkesi halini almasının bir tarihine dönüşmekte olduğunu göstermektedir. Nitekim Atatürk devrimlerinde yeri olan Tiyatro, Opera ve bale eğitimi ve kurumsallaşmasında da Batılı uzmanlardan alınan raporlara göre bu eğitimin şekillendirilmesi söz konusu Türk tiyatro tarihinin Batılı süreçlerinin etkisinin günümüze kadar devam ettiğinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Türkiye Cumhuriyeti döneminde gerçekleştirilen devrimlerin özü muasır medeniyetler seviyesini yani ileri uygarlık düzeylerini yakalamaktır. Bu bağlamda tiyatro, müzik, resim, harf, eğitim, kadın hakları, kılık –kıyafet gibi konular bakımından bu öz bütünlük gösterir. Türk tiyatrosu ve eğitiminin 20. Yüzyıl uygulamalarının örneğinde Avrupa tiyatrosu ve Avrupalı uzmanların etkisinden yukarıda söz edilmiştir. Bu konuya yönelik bir tespit şöyledir:

“Hikmet Bayur'un Milli Eğitim Bakanlığı sırasında [Tiyatro eğitiminin] yeni gereksinimleri karşılayacak bir biçime sokulması düşünülmüş, bunun için Bakanlık 22 şubat 1934 tarihinde ve 90126 sayılı bir yazı ile Reşat Nuri Güntekin'den bir rapor istemiştir. Güntekin raporunda Fransız, Alman ve Rusya'daki tiyatro öğretimi yöntemlerini inceledikten sonra kızlı, erkekli

tiyatronun her alanında sanatçı ve teknik adam yetiştiren ve böylece bir çırpıda bütün bir tiyatro topluluğu hazırlayan Rus yönteminin uygun bulmuştur (And, 1973: 124).

Osmanlıda Türk tiyatrosu bağlamında ortaya konulan çalışmalarda Osmanlı vatandaşı olup farklı dil ve ekinsel çevrelerden gelen tiyatro sanatına dahil olmuş kişiler ve onların hikayeleri ve sanatsal anlayışları etkili olmuştur. Türk tiyatro tarihi bakımından önemli olan 19. yüzyıl etkinliklerinde yer alan kurulular, kişiler, oyunlar vs. unsurlar Türk tiyatro tarihinin Batılı içyapısı, özü ve kapsamının da tarihini oluşturmaktadır:

İstanbul'un Gedikpaşa semtinde kurulan ve tek olan Gedikpaşa Tiyatrosu, oyunlarını ve gösterilerini Güllü Agop'un yönetimiyle ve çalıştırmasıyla gerçekleştirmekteydi. 1874 yılına kadar rakipsiz devam eden bu tiyatro, opera alanında "Opera Tiyatrosu" ismiyle yeni bir topluluk kuran Dikran Çuhacıyan'ın tiyatro camiasına farklı bir soluk getirme çabasıyla karşı karşıya kalmıştı. Bu durumu kabullenemeyen ve bu topluluğu kendisine rakip olarak gören Güllü Agop bu topluluğun önünü kesmek için bazı yaptırımlarda bulunmak isteyince sert tepkilerle karşılaşmış ve Güllü Agop tiyatrosundaki bazı oyuncular Opera Topluluğu'na geçmişti. Güllü Agop da bu durumdan sebeple artık musikili oyunlara yöneldi. Musikili oyunlar sergilemeye başlanmıştı (Nutku, 1971:371).

Güllü Agop'un müzikli oyunlara yönelmesi aslında Avrupa ve Amerika tiyatrolarındaki müzikli oyunlara yönelimden farklı bir eğilimi temsil etmemekle Osmanlı dönemi tiyatro tarihinin Uluslararası etkileşimini ortaya koyması bakımından önemlidir. 1870'li yıllarda Türk tiyatrosunda müzik önemli bir unsur haline gelmişse Türk tiyatro tarihi bakımından ortaya konulan bu gerçekliğin Türk tiyatro eğitiminde de yansımalarının olacağı tahmin edilebilir. Nitekim söz konusu eğitim programlarının incelenmesinde müzik sanatının tiyatro sanatına komşu veya akraba sanatlar alanı olarak dahil edildiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte söz konusu müziksel ihtiyaçları, müziksel unsurların hangi boyut ve kapsamda, hangi özellik ve içerik ile programlar dahil edildiği; zaman, mekan ve çeşitlilik bakımından tiyatro ve müzik arasındaki güçlü bağın hangi düzeyde ele alınarak programlara yansıtıldığı tespitlere muhtaç bir konu olarak durmaktadır. Türk tiyatrosunda tarihsel bakımdan Osmanlıdaki Rum toplumuna dayalı gelişmeler de önem kazanmıştır. Bu toplumdaki müziksel unsurların da tiyatro sahasına dahil edildiği bilinmekle Türk tiyatro tarihinde müziksel çeşitlenmenin boyutlarının ortaya konmasına fırsat sağlanmıştır. 19. Yüzyıl Güllü Agop olgusu yanı sıra Apollon Tiyatrosu da önemli bir olgu olarak yer almaktadır:

1873 yılında ise Kadıköy Rum Cemaati tarafından Kadıköy'de kurulan Apollon Tiyatrosu (Kadıköy Tiyatrosu) 1960'lara kadar birçok tiyatro oyununa ev sahipliği yapmıştır. Zıçni Paşa, Apollon tiyatrosu ile ilgili aldığı raporda: içerisinde orkestra topluluğunun bulunduğunu ve orkestranın önünde gaz fenerlerinin var olduğunu, etrafının ise demir kafeslerle çevrildiğini yazmıştır (Özsoysal-Balay, 2011: 72).

Söz konusu tarihlerde Apollon tiyatrosuyla ilgili raporda belirtildiği üzere bir orkestra takımının olduğu vurgulanmış olmaktadır. Demek ki tiyatrolarda orkestra takımı, orkestra yeri vb. gibi bir özel mekan ayrılmaktadır. Böylece Osmanlıda Tiyatro ile Opera ve Operetin bütünleşik bir anlayışla uygulandığı ve tiyatro salonlarının opera ve operet gösterilerine uygun bir biçimde teşkilatlandırıldığı ortaya çıkmaktadır. Söz konusu tiyatrolardaki orkestra yapısının Müzika-i Hümayun destekli bir sanatçı kitlesi olduğu ve Müzika-i Hümayun ile tiyatro sanatı arasında doğal bir ilişki ve etkileşimin varlığı bizzat Müzika-i Hümayun Öğretmenlerinden Zati Arca'nın da etkinlik düzenlediği tespitinden yola çıkılarak değerlendirilebilir. Bu dahi tiyatro eğitiminde müzik, müzisyen, şarkı ve orkestranın belirgin bir yeri olduğunu göstermektedir. Demek ki Türk tiyatro tarihinin 19. Yüzyıl uygulamaları tiyatro ve oyunculuk sanatının müzikle iç içe geçmiş yapısını ortaya koyan uygulamalarda doludur. Öyleyse bu bağlamda tiyatro eğitiminin kapsamında bu konuya yer verilmiş olması da beklenmelidir. Bu; bir dersin kapsamına veya programda yer almamış yeni bir dersin eklenmesine yönelik bir değerlendirmeyi zorunlu kılmaktadır. Ayrıca Özsoysal ve Balay'ın (2011: 72) açıklamaları Apollon Tiyatrosu'nda (Kadıköy Tiyatrosu'nda) operet ve müzikli oyunun da oynandığını ve müzik tiyatro ilişkisinin tarihsel ve sanatsal bir gerçeklik ve zorunluluk olduğunu ortaya koymaktadır. Dönemin Saray bandosu ve Saray Müzik mektebi olan Müzika-i Hümayun ile Tiyatro tarihi ilişkisinin koşutluğuna yönelik tespitlerin varlığı Tiyatro ve oyunculuk sanatıyla müzik sanatı bağla gerçek zeminini de ortaya koymaktadır:

Kendilerinin musikişinas olmasına ve Müzika-i Hümayun'un kadrosunda bulunmalarına rağmen, padişahın izin alarak İstanbul'da bazı hayır dernekleri adına Osmanlı Saray Tiyatrosu'nda halka tiyatro temsilleri vermişlerdir. Yine Kadıköy kışık Tiyatrosu'nda, Adana'da felakete uğrayan kişilere faydası olması adına "Müzika-i Hümayun sanatçıları tarafından bir temsil verilmiştir. Bir başka temsil ise Hukuk öğrencilerinin Vesilei Terakki Mektebinin yararına olması amacıyla düzenlenmiş, bu gösteride bir piyes oynanmış ve bu piyes Zati Arca isimli öğretmen tarafından yönetilmiştir (Özsoysal-Balay, 2011: 75).

20. yüzyıl başlarında İstanbul "Kadıköy Altıyolağzı'ndan aşağıya cadde takip edildiğinde solda çayırın öbür başında kel hasan Tiyatrosu diye anılan yer yine kuşdilli

tiyatrosudur.” Bu tespit, ister “Kuşdilli” ister “Kel Hasan Tiyatrosu” adlansın söz konusu tiyatro Osmanlı Türk toplumunun bir kişisi tarafından açılmış veya iletilen bir tiyatrodur. Bu bağlamda Rum veya diğer Osmanlı unsurların güçlü konumlar elde ettiği tiyatro sahasında Türk tiyatrocuların da yer aldığına anlaşılması için önemli bir tespittir.

“1910 yılında, kuşdilli Çayırında Hasan Efendi'nin Tiyatrosu'nda Reşat Rıdvan Bey'in yönetimi altında, Yıldız Sarayı'nda yetişen, fakat Meşrutiyat'ın ilanı üstüne görevlerine son verilen, muzika-i Humayun'dan çıkan sanatçıların kurduğu Meşrutiyet-i Osmani Dram Kumpanyası ile birleşen Milli Osmani Tiyatrosu'nun oynadığı Hüseyin Suat Bey'in “Kirli Çamaşırlar” adlı yapıtı ve komik-i Şehir Hasan Efendi Kumpanyası, Aleksanyan Efendi'yle birlikte Değirmenci kız piyesi sahnelenir.” 96 (...) kuşdilli Tiyatrosu'ndaki incesaz konserleri ve tiyatro oyunlarına dair bazı bilgileri de İkdam (14/20 haziran 1902) Gazetesinde çıkan ilanlardan ediniyoruz. İlanlar şöyle: Kadıköy'de Kuşdili'ndeki Tiyatroda perde aralarında incesaz takımınca ahenk; [13 Temmuz 1902 tarihli ilanda] kadıköy'de kuşdili civarında vaki tiyatrodaki Aşıklar adlı 4 perde şarkılı ve raksli oyun, ...” (Özsoysal ve Balay,2011: 96).

Kel Hasan Efendi'nin tiyatrosunda yer verilen Türk oyunları ve oyunun perdeleri arasında incesaz takımının icraları; ayrıca özellikle saz şairlerinin atışmalarına da yer verilen Aşıklar oyununun oynanması İstanbul tiyatro tarihinde Türk müziğinin yeri ve öneminin vurgularken yanı sıra tiyatrodaki oyunun özü bakımından halk aşıklığı konusuna odaklı bir sahnelemede tiyatro sanatçılarının aşıkları canlandırması için yeterli düzeyde müziksel donanıma sahip olmaları günümüz tiyatro lisans eğitiminde yer verilmediği anlaşılan geleneksel seyirlik oyunlar ve tiyatrolarda kullanılan sazlar, ilgili dağar ve icra üslubuna yönelik birikimi içeren derslerin lisans programları bakımından yeniden gözden geçirilmesini gerekli kılan bir tespit olarak ifade edilebilir.

Osmanlıda 19. Yüzyıl tiyatro tarihinin üzerinde güçlü bir opera etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Tiyatro sahnelerinin yanında müzisyen çukurlarının varlığı bu etkiye işaretlerden biridir; ancak daha önemlisi operanın güncel kitle insanının ilgisine yönelik değişimleri ve çeşitlenmelerinin uluslararası ölçekten Osmanlı ölçeğinde İstanbul özeline yansması tespitleri mevcuttur. Operanın güldürü niteliğinin öne çıkartıldığı tür olan güldürü – Komik Opera ve Balad Opera türleri İstanbul içinde de etkili olmuştur. Bu etki ile tiyatro ve müzik sanatının bütünleşik yapısı tarihsel bakımdan güçlü bir biçimde vurgulanmış olmaktadır:

Operanın tüm dünyada ilerlemesiyle birlikte operaya benzer fakat operadan bazı yönleriyle ayrılan türler de gelişmeye başlamıştır. Tanzimat Fermanı'yla birlikte batı etkisinin

daha çok hissedilmeye başlandığı Osmanlı İmparatorluğu'nda operaya olan ilgi artmakta iken, İtalya'nın kalıplaşmış ve kemikleşmiş opera kültürüne tepki olarak çıkan ve güldürü amacı güden Balad Opera, İngilizlerin oluşturduğu yeni bir türle geniş kitlelere hitap etmeyi başarmıştır. "Müzikli Güldürü" adı verilen bu komik opera tarzındaki tür, İtalyan Operası'na inat müzik ögesinden çok metni vurgulayan bir anlama bürünmüş, böylece müzikli güldürü bazı kalıpları yıkmış olup aynı zamanda başkaca bir türün daha oluşumuna ön ayak olmuştur. "Müzikli Dram" denilen bu türde ise, hem sözlü tiyatrodan hem de operadan bazı özellikler alınmış olup, müzik ögesini kullanarak anlatımı daha da güçlendiriyor olması sebebiyle bu türe müziği kullanan dramatik tiyatro da denmiştir. Burada operada müzik artıkça tiyatrodaki duygusal ve lirik öğeler daha fazla benimsenir olmuştur. Aslında müzikli dram ile müziğin niteliği değişmemiştir. Yeni bir anlam kazanarak yeniden yaratılmıştır. Operalarda söylenen aryalarda bu anlamlar içeriği değiştirmiş, metinlerdeki karakter derinliği ve konuların niteliği önem kazanmıştır. Müzikli dramın operadan ayrıldığı en önemli nokta ise metin örgüsünün tiyatrodaki gibi ilerlemesidir. Müzikli dramlar operadaki hikaye ve karakterlerin işlenişinin aksine, hayal üstü öğelerden koparılmış, ayakları yere basan gerçekçi inandırıcı hareketler ve karakterler yer almaya başlamıştır (Nutku, 1997: 86-87).

Yukarıdaki tespitler; müzik ögesinin tiyatro sahasının kapsamına dahil olduğunu ve güçlü bir konum elde ettiğini göstermekte; aynı zamanda müziğin zamanla başka anlamlara bürünüp, değişimlere uğradığı da anlaşılmaktadır. Bu hal ise Türk tiyatro tarihinin müziksel boyutlarının kapsam ve içeriğinin Türk tiyatro eğitimi tarihindeki yerini belirlemek gibi bir özellik ortaya koymaktadır. Günümüze kadar yansıyan müzik ile ilgili ders ve konuların Tiyatro eğitimi programlarında yer alması ile yukarıda belirtilen tarihsel gerçeklik ve sanatsal zorunluluğun ilgisi tam olarak kurulabilmektedir.

Murat Tuncay *Şişman Kadın Ölmez Opera Bitmez* adlı eserinde: Tiyatro tarihi içerisinde opera ve balenin dışında Müzikli oyunlar kümesinin alt türleri olan operetler, vodviller, revueler, showlar ve müzikaller olduğunu ve bu alt türlerin estetik durum açısından daha arka planda kaldığını, müzik ve sahne sanatlarının kesişimi olan bu oyun türlerinin büyük seyirci kitlesine ulaşmasına ve uzun seneler sahnede kalıp büyük başarılarla imza atmasına rağmen müzik ve tiyatro dağarlarının yüksek düzey ürünlerinden sayılmadığını düşünmektedir (Tuncay, 2014: 11).

Müzik ögesinin fazlaca yerleştiği tiyatro oyunlarında, müziğin çeşitliliği ile birlikte tiyatronun içindeki oyun çeşitliliği de artmıştır. 19. yüzyılın ikinci yarısında İngiltere'de ortaya çıkan "Müzikhol (müzik salonu)", meyhane türkülerinden esinlenilerek türemiş, gelen

konukların yiyip içerek izledikleri şarkılı, oyunlu, dans öğesinin de katıldığı, içinde hokkabazlık gibi eylemlerin de yer aldığı basit halkın bir çeşit eğlence biçimidir (Çalışlar, 1995: 447).

Bir başka tür oyun ise "Müzikli Komediya"dır. Bülresk ile hafif operanın kesişimi olarak meydana gelen müzikli komedyalar: olay örgüsüne müzik ve dansın da katıldığı, hafif müzik ve pop müziğın de önemli oranda içine katıldığı bir tür güldürüdür. İngilizlerin opera, operet ve müzikhol geleneğinden örnek alınarak geliştirildiğı bilinen müzikli komediya, İngiltere'den Amerika'ya geçmiş ve Amerika'nın çok sevdiği, çok ilgi gösterdiği bir tür olarak yaşamını devam ettirmiştir. Uzun yıllar boyunca halkı etkisi altında bırakan müzikli komedyalar 1920-1950 yılları arasında halkın rağbet ettiği güncel ve popüler müziğın kaynağını oluşturmuştur. Halkta büyük etkiler yaratan ve izler bırakan müzikli komedyalar artık Amerika'ya özgü bir kimlik kazanmış hale gelmiştir (Çalışlar, 1995: 447-448).

Buradan: Yazara göre müzikli güldürüler ve oyun müzikleri, kitlelerin yani kalabalıkların müziğini oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bu da; müziğın tiyatro ile olan bağıını ilişkilendirmede önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Müzikli komedyalar uzun yıllar halkın gözdesi olarak kalmaya devam edip, zaman içerisinde gelişim sağlamıştır. 1940'larda drama olarak baş göstermiş, 1950'lerde ise yeniliklere öncülük etmiş ve o yılların önde gelen müzisyenleri tarafından altın çağını yaşamış, 1960'larda ise "Rock müzikalleri" doğmuştur. 1970'lerde siyahi müzikli komedyalara imza atılmış, müzikli komedyalar siyahilere uyarlanmış ve bu durum diğer azınlıklar için de sesini duyurma imkanı tanımış ve çeşitli azınlıklar için de artık müzikli komedyalar yazılır olmuştur. 1980'lerde müzikli komedyalar hafif (çağdaş) opera biçimine dönüşmüş olup halka yönelik konu ve içeriklere de kavuşturulmuştur (Çalışlar, 1995: 449).

Tüm dünyada etkisini gösteren bu türler Türkiye'deki oyuncular tarafından da yerini almış ve olağanca sahnelenmiştir. Günümüzde de uyarlanarak oynanmaya-seslendirilmeye devam eden operetler, müzikli komedyalar ve müzikaller Türk tiyatrocularının gözdesi olmaya devam etmektedir. Buradan çıkan sonuca ilişkin; müzik ve müzik eğitimi tiyatrocunun mesleki yaşamı için tiyatro eğitimindeki en temel unsurlardan biridir, denilebilir. Söz konusu müziksel oyun etkilerinin sıklıkla görüldüğü revü ve operetler yani müzikli oyunlar alanına yönelik olarak Muhlis Sabahattin'in (1889-1947" "Ayşe" ve Cemal Reşit Rey'in (1904-1985) "Lüküs Hayat" operetlerini ve "Alabanda Revüsü"nü örnek vermek mümkündür. Demek ki Türk tiyatro dünyası 20. Yüzyılda müzikli oyunlar alanından

etkilenmiştir. Bu durum dahi tiyatro sanatçılarının yetişme sürecinde müzikle ilgili donanımlarının önemine dikkat çekilmesine gereksinimi ortaya koymaktadır.

2.2. Türkiye’de Tiyatro Eğitiminin Tarihi

Türk tiyatro eğitimi tarihinin temel kurumu Osmanlı dönemi kurumlarından Darülbedayi’dir. Bu kurum bağlamında elde edilen deneyim ve birikimlerin tümü Türkiye cumhuriyeti dönemine aktarılmış olup cumhuriyet döneminde Türk devrimleri kapsamında yabancı akademik uzmanlar aracılığıyla dünyadaki son gelişmişlik düzeyine uygun yapıların oluşması yönünde girişimlerle günümüze kadar gelmiştir. Konuya ilişkin Nutku’nun tespitleri aşağıdaki gibidir:

Dârülbedâyi, “Güzellikler evi” anlamına gelen ve asıl adı *Dârü’l-bedâyi-i Osmânî* olan kurum, Türk tiyatro tarihinin temeli olarak kabul edilmektedir. 1913-1914 yıllarında İstanbul’da belediye başkanlığı yapan Cemil Topuzlu (1866-1958) konservatuar kurmak için girişimlerde bulunur. Topuzlu’nun destek ve gayretleriyle, Avrupa’da modern tiyatronun kurucusu ünlü Fransız sanatçı Andre Antoine (1858-1943) İstanbul’a getirilir. Fakat Birinci Dünya Savaşı’nın çıkması ile bu çalışmalar sekteye uğrar. Bu arada Millî Mücadele yıllarında çekilen sıkıntı ve yokluk tiyatroya olan ilgiyi azaltarak tiyatroyu sadece belli bir kesimin uğraşısı haline getirir. 1926 yılında Dârülbedâyi’de yeni düzenlemeler ve uygulamalar yapılmıştır. 1930 yılında yeni belediyeler yasası uyarınca, tiyatro binası yapma ve tiyatro kurma imkânı sağlanarak Türk tiyatro tarihi için önemli bir adım atılmıştır. Dârülbedâyi 1931 yılında “Şehir Tiyatrosu” adını almış, 1960’dan itibaren açılan semt tiyatrolarıyla da “Şehir Tiyatroları” olarak süregelmiştir (Nutku, 1967).

“6 Nisan 1935 tarihinde Ankara’ya gelerek çalışmalarına başlayan Hindemith, hazırladığı raporunda, kurulacak konservatuarın bünyesinde bir serbest müzik okulu ve bir Tiyatro-Opera Temsil okulunun yer almasını önermiştir.” (Çakar, 2015: 18). 1934 yılında kurulan ve etkisi 1936 yılındaki Ankara Devlet Konservatuarı’nın açılmasına kadar süren Milli Musiki ve Temsil Akademisi var olana kadar Türk Tiyatro eğitimi tarihi bakımından ilk kurum olan Darülbedayi kurumu hem tiyatro eğitiminin öncüsü hem de Tiyatro ve müzik sanatları bağlamında Türk devrimlerinin kurumsal tabalarından biri olarak Osmanlı İmparatorluğu ile bağlantıların da temel yapılarından biridir. Darülbedayi’den 22 yıl sonra Ankara Devlet Konservatuarında tiyatro eğitimine geçilebilmesi hem kurumsal ve düşünsel bir bağlantıyı hem de Türkiye Cumhuriyeti devletindeki devrimsel hareketlerin gelime sürecini ortaya koyması bakımından önem kazanmaktadır.

Başlangıçta tiyatro öğrencilerinin öğrenim süresi liseden sonra üç yıl, opera öğrencilerinin öğrenim süresi ise yine liseden sonra beş yıl olarak planlanmıştır.1 Kasım 1936'da öğretime başlayan Ankara Devlet Konservatuvarı'na Müzik Bölümü'nün yanı sıra Tiyatro Bölümü için 3 kız, 8 erkek öğrenci olmak üzere 11 öğrenci; Opera Bölümü için ise 5 kız, 7 erkek öğrenci olmak üzere 12 öğrenci alınmıştır. Adı konulmamış olmasına rağmen 1936-1937 öğretim yılında bale dışında hemen hemen tüm müzik ve sahne sanatları alanında konservatuvar eğitimine başlanmıştır (Çakar, 2015:19).

Söz konusu sınavlara çağrılanların Musiki Muallim mektebi öğrencileri olduğu veya bu kurumdan mezun olanları bu sınavlara başvurduğu Örneğin Ruhi Su'nun veya Faik Canselen'in öz yaşam öykülerinden anlama olanağı vardır. “Devlet Konservatuvarı Tatbikat Sahnesi veya kısa adıyla Tatbikat Sahnesi, Türkiye'de çağdaş sanat anlayışının yerleşmesinde önemli etkisi olan müzik ve sahne sanatlarının ilk defa sergilendiği opera ve tiyatro atölyesidir” Çakar (2015 -2013), şeklindeki açıklamasıyla sanat kurumlarımızın gelişimine yönelik süreçlerin güçlüklerine dikkat çekmekle birlikte bu güçlükleri temel alarak hareket edildiğinde ise herhangi bir gelişmenin başarılamayacağına yönelik dolaylı bir belirlemeyi gündeme taşımış olmaktadır. Çünkü devletin Tiyatro kurma girişiminin okul kurulmasından 13 yıl sonraya denk düşmesi tiyatro alanında yetişen oyuncuların gelecek kaygılarının ne düzeyde olduğunu ortaya koymaktadır. İşte böyle bir durumda Tiyatro eğitiminin bir uygulama sahnesine olan ihtiyacı eğitimi kurumundaki “Tatbikat Sahnesi” adıyla kurulan bir yapıyla karşılandığı anlaşılmaktadır.

Ankara Devlet Konservatuvarı kanunu içerisinde okula bağlı olarak kurulan Tatbikat Sahnesi'nde okulda hazırlanan oyunlar ilk defa burada sahnelenmiştir. Okulu bitiren opera ve tiyatro öğrencileri için bir yıl süreyle burada uygulama yapma koşulu getirilmiştir. Bu uygulamalar sonucunda Ankara'da önce Devlet Tiyatrolarının, hemen ardından Devlet Operası'nın kuruluşuna zemin hazırlanmıştır (Çakar, 2015: 21).

Tiyatro / Oyunculuk ile müzik eğitimi arasındaki bağlantının insanın ilk ses, tartım, hareket ve canlandırma tarihi kadar eskidir. Türkiye Cumhuriyeti döneminde Türk devrimlerinin bir sonucu olarak yapılandırılan eğitim kurumlarından Anlara devlet konservatuvarı ve Musiki Muallim mektebi arasında doğrudan ve güçlü bir bağ mevcuttur. Bu bağ hem kurumların ardışıklığı hem de kurumlar arası öğrenci ve eğitimci geçirgenliğinde ortaya çıkmıştır. Ankara devlet konservatuvarının henüz 1940 yılında kabul edilen kuruluş yasası olmadan 1934 yılındaki 1934'te “Milli Musiki ve Temsil Akademisi” çalışmaları sonucunda ortaya çıkan ve ilk öğrencilerinin Musiki Muallim mektebinden seçilerek eğitim öğretime 1936 yılında başlaması söz konusu eğitimci ve öğrenci aktarımı ve geçirgenliğinin

belgesi niteliğindedir. Atatürk'ün emirleri doğrultusunda Cevat Memduh Altar ve Cevat Dursunoğlu'nun gayretleriyle kendisine ulaşılan ve mavi ve sarı betik adlı iki rapor hazırlayarak bunu Türk yetkililere sunana Alman Besteci Paul Hindemith müzik ve Tiyatro başta olmak üzere tüm sanat eğitimimize yönelik bir öneri taslağı sunmuştur. Söz konusu bestecinin tavsiyesi üzerine Türkiye'ye davet edilen ve konservatuvarın kurulmasıyla Müzik öğretmeni yetiştirme işinin Gazi Eğitim Orta Öğretmen Okulu Müzik Bölümüne devriyle kurulun gelişimine katkı sağlamak amacıyla gelen Prof. Edward Zuckmayer Türk tiyatro eğitiminin içinde yer alan müzik dersleri veya müzik eğitimine ilişkin derslerin yer alması ve icrası ile ilgili bilinen en temel eğitimcilerdendir. Bu eğitimcinin ortaya koyduğu oyunculuk bölümü lehine olarak müzik bölümünden öğretim elemanı ve ders aktarımı tarihi günümüze kadar çok yönlü, çeşitlenmiş ve zaman ve içerik bakımından genişletilerek uygulanmaya devam etmiştir.

Hindemith'in önerisi ile Carl Ebert'ten başka Eduard Zuckmayer (1890-1972) de konservatuvarın kuruluş aşamasında Türkiye'ye davet edilen sanatçılardandır. Zuckmayer, önceleri Musiki Muallim mektebi öğrenci orkestrasını çalıştırmakla görevlendirilmiş, 1936- 1937 yılında Ankara Devlet Konservatuvarı'nın açılması üzerine temsil şubesi tiyatro ve opera öğrencilerinden oluşturulan madrigal korosunu çalıştırmıştır (Çakar, 2015:21).

Tiyatro bölümünün düzenlenmesinde yabancı uzmanlardan Alman Carl Ebert danışman olarak seçilmiştir. Böylece Tiyatro eğitiminde Alman okulu bir yöntem ve yapı olarak benimsenmiş olmaktadır. Oysa 1934 yılında Reşat Buri Güntekin'in raporunda Rus okulunun Türk tiyatro eğitimi için daha gerçekçi olduğu vurgulanmıştır. Türk tiyatro eğitiminin tarihsel gelişmesinde Türk tiyatrosunun incelenmiş olması önemlidir. Söz konusu inceleme bizzat Carl Ebert tarafından gerçekleştirilmiş ve bu yöndeki ilk konuşma Raşit Rıza ile yapılmıştır. Carl Ebert yaptığı incelemeler sonunda bir rapor hazırlayarak yetkililere sunmuştur.

30 Kasım 1936 tarihinde "Cevat Dursunoğlu, Cevat Memduh Altar, Muhsin Ertuğrul, Rauf Yener, Reşat Nuri Güntekin, Necil Kazım Akses, Bedrettin Tuncel, Edward Zuckmayer, Bert ve bayan Adler'in hazır bulunduğu toplantıda tiyatro eğitiminin dersleri saptanmıştır. Bu bağlamda dersler ve dersleri verecek eğitimciler şunlardır:

1. Teori (Fonetik ve Mimik) ve Retorik (Muhsin Ertuğrul)
2. Fonetik (Kuhnbuch)

3. Rol Etüdü (Carl Ebert)
4. Entenasyon (Halil Bedi Yönetken)
5. [Müzik] teori (Hasan Ferit Alnar)
6. Madrigal Koro (Zuckmayer)
7. Ritmik Jimnastik (Adler)
8. Eskrim (Vildan Aşır Savaşır)
9. Tiyatro tarihi (Bedrettin Tuncel)
10. Sanat ve Musiki Tarihi (Cevat Memduh Altar)
11. Kıraat [Ses ve Şarkı] (Ercüment Ekrem)
12. Almanca (Nihat Adil Erkman)
13. İtalyanca (Abdüselam Buseyri) (And, 1973: 127-8).

1936 yılı itibariyle Türk tiyatro eğitimine yer alan 13 çeşit dersten 5'i doğrudan müzik; 2'si dil; biri spor; biri müzik ve spor olmak üzere kalan 4 ders çeşidi de tiyatro alanıyla doğrudan ilgili derslerdir. Bu durumda müzik derslerinin tiyatro eğitimindeki güçlü yerini tiyatro sanatının müzikle ilgili ihtiyaç durumundan çok tiyatro derslerinin oluşturulması kurulunda yer alan dönemin güçlü müzik adamlarının sayıca ve nitelikçe ortaya çıkan değeriyle ilişkilendirmek gerekir. Buradan da şu çıkarım mümkündür: günümüz tiyatro eğitimindeki lisans programlarında yer alan müzikle ilgili derslerin sayı ve niteliği ile söz konusu programı uygulayan kurumda öğretimi gerçekleştiren müzik uzmanlarının kadrolu olup olmadığı yanı sıra söz konusu uzmanların sayı ve nitelikleri arasında ilişki bulunmaktadır.

20 Nisan 1940 gün ve 3829 sayılı kanunla konservatuarın temsil bölümünde opera, bale ve tiyatro dalları kanunla resmi bir ad olarak tiyatro eğitimi alanına girmiştir.

“Kanuna koşut olarak 11 Nisan 1940’da bir yönetmelik çıkarıldı. Bu yönetmelikte tiyatro eğitimi be yıl olup bu bölüme en az ortaokulu bitirenler alınacaktır. Devlet konservatuarı ilk mezunlarını 1941’de verdi. Tiyatro bölümünden mezun olanlar şunlardır: Muazzez Yücesoy, Melek Saltukalp, Nermin Elgün, Ertuğrul ilgin, Mahir Canova, Salih Canar, Nüzhet Şenbay, Esat Tolga” (And, 1973: 129).

Demek ki Müzik Bölümü programlarında yer alan bir ders türü ve konunun uzmanı bir eğitimcinin Tiyatro / Oyunculuk eğitimi programlarında yer almasının tarihi ve kökeni 1936 yılına kadar götürülebilmektedir. Günümüzde örneğin Ankara Üniversitesi Dil tarih Coğrafya Fakültesi Oyunculuk Bölümünde veya Uludağ Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tiyatro Bölümü Oyunculuk Anasanat Dalı'nda müzik eğitimi alanında uzmanlaşmış doçent ve doktor öğretim üyesi kadrolu öğretim elemanlarının istihdamı işte bu yukarıda vurgulanan kök ve tarihle bağlantılıdır. Söz konusu müzik eğitimi alanında yetişmiş uzmanların tiyatro / Oyunculuk birimlerinde istihdamı elbette yukarıda belirtilen üniversitelerle sınırlı olmayıp birçok üniversitede tiyatro mesleğinin temel ihtiyaç alanlarından biri olan müzik eğitimi alanına yönelik ihtiyaçların daha güçlü bir biçimde ortaya çıkması ile çeşitli uzmanlık alanlarını icra eden örneğin: ses eğitimi uzmanı, koro uzmanı, İşitme eğitimi uzmanı, müzik kuramları eğitimi uzmanı veya çalgı uzmanı gibi uzmanların akademik tiyatro eğitiminde istihdam edildiği, hatta bu istihdamlara yönelik müzik eğitimi mezunlarının talepkar oldukları bilinmektedir.

Tiyatro eğitiminin üniversite çatısı altında ele alınmasında öncü ülke Amerika Birleşik Devletleri'dir (ABD). ABD üniversitelerinin yüzlercesinde tiyatro eğitimi gelişmiştir. Avrupa ülkelerinde ancak birkaç Avrupa ülkesinde tiyatro eğitimi üniversitelere girmiştir.

“Türkiye’de tiyatronun üniversiteye girmesinin öncüsü Haldun Taner’dir. 1953’te Avrupa’da yaptığı bir geziden dönüşte, İstanbul Üniversitesi Edebiyat fakültesi Dekanı Profesör Macit Gökberk’e bu konuda bir rapor suna, aynı fakültede beş profesör, Fricke, Macit Gökberk, Mehmet Kaplan, A. Hamdi Tanpınar ve Fahir İz de önerilerde bulunurlar; ancak çeşitli nedenlerle gerçekleşmesi hep ertelenir. Bu arada başlangıç olarak bir Tiyatro Tarihi dersi konulur. 1953’te ileri sürülen fikir 1969’da profesörler kurulunca [Üniversite Senatosunca] onaylanır; ancak bu satırların yazıldığı güne değil henüz kesinlik kazanmamıştır. İstanbul Üniversitesi Semnatoaunun onayı için gündemdeki sırasını beklemektedir. Bu arada aynı fikir, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi’nde de buna koşut olarak gelişmiştir. Bu konuda ilk öncüler Bedrettin Tuncel ve İrfan Şahinbaş olmuştur. İlk önce açılması öngörülen Tiyatro Enstitüsüne bir başlangıç olmak üzere Amerika’dan ünlü Profesör Kenneth Macgowan yönetiminde bir oyun yazarları semineri düzenlenmiştir. (...) Ertesi yıl Enstitü Açıldı ve yine Amerika’dan Profesör Grant Redfort getirildi. Dışarıdan çağrılan uzman konuşmacıların yanı sıra Sevda Şener ve Özdemir Nutku Enstitünün iki kalıcı öğretim yardımcısıydı. Ancak öğretim süresi iki yıl olan enstitü, bir üniversite diploması veremiyordu. Bunun üzerine tam kuruluşlu bir kürsü olarak yeniden açılmak üzere kapandı. Ertesi yıl (1955?) dört yıllık bir kürsü olarak yeniden açıldı ve başına Profesör Melahat Özgü getirildi. (...) Tiyatro kürsüsüne 1970’de bir Tiyatro Araştırmaları Enstitüsü eklenmiştir. Kürsü ve Enstitü’nün çeşitli yayınları vardır. İlk mezunlarını 1968 yılında veren Tiyatro Kürsüsü ilk Tiyatro doktorluğunu [Metin And’a] vermiştir.” (And, 1973: 138-40).

Türk Tiyatro eğitim tarihi bakımından İstanbul Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi lisans programlarını uygulayan ilk üniversiteler olarak tarihteki yerini almıştır. Söz konusu üniversitelerde uygulanan lisans programlarına yönelik ilk eleştirel bilimsel toplantının 1976 yılında toplandığı anlaşılmakla tiyatro lisans programları ve tiyatro ortaöğretim programlarında müzikle ilgili derslerin varlığı da temel konulardan biri olarak inceleme konusu yapılmıştır. Tiyatro ve müzik bağlamı bildirisiyle en dikkat çekici konuşma Profesör Gültekin Oransay'a aittir. Prof. Gültekin Oransay yukarıda yer verilen ifadelerdeki müzik eğitimi uzmanlarının tiyatro bölümlerinde veya oyunculuk programlarındaki istihdamlarının gerekçe ve zeminine açıklama getirmiş olmaktadır. Oransay tiyatro eğitiminde başta oyuncu olmak üzere yönetmen, oyun yazarı, tiyatro eğitmeni, eleştirici ve kuramcısı / bilimcisi gibi mesleki niteliklere sahip bireylerin de eğitiminde yer verilmesi gereken müzik eğitimi konularını yedi temel başlıkta toplamaktadır. Bunlar. Ses eğitimi, Ezgi eğitimi, Düzüm [Ölçü] ve tartım [ritm] eğitimi, Hız eğitimi, Bellek eğitimi, Koşut devinim [Ses, ezgi ve hareket uyumu] eğitimi, Uzun soluk biçimlendirme eğitimi (Bir tiyatro oyuncusu oyunun kuruluşunda ve yorumunda, özellikle düzüm-tartım ve hız öğelerinin de katkısıyla zamanı iyi biçimlendirmesi, gerilim ve gevşemeleri, oyalama ve dorukları sürükleyici bir akış oluşturacak yolda sıralaması zorunludur) (Oransay, 1976: 150-153).

Tiyatro eğitimindeki müzik eğitiminin önemine dair bir başka vurgu Mücup Ofluoğlu tarafından şu açıklamalarla yapılmıştır: 1943-1944 yılları arasında İstanbul'da tiyatro sezon başlangıcında özel bir tiyatronun kurulmasıyla İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatrosu rey kardeşlerin operetlerini gösterime sokmuştur. Böylece Türkiye'de ilk operet gösterimi sunulmuştur. Bu yeni operet, tiyatro perdesini "hava cıva" adlı yapıyla açmıştır ve bu gösterim o dönem için oldukça büyük ses getirmiştir. Operetler o dönem İstanbul halkı tarafından oldukça benimsenmiş ve sevilmiştir (Ofluoğlu, 1995:159).

Yukarıda verilen tüm bilgiler ışığında müzik eğitiminin tiyatro eğitiminde yer alması gerektiği düşünülürse; operetleri sahnelemede oyunculuk eğitiminde müziksel bilgi beceri ve donanımı en yüksek olan oyuncuların tercih edilmesi durumu ortaya çıkmaktadır. Buna göre de tiyatro eğitiminde bu konu yine özel bir programı gündeme getirmektedir.

Darülbedayi'den günümüze kadar tiyatro/ oyunculuk alanlarında işlenen müzik derslerinin incelenmesi ve müziğin tiyatrodaki yerini bulması konusunda verilen bilgilerin dışında; Cengiz Toraman'ın Tiyatro/ Oyunculuk bölümüne hazırlanan öğrencilerin yetenek sınavlarında müzik alanında sorulan sorulara öğrencilerin ne gibi bir hazırlık yapması

gerektiği konusunda yazmış olduğu kılavuz kitapta şunlardan bahsetmektedir: (Toraman, 2007: 75).

şan-Kulak Sınavı: Bu sınavda genel hatlarıyla oyuncu adayının oyunculuk için gerekli müzik derslerini karşılayabilecek ve bunun sonucunda başarılı olabilecek düzeyde bir hazırbulunuşluk olup olmadığını ölçen durumların tespit edilmesi, konuşma, ses çıkarma (nota seslendirme) ve şarkı söyleme eylemlerini gerçekleştirebilmesi için bedensel ya da zihinsel herhangi bir sorunun olup olmadığını ve buna dair bir sağlık belgesinin olup olmadığını komisyondaki üyelerin değerlendirmesi gerektiğini bildirmektedir (Toraman, 2007: 75).

şan-Kulak sınavında oyuncu adayları; dört ana unsurdan sınava tabii tutulmaktadır. Bunlar; ses, ritim, ezgi ve şarkıdır. Ses aşamasında oyuncu adayının sesinin güzelliği değil de sesleri doğru algılayıp dönüt vermesi önemlidir. Piyanoda verilen tek sesleri öğrencinin duyması ve belirlenen hece yardımıyla duyduğu sesi ağzıyla seslendirmesi gerekmektedir. Aynı eylem, aynı anda basılan iki ses ve üç sesi birbirinden ayırt ederek sırayla seslendirilmesiyle devam etmektedir (Toraman, 2007: 76-77).

Ritim aşamasında komisyondaki hocalar tarafından verilen ritimleri oyuncu adayının alkışla yapması beklenmektedir (Toraman, 2007: 77).

Ezgi aşamasında ise komisyondaki hocalar tarafından piyanoda verilen ezginin belirlenen heceyle oyuncu adayının seslendirmesi beklenmektedir. Burada oyuncu adayının ezgi hafızası ölçülmektedir (Toraman, 2007: 79).

Son olarak şarkı aşamasında oyuncu adayının nitelikli bir eser (türkü, arya, müzikallerde söylenen eserler vs.) seslendirmesi beklenmektedir. Burada oyuncu adayının seslendirdiği eserin tiyatral söyleme uygun bir ses niteliğine sahip olup olmadığı ölçülmektedir (Toraman, 2007: 80-83).

Bu metinlerin tümü şu bakımdan önemlidir: Burada Türküye özel bir vurgu yapılmıştır. Asıl önem Tiyatro oyuncusu olacak adayın daha eğitime başlamadan belli bir müziksel yeteneği ortaya koymasının beklenmesi ve bu yeteneğin müzisyenlik yeteneğinden farkına vurgu yapılıyor olmasıdır. Bununla birlikte müzikle ilgili yetenek alanlarının tiyatro eğitim programlarına da aynı düzey ve koşutlukla yansıtılması gerekliliğinin de doğmuş olduğu anlaşılmaktadır.

2.3. Türk Tiyatro Eğitiminin Programlar Bakımından Niteliği

Türk tiyatro eğitimi ve programı bakımından temel kurum Osmanlı mirası Darülbedayi'dir. Osmanlının son 100 yılında olduğu gibi Türkiye Cumhuriyetinin ilk 25 yılında da yabancı uzmanlardan yararlanma yoluna gidilmiştir. Osmanlıda Giuseppe Donizetti (1788-1856), Callisto Guatelli (1819-1899), d'Arenda Paşa ve Fransız André Antoine (1858-1943), gibi uzmanlar öne çıkarken Türkiye Cumhuriyeti döneminde Alman Carl Ebert (1887-1980), Paul Hindemith (1895-1963), Ernst Praetorius (1880-1946) ve Edward Zuckmayer (1890-1972), gibi uzmanlar öne çıkmıştır. Yabancı uzmanlardan yararlanma konusu bu şekilde ne ilktir ne de son olacaktır.

Tiyatro tarihi bakımından hem ilk tiyatroyu hem de ilk yabancı tiyatro uzmanının etkisini ortaya koyan kaynaklara göre Darülbedayi ve André Antoine adlarına ulaşılmaktadır:

Asıl adı Dârü'l-bedâyi-i Osmânî olan Darülbedayi, bugün İstanbul Belediyesi'ne bağlı Şehir Tiyatrolarının kuruluşundan 1931 yılına kadar kuruma verilen addır. "Güzellikler evi" manasına gelen Darülbedayi'nin isim babası Ali Ekrem Bolayır'dır. 1912-14 yıllarında kısa bir süre İstanbul Belediye Başkanı olan Operatör Cemil Topuzlu (1868-1958), göreve geldikten sonra çok önemli işlere imza atmıştır. Bunlardan ilki Gülhane Parkı'nı düzenleyip halka açmak, diğeri de o çok arzu edilen konservatuvarı kurmaktır. Başkan İstanbul'un suya, parka, yola olan ihtiyacı dışında sanata olan gereksinimi de düşünerek böyle zor bir görevi üstlenmiştir. İstanbul Belediyesine bağlı, tiyatroya oyuncu yetiştirecek ve aynı zamanda müzik eğitimi de verecek bir kurum oluşturabilmek için ilk etapta bir uzmandan yararlanılması düşünülmüş ve dünyaca ünlü tiyatro adamı Fransız André Antoine (1858-1943) İstanbul'a davet edilmiştir. 28 Haziran 1914 günü İstanbul'a gelen Antoine okulun kuruluş çalışmalarına hemen başlamıştır. Fransa'dan üç aylığına çağrılan Antoine, bir yandan ders programlarını yaparken diğeri yandan da okulun giriş sınavlarıyla ilgilenmiştir. Belediyenin 12.000 Frank gibi bir bütçe ayırdığı belirtilen Darülbedayi'nin giriş sınavları hemen yapılmış, Okul, tiyatro ve müzik olmak üzere iki bölümden teşekkül ediyor, müzik bölümü alaturka ve alafranga şeklinde iki şubeden, tiyatro bölümü de trajedi, dram ve komedi sınıflarından oluşuyordu. André Antoine'nin genel yönetici olduğu bu okulda Reşat Rıdvan Bey yönetici yardımcısı ve Temsil Kolu başkanı olmuştur. Tiyatro bölümünde; Mardiros Mınakyan, Burhanettin, Ahmet Fehim, Rıza Tevfik, Şahap Rıza, Salih Fuat, Mösyö Rioti, Sadık Bey, Arif Hikmet, Kemal Emin (Bara) gibi isimlerin haricinde asistanlığa tayin edilen Muhsin Ertuğrul, Halit Fahri Ozansoy, Celal Tahsin, Hakkı Tahsin isimli öğrenciler de yer almışlardır. Ali Rifat Bey'in başkanı olduğu Müzik bölümünde ise daha önce de bahsedildiği gibi (Türk Müziği ve Batı Müziği dallarında) Zekaizade Ahmet, Rauf Yekta, Cemil Bey, Leon Hancıyan, Dr. Suphi, Şevkey Gevay, Zeki Bey, Ahmet Kadir Kemali, Saadettin Bey, Hafız Yusuf, İsmail Hakkı Bey, Victor Radeglia, Jean Avolio, Albert Braun, Paul Lange, Aram Sinanyan, Halo Selvelli, Furlani, Mescemes ve Silvio Kenssy gibi sanatçılar görev yapmışlardır. 7 Temmuz 1914 tarihinde verilen ilân ile öğrenci kaydına başlanmış, neticede başvuran 197 kişiden 63'ü başarılı olmuştur. Bunlar arasında M. Ertuğrul, Behzat Hâki, E. Belig, İ. Galip, A. Muvahhit, E. Ninemeciyan, P. Safa, H. Fahri vs. gibi isimler de mevcuttur. Başvuran bayan öğrencilerin hepsi Hristiyandır. Ancak kısa bir süre sonra çıkan Birinci Dünya Savaşı yüzünden Antoine ülkesine dönmek zorunda kalmıştır (Ağustos 1914 – Uluskan, 2010).

DAR-UL-BEDAYI OSMANI
Conservatoire National Ottoman

Programme
de l'Inauguration Officielle

- 1 — Morceaux choisis par le fanfare de l'Asile des Pauvres.
- 2 — Discours de l'inauguration.
- 3 — Poème de circonstance par BURHANEDDINE DJAFER Bey, élève de la section Dramatique.
- 4 — A. Berceuse.
B. Taksim par le Professeur DJEMIL Bey Tambouri.
- 5 — A. Pagliacci de LEONCAVALLO
B. Sans Amour de CHAMINADE par M. le Professeur JEAN ERNEST, Piano accompagné par M. SELVELLI
- 6 — ZINGUINERWEISEN par le Professeur Violoniste ZEKI Bey
- 7 — A. Le Pêche de l'Opéra XAVIERE de TH. DUBOIS.
B. La Nuit de Rubinstein par Mlle CASARETTO, élève de M. SELVELLI
- 8 — Quintette de SCHUMANN:

Piano	MM. M. RADEGLIA
1 ^{er} Violon	A. BRAUNN
2 ^e Violon	S. BRAUNN
Alto	MERCENIER
Violoncelle	DJEMIL BEY

دارالبتدای عثمانی

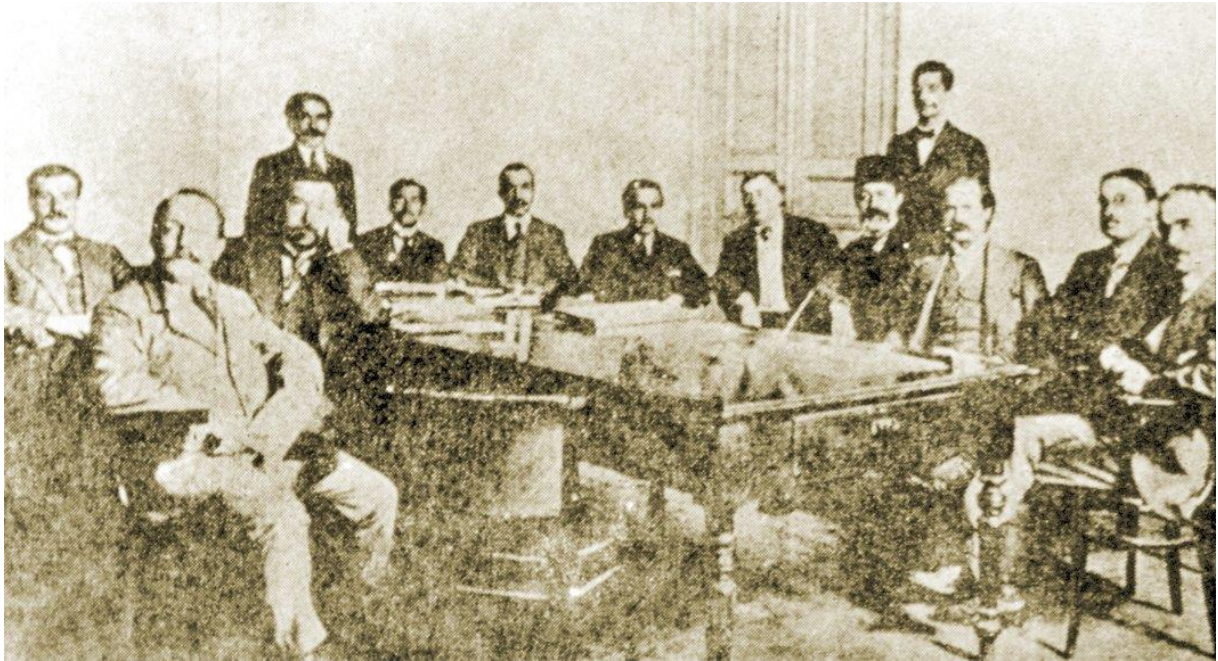
رسم کشاد پروغرامی

- ۱ — دارالمعززه موسیقی هیتی طرفندن : محافل پارچه لر
- ۲ — نطق افتتاحی .
- ۳ — مضبوطه خوش آمدی ؛ تخیل طلبه سندن برهان الدین جعفر بک طرفندن
- ۴ — ا. نغمه کنجه ایله
ب. تقسمه طنبور ایله معلم طنبوری جمیل بک طرفندن
- ۵ — ا. لئونکا والونک پایاچوسندن بر پارچه
ب. شامینادک سان زاموری معلم موسیو ژان ارنست طرفندن
- ۶ — زیکوینر وایزن سولو کمان معلمی ذکی بک طرفندن
- ۷ — ا. تئودور دو بوآنک کشادچهر او براسندن رۇبا پارچه سی
ب. روبرت شومان کیمه سی : معلم سلوه اینک طلبه سی مادموآزله قازارنتو طرفندن
- ۸ — شومان کیمه سی :

پیانو	موسیوراده لیا
کمان	آ. براون
کمان	س. براون
آلتو	مهرسنیه
ویولونسل	جمیل بک

مطبعه لرشاد دارولان

Resim 1. Dar-ul-Bedayı Osmanı (Conservatoire National Ottoman)

Resim 2. Darülbedayı Öğretim kadrosu

Dârülbedâyi'nin, ilk okuma kurulu üyeleri. Oturanlar (soldan sağa): Emin Bülent, Mehmed Rauf, Abdullah Cevdet, Ahmed Hâşim, Tahsin Nâhid, Andre Antoine, Abdülhak Hâmid, Rıza Tevfik, Yahya Kemal, Yakup Kadri; ayaktakiler: Âsım Bey ve mütercim Bedî Bey.

Söz konusu tiyatro eğitimi deneyimi çeşitli neden ve koşullar altında kesintili veya kesintisiz bir biçimde ancak çeşitli aksamalar ile yürütülmeye çalışılmış ve 1930 yılındaki tiyatro meslek mektebi dönemine kadar Darülbedayide bu eğitimin sürdüğü anlaşılmaktadır. 1931 yılında eğitim öğretime başlayan bu kurumun 1933 programı ise Türk tiyatro eğitimi programları içinde önemli bir eğitim döneminin açıklanmasını sağlamıştır. Tiyatro okulu, tiyatro meslek mektebi ve tiyatro bölümü ile birlikte oyunculuk bölümü veya anasanat dalları adlarıyla yürütülen Türk tiyatro eğitimi ve tarihi söz konusu kurumların açılış, kapanış veya başarı öyküleriyle doludur:

“İstanbul Belediyesiyle yapılan ortak çalışma neticesinde 19 Kasım 1930 günü İstanbul’da Dârülbedâyi içinde bir *Tiyatro Meslek Mektebi* açılması başarılıdır. Tiyatro Meslek Okulu’nda öğretim iki yıl olarak belirlenmiş, tiyatro tarihi, kuramları, edebiyat, musiki, hareket vs. derslerin programda yer alması kararlaştırılmıştır. Okul açıldığında tiyatro derslerini M. Ertuğrul, edebiyatı Ali Ekrem, musikiyi Musa Süreyya gibi isimler vermişlerdir. Milli Eğitim Bakanlığı bu okula yıllık 3000 lira ödenek ayırmıştır. Ancak “*öğretmenlerine para vermeyen, öğrencilerine ellişer lira yol parası veren*” okul, çok az sanatçı yetiştirdikten sonra parasızlık ve ilgisizlik yüzünden iki yıl sonra kapanmıştır.” (Uluskan, 2010:427).

Yukarıda belirtilen ve Darülbedayî'nin 1914-1930 ve 1932 yıllarına dayanan tiyatro eğitimi deneyimleri şüphesiz Osmanlı Devletinden Türkiye Cumhuriyeti devletine aktarılan güçlü bir temsil alt yapısı üzerinde gerçekleştirilmek istenmiştir; ancak genç cumhuriyetin insan ve kurumsal yapısı beklenen başarıların elde edilmesini geciktirecek düzeyde etkili olmuştur. Bu bakımdan yabancı uzmanların ve onların deneyimlerinin de katkısı alınmak istenmiştir. Söz konusu uzmanların temel çalışma alanlarının müzik alanı ve opera olması ve aynı zamanda tiyatro alanından da yardım alınması anılan çalışmaların müzik, opera ve tiyatro ve hatta bale gibi çoklu sanat dallarını içeren bir yapı altında yürütülmesi gereğini ortaya koymuştur. Bu gerekler doğrultusunda 1934 ve 1936 yıllarının ayrıca önemi bulunmaktadır. Bu önem “Atatürk’ün direktifi üzerine bir hafta içinde TBMM’de yapılan görüşmeler sonunda Milli Temsil Akademisi Kanunu kabul edilmiş” olması ve 1936 yılında eğitim-öğretime başlandığı halde 20.05.1940 tarihinde Meclis’te kabul edilen ve 1.06.1940 tarihinde de yürürlüğe giren 3829 sayılı Devlet Konservatuarı Kanunu gereğince konservatuar iki bölüme ayrılarak a) Müzik bölümü, b) Temsil bölümlerinin yasalaşmasından kaynaklanmaktadır.

Cumhuriyet Dönemi tiyatro sanatı ve eğitimi konusu opera sanatı ve eğitimi konusunun ayrılmaz bir parçası olarak ele alınmıştır. Her iki konu da Türk devrimlerinin özünü ilgili çalışma alanlarına dahildir. Bu bağlamda söz konusu devrimlerin yürütülmesinde Türk ve yabancı uzman görüşlerinden yararlanma eyleminin tiyatro ve opera konusundaki muhatapları Alman Carl Ebert'tir. Max Reinhardt'ın öğrencisi olan C. Ebert Türk tiyatro ve operasının yapılması için önceliği Türk tiyatro ve opera tarihini inceleme ve ilgili uzmanlardan görüş almaya vermiştir. Bu incelemede elde ettiği tespitler bağlamında tiyatro ders programlarını hazırlamıştır.

Tablo 2.

19 Kasım 1930 Günü İstanbul'da Dârülbedâyi İçinde Kurulan Bir Tiyatro Meslek Mektebi'nin 1933 Yılı Programı

1933 Programı	Tiyatro Programı	Müzik Dersleri	Diğer Alan Dersleri
Darülbedayi			
1. Yıl	Beden eğitimi, soluk denetimi, diksiyon, mimik, dramaturgi, dans, tiyatro tarihi, şan	soluk denetimi, şan Diksiyon	Beden Eğitimi, Dans
2. Yıl	Hareket, temsil, tiyatro tarihi, giysi tarihi.	Hareket (Ölçü ve tartım bağlamlı ders)	Hareket
3. Yıl	Tiyatro tarihi, klasik oyunların laboratuvar çalışması, sahne üzerinde uygulama		

Tablo 2'deki tiyatro meslek okulu programına göre tiyatro asıl alan ve komşu sanat alanları dersleri programda yer almıştır. Söz konusu komşu alan derslerinin yerleştiği sınıfların 1 ve 2. sınıflarda olduğu 3. Sınıfta ise tamamen tiyatro dersleri ve uygulama sahnesi üzerinde yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Demek ki 1930'lü yıllarda dahi tiyatro eğitimi program yapısı müzik dahili birkaç diğer sanat ve spor alanı derslerini içermektedir. Söz konusu Tiyatro Meslek Mektebi ve programının ortaya uygulamaya konulmasının temeli ise Ahmet Refik Sevensil'in öneri ve girişimiyle ulaşılan ve Türkiye'ye davet edilen Viyana Musiki ve Tiyatro Akademisi'nin yöneticiliğini yapmış olan besteci Joseph Marx'ın önerileriyle

oluşturulmuştur. Onun önerilerinde besteci kimliğinin bir sonucu olarak programda şan derslerinin yer alması gerçekleşmiştir.

“Marx’ın attığı bu adım ile kurum 1933 yılından bu yana eğitimine devam etmektedir. Bu geçen süre zarfında konservatuardan çok sayıda sanatçı yetişmiştir. Örneğin, ilk akla gelenlerden biri İstanbul’daki bu okuldan mezun olup Almanya’da eğitimini tamamlayan dramatik sopranomuz Semiha Berksoy’dur.” (Uluskan, 2010).

Bu program AÜDTCF’de yürütülen tiyatro dersleri ve Tiyatro meslek okulunun da öncüsü olmuş ve 1976 yılında düzenlenen Tiyatro Bilgi şölenini temel konusu yapılmıştır. Bu bağlamda tiyatro eğitimi programları tartışmaya açılmış, değerlendirmeler yapılmış ve çeşitli öneriler ortaya konmuştur.

Söz konusu bilgi şöleni konuşmacılarından biri de tiyatro eğitiminin akademik düzeyde gelişmesinin öncülerinden Prof. Dr. Melahat Özgü’dür. Tiyatroyu başlı başına bir “kültür kalesi” yani uygarlık içinde yaşam alanı olarak tanımlayan Özgü, bu tanımlamasının içini dolduran cümlelerinde ise tiyatro ve komşu sanatlar kavramını birlikte kullanmaktadır. Söz konusu komşu sanatlar kavramı yukarıda tiyatro öğretim programlarının yapılması konusunda vurgulanan asıl alan ve yan alan derslerinde yan alanları da belirleyen bir tespittir. Özgü’nün komşu alanlar tespiti resim, mimari ve müzikle sınırlandırılmış gözükmekle birlikte her üç alanın alt ders alanları söz konusu olduğunda yan alan meselesinin etki sahası daha da ortaya çıkmaktadır. Demek ki tiyatro eğitimi alanında yürütülecek programın mutlaka komşu sanat alanlarıyla desteklenmesi gerekmektedir. Tiyatro eğitiminde müzik eğitimi alanının gerekliliği ve tiyatro sanatçısının hangi özelliklerine göre hangi müziksel boyutların ihtiyaç olduğu Oransay’ın (1976) bildirisinde de ayrıntılı olarak işlenmiştir. Nitekim Özgü’nün komşu sanatlar bağlamında Dramaturg eğitime bağlı olarak tiyatro - plastik sanatlar (Eğilebilir- bükülebilir malzemeyle yapılan sanatlar) ilişkilerinin ele alındığını sahne dekoru ve opera tarihinin ana çizgileri ve gelişme süreçlerinin de tiyatro eğitiminde yerine vurgu yapması ve gelişen araç gereç çağında radyo, televizyon, sinema ve müziğin dersler içine yerleştirildiğini belirtmesi tiyatro - müzik ilişkisinin gerekliliğini ve bu gerekliliğin öğretim elemanlarınca anlaşılabilir olarak tiyatro öğretim programlarında güncellemelere yer verildiğini ortaya koymaktadır. 1976 yılı itibarıyla tiyatro – müzik ve tiyatro öğretim programına yönelik müzik eğitimi alanı ihtiyaç durumunun düşünsel tabanı bu şekilde açıklanmış olmaktadır (Özgü, 1976: 12).

Ay, Hacettepe üniversitesi tiyatro bölümündeki program yapısının oluşumunda komşu sanat dallarını ortaya koyan bir örnekleme sunarken söz konusu komşu sanat dallarına

düşünsel tabanlı komşu alanların da eklendiğini belirtmiş olmaktadır. Bu alanlar Özgü'nün belirttiği komşu sanat alanlarına ek olarak toplum ve ruh bilim, tarih ve edebiyat alanı yanı sıra müzik alanını kapsamaktadır (Ay, 1976:19). Ay, 1976 yılında söz konusu üniversitenin tiyatro programının yapısını aşağıdaki gibi vermiştir:

“İlk olarak açılması düşünülen lisans öncesi tiyatro öğretim ve eğitimi dört sömestr olarak düşünülmüş ve öğretim programının şu dersleri kapsamı gerekli görülmüştür:

Esas Dersler:

1- Geleneksel Türk Tiyatrosu, 2- Türk Tiyatrosu (Tanzimat'tan günümüze kadar), 3- Dünya Tiyatro Tarihi, 4- Dramaturgi ve Tiyatro Kuramları, 5- Rejiye Giriş, 6- Uygulamalı Sahne Çalışmaları: Diksiyon, Hareket, Mimik, 7- Sahne Tekniği: Tiyatro Yapıları, Dekor, Kostüm, Işık, 8- Sinema ve Televizyon

Seçmeli Yardımcı Dersler:

1- Türk Sanatı, 2- Türk Edebiyatı, 3- Müzik Tarihi, 4- Batı Edebiyatı, 5- Sosyoloji Tiyatro'nun sosyolojisi), 6- Psikoloji (Aktörün psikolojisi), 7- Kültür Tarihi.”

Ay'ın diğer tiyatro alanı öğretim elemanlarından farklı ve bu tezin konusunu yakından ilgilendiren önerisi ise söz konusu yan alan veya komşu sanat ve düşün dalları eğitiminin verilmesi bakımından hem lisans düzeyinde hem de lisansüstü düzeyde tiyatro eğitimi içinden insan yetiştirmek önerisidir. Bu öneriden yaklaşık 43 yıl sonra günümüzde dahi lisansüstü tiyatro eğitimi enstitüleri içinde yapılanmaya gidilmemesi ve komşu sanat dallarına ait lisansüstü eğitimlerde tiyatro odaklı uzman yetiştirilmemesi sorunun hala gündemi meşgul ettiğinin bir göstergesidir. Demek ki tiyatro eğitimindeki öğretim programı yapılanması sorunsalı sadece tiyatro eğitimi gereksinim duyduğu komşu alanlara yönelik derslerin programa yerleştirmesi değil; aynı zamanda komşu alanlarda uzmanlaşmış öğretim elemanlarının tiyatro alanında tam zamanlı olarak istihdamıyla da ilgilidir. Günümüzde örneğin Ankara Üniversitesi Dil, Tarih Coğrafya Fakültesi Tiyatro bölümü ve Uludağ Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tiyatro Bölümlerinde müzik eğitimi alanı uzmanı öğretim üyelerinin tam zamanlı olarak istihdam edilişi tam da bu konunun göbeğindeki sorunun çözümüyle ilgili gelişmelerin habercisi niteliğindedir. Ay'ın vurgu yaptığı komşu sanat dalları ve düşün dallarına yönelik açıklamaları dönemin tiyatro eğitimi programlarının gerçekleştirilmesi bakımından öğretim elemanı sorunsalını da ortaya koymaktadır.

“... öğretim üyeleri kadroları sağlanmadıkça lisans veya yüksek okul düzeyinde bir öğretime geçmenin güçlükleri, hatta imkansızlıkları ortaya çıkmıştır. Bunun üzerine, yapılması gereken ilk işin, öğretim ve eğitim kadrosunun akademik düzeyde yetiştirilmesini sağlamak olacağı

kanısına varılmıştır. Şimdi bu amaçla Mezuniyet Sonrası Fakültemizde, yalnız Tiyatro Sanat Dalı için değil, Enstitümüzü oluşturan Müzik ve Plastik Sanat Dalları için de Master ve Doktora sınıflarının bir an önce açılması ve bunun için gerekli koşulların yerine getirilmesi düşünülmektedir (Ay, 1976: 22-23).”

Demek ki tiyatro eğitimi ve öğretim programı çok alanlı çok sanat dalı ile bütünleşik bir eşgüdüm işbirliğine ihtiyaç duyan ve diğer sanat dallarının varlığını kendi sanat dalının ihtiyacı içerisinde şekillendirerek sanatı oluşturan ve sahneleyen bir eğitim alanıdır. Bu bağlamda asıl alana komşu sanat ve düşün dallarının katkı ve desteği şarttır. Bu katkı ve desteğin komşu sanat ve düşün alanları uzmanlarınca verilmesi bu dallardaki eğitimin tiyatro öğrencilerince benimsenerek özümsemesini sağlayacaktır; ancak o günkü koşullarda ne tiyatro eğitimi alanında ne de diğer sanat dalları arasında eşgüdümün sağlanacağı ortak bir eğitim öğretim ortamı vardır. Bütün tartışmalar bu belirlemede yer alan sorunsalları çözümlenmesi bağlamını vermektedir. Aradan geçen 43 yılda durumun ne düzeyde değiştiği ise bu tez ile ortaya konulmak istenmiştir.

Özgü ve Ay’ın tiyatro bilgi şöleni aracılığıyla ortaya koydukları dönemin gerçekliğine hem tiyatro usta oyuncusu hem de öğreticisi olan Can Gürzap’ın farklı konulara temas ederek tiyatro alanı eğitimi ve komşu alanlar eğitiminin gerekliliğini vurguladığı anlaşılmaktadır. Gürzap, tiyatro bölümü adlandırması ve tiyatro bölümü yapılanmasına yönelik eleştirel değerlendirmesini oyunculuk bölümü eğitimi ve dolayısıyla oyunculuk eğitimi programlarına yönelik sürdürmüştür. Bu bağlamdaki görüşleri oyunculuk programı derslerinin sahne, ses ve konuma ve hareket olmak üzere 3 temel alanda yapılandırılmış olmasını eleştiri ve öneri olarak ele almıştır. Türk Tiyatro eğitimi tarihindeki ilk programlardan günümüz programlarına kadar yer alan programlar göz önüne alındığında Gürzap’ın oyunculuk bölümü adlandırması ve derslerin yapılandırılmasına yönelik eleştiri ve görüşlerin karşılığı olduğu anlaşılmaktadır. Gürzap’ın (1976) konuya yönelik görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Uyguladığı yöntemin eskiliği bir yana bırakılacak olursa, ülkemizde diploma veren tek oyunculuk okulu olan bu kuruma Devlet Konservatuarı TIYATRO bölümü demek oldukça yanlış olur kanısındayım. Çünkü, bir okula Tiyatro Okulu diyorsak, bünyesinde tiyatronun çeşitli dallarında eğitim yapan bir okuldan söz etmemiz gerekir ki, bu da Devlet Konservatuarı Tiyatro Bölümü için geçerli olamaz. Çünkü, Konservatuar Tiyatro Bölümünde yalnızca oyunculuk eğitimi yapılmaktadır. Bu nedenle de bu bölümün adının Tiyatro Bölümü değil, Oyunculuk Bölümü olması gerekir (Gürzap, 1976: 77).

Can Gürzap’ın sempozyum bildirisiyle tespit ettiği konulardan birisi tiyatro alanında eğitim adının oyunculuk eğitimi olması gerektiği; ikincisi ise 1975-76 eğitim öğretim yılı

itibariyle oyunculuk eğitimi programlarında ses eğitimi ve konuşma sanatına yönelik derslerinin yer almamasıdır. Oyunculuk eğitimi bakımından ses ve konuşma eğitimi alanın temel eğitim alanlarından birisidir. Bu alan oyunculuk ve müzik eğitimi alanları arasında geçiş, bağlantı veya köprü dersleri olarak değerlendirilebilir. Bu bağlantı üzerinden tiyatro bölümü oyunculuk programı öğrencinin müziksel eğitim ihtiyaçlarından biri de tartımsal eğitim olup bu eğitim alanı da oyuncunun ve müzik eğitiminin hareket, oyun ve dans bağlantılarının alt yapısını oluşturmaktadır. Demek ki Gürzap'ın 1976 yılında tespit ettiği ses eğitimi ve konuşma sanatına yönelik program eksiklikleri oyunculuk programı bakımından program yapısının o tarihler itibariyle henüz esas meslek dersleri, yardımcı meslek dersleri, zorunlu ve / veya seçmeli kültür dersleri gibi bir sınıflamaya yer verilmediği anlaşılmaktadır. Söz konusu eleştirilerin 1982 yılından sonraki örneğin Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları bölümü Tiyatro / Oyunculuk Ana sanat dalı programlarında değerlendirmeye alındığı tespit edilebilmektedir. Bu tespitte söz konusu programların yapısında ses eğitimi ve konuşma eğitiminin programda yer aldığı ve program yapısının “Esas Meslek Dersleri”, “Yardımcı Meslek Dersleri” ve “Zorunlu ve Kültür Dersleri” şeklinde bir sınıflamaya gidildiği anlaşılmaktadır. Gürzap'ın Ses çalışması ve Konuşma konularına yönelik 1976 dönemine kadar gözlemlediği Tiyatro programlarına yönelik eleştirisi aşağıdaki gibidir:

Ses çalışması ve Konuşma konularına gelince: 1975-76 öğrenim yılına gelinceye kadar bu konular iyi kötü uygulanmıştı. Son yıllarda bazı öğretmenlerce, bu konularda yapılması gereken değişiklikler o devrin ve bugünün Tiyatro bölümü başkanına önerildiğinde, demogojik, hiçbir anlama gelmeyen, bilgisizce cevaplar alınmış ve önerilen yenilikler kabul edilmemiştir, bu bölüm başkanı tarafından. 1975-76 öğrenim yılına gelince: Oyunculuk eğitimi en ilkel biçimde ele alalım. Oyunculuk eğitimi hangi çağda başlamış olursa olsun, oyunculuk eğitiminin vazgeçilmez bir parçası olan ve oyunculuk sanatının temeli sayılan, ses eğitimi ve konuşma sanatı olmadan bu eğitim yapılmamıştır hiçbir çağda ve hiçbir ülkede. Oysa Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümünde bir yıldan beri ses eğitimi ve konuşma sanatı dersleri yapılmamaktadır. Bir oyunculuk okulu düşünün ki konuşma sanatı ve ses eğitimi dersi yok. Bir cerrah düşünün ki, tıp eğitimi süresince eline neşter almamış .... (Gürzap, 1976: 87).

Gürzap oyunculuk eğitiminde yer verdiği ve temel alanlardan saydığı ses [nefes] ve konuşma alanına yönelik önemi ortaya koyan açıklamalarında bale dersinin oyunculuk eğitimi için sorunlu bir alan oluşturduğunu; oyunculuk eğitiminde yer verilen bale dersinin oyuncunun ses, nefes desteğini sağlayacak doğal duruş süreç ve konumlarına zarar vereceğinden oyunculuk eğitiminde yer verilmemesi gereken bir ders olduğunu vurguluyor.

Bu değerlendirme de ses, nefes ve konuşma eğitiminin oyunculuk eğitiminin ana unsurlarından birini oluşturduğu ve müzik eğitimiyle oyunculuk eğitimi programları arasında ortak dersler olarak bir tür programlar arası köprü görevi gördüğü biçiminde yorumlanabilir.

Can Gürzap oyunculuk konusundaki başarısı dışında oyunculuk eğitiminin sorunlarını ele alan bir eğitimci ve bilim insanı niteliğini de ortaya koyduğu makalesinde oyunculuk eğitiminin yapısı, programın niteliği ve derslerin sayı ve çeşitliliğine de değinmiştir. Bu bağlamdaki eleştirilerinden biri derslerin sayısının 5 yılda otuz adet olması ve bu derslerin birçoğunun oyunculuk eğitimiyle herhangi bir bağının bulunmamasıdır. Söz konusu eleştiri tiyatro bölümü oyunculuk programlarının 1975-76 eğitim – öğretim yılı itibariyle program geliştirmeye yönelik bilimsel süreçlerin dışında kalarak masa başı program oluşturma yaklaşımlarından oluşan programların uygulandığına yönelik bir uyarıyı da gündeme taşımıştır. Bu uyarıların oyunculuk eğitimi için olumlu etkileri olduğu ve oyunculuk eğitimindeki derslerin nitelik ve yapısının 1976 yılında uygulanan “gereksiz ders” tanımlamalarında uzaklaşmış olduğu söylenebilir; çünkü bu konuya yönelik eleştirel yazılara rastlanılmamaktadır. Gürzap’ın genelde oyunculuk eğitimi ve programına yönelik eleştirilerinin odağını ise 1975-76 yılı eğitim programında ses ve konuşma dersinin kaldırılması konusu oluşturmaktadır:

“1975-76 öğrenim yılına gelince: Oyunculuk eğitimi en ilkel biçimde ele alalım. Oyunculuk eğitimi hangi çağda başlamış olursa olsun, oyunculuk eğitiminin vazgeçilmez bir parçası olan ve oyunculuk sanatının temeli sayılan, ses eğitimi ve konuşma sanatı olmadan bu eğitim yapılmamıştır hiçbir çağda ve hiçbir ülkede. Oysa Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümünde bir yıldan beri ses eğitimi ve konuşma sanatı dersleri yapılmamaktadır. Bir oyunculuk okulu düşünün ki konuşma sanatı ve ses eğitimi dersi yapılmamaktadır " (Gürzap, 1976: 87).

Tiyatro veya oyunculuk eğitimlerine yönelik eldeki programlar Darülbeydi programı; Dil Tarih Coğrafya fakültesinde yer alan Tiyatro Enstitüsü deneyiminin yol açtığı ve sertifika programıyla yürütülen “Tiyatro Meslek Okulu” programı; Ankara Devlet konservatuvarı tiyatro bölümü programları ve 1982 yılı sonrası YÖK düzeninde yer alan fakülte ve / veya konservatuvarı yapısı altında eğitim – öğretim etkinliklerini sürdüren tiyatro veya oyunculuk lisans programlarıdır. Söz konusu programların YÖK uluslararasılaşma ve kalite değerlendirme çalışmalarının yürütüldüğü 1996 ve sonrası çalışmalarda ifade olunan Akreditasyon projeleri kapsamınca program içeriklerinin yapılandırıldığı; ancak bazı üniversitelerin yüksek iletişim çağına rağmen söz konusu içerikleri açıklayamadıkları veya yayınlamadıkları anlaşılmaktadır. Söz konusu program içeriklerine yönelik Prof. Dr. Gültekin

Oransay'ın 1976 yılı bildirisinde müzik eğitimi ve tiyatro eğitiminin iç içe yürütülmesinin dayanakları ve bu eğitimde yer alması gereken derslerin ders içeriklerini açıklaması söz konusu tarih bakımından önemli bir dayanaktır. Söz konusu tiyatro programlarında yer alması gereken müzik eğitimi alanı konuları -ki bunların her birinin ders olma niteliği vardır ve ilgili açıklamalar şöyledir:

1. Ses eğitimi: tiyatro oyuncusu, etkili biçimde ve sesini yormadan nasıl kullanabileceğini, opera sanatçısı yetiştiren ses eğitimi (chant) öğretmenlerinden öğrenebilir.
2. Ezgi eğitimi: Özellikle söyleyiş (diction) eğitimine büyük katkısı olan ezgi eğitimi sanatçıda sesler arasındaki yükseklik (incelik kalınlık) ayrımını bilinçlendirir, belirli ezgisel kalıpları (giderek incelmeye ya da kalınlaşma, soru ezgisi, gönül alıcı buyurma, yalvarma, vb.) kolayca gerçekleştirebilmesini sağlar.
3. Düzüm ve tartım eğitimi: Tiyatro oyuncusunun devinimde ve diyalogda düzüm (rhythme), tartım (vezin) ve hız (tempo) öğelerini gözetmesi gerektiği, yönetmenlerin ve oyun yazarlarının bunu göz- önünde bulundurmaya zorunda oldukları XX. yüzyıl tiyatro kuramcı ve eleştirmenlerinin üzerinde durmaya başladıkları önemli konulardan biridir.
4. Hız eğitimi: "Düzümsel kalıp, hız değişimleri aracılığıyla bir oyunun temel kuruluşunu biçimlendirir. Ayrıca hızlanma (acceleration), ağırlaşma, birden hız değiştirme ve biri bitmeden ötekine başlanan devinim ya konuşmalarla sağlanan sıkışım (telescoping) olanaklarından ne kerte yararlanması gerektiği gözönünde bulundurulursa oyuncunun ve hele yönetmenin hız belirleme yeteneğinin özel bir eğitimle geliştirilmesi zorunluluğu apaçık ortaya çıkar.
5. Bellek eğitimi: Oyuncunun ve yönetmenin yalnızca konuşma metinlerini değil, giriş-çıkışlardan çehre anlatımına dek en geniş anlamıyla bütün devinimleri de bellemesi zorunludur. (...) Bu tür devinimleri ve devinimlerin tartım, hız ve düzümlerini belleme yeteneğini geliştirmede gene Dengeli düzüm ya da benzeri bir yöntem yarar sağlar.
6. Koşut devinim eğitimi: Oyuncu vücudunun değişik kesimlerini aynı anda ayrı biçimlerde devindirmek ve denetim altında tutmak zorundadır. (...) İşte "koşut devinim"!! olarak adlandırdığımız bu türden devinim yeteneğini geliştirmede balet eğitiminden piyano eğitimine varıncaya dek birçok musiki eğitimi yardımcı olabilir, kolaylaştırıp çabuklaştırabilir ve pekiştirebilir. Sözelimi sekiz on saatlik bir

eğitimden sonra kanon türünün benimsetilmesi bile koşut devinimin bilinçlendirilmesi konusunda yepyeni bir ufuk açar.

7. Uzun soluklu biçimlendirme eğitimi: Kuruluşunda ve yorumunda, özellikle düzüm-tartım ve hız öğelerinin de katkısıyla zamanı iyi biçimlendirmesi, gerilim ve gevşemeleri, oyalama ve dorukları sürükleyici bir akış oluşturacak yolda sıralaması zorunludur². Bu yönüyle ele aldığımızda, Brahms dostu Viyanalı ünlü eleştirmen Eduard Hanslick'in (1825-1904) "Masiki, tınlıyarak devinen biçimdir" tanımını "Tiyatro, konuşularak devinen biçimdir" kılığına çevirebilir, böylece iki sanat arasındaki ortak yönü de belirtmiş oluruz (Oransay, 1976).

Oransay'ın tiyatro programlarının müzik alanındaki gereksinimlerine yönelik açıklamaların "Ses eğitimi, Ezgi eğitimi, Düzüm ve tartım eğitimi, Hız eğitimi" maddelerindeki yer alan metinlere atıf olabilecek biçimde Tiyatro ve konuşma eğitimini ele alan Selen, konuşma konusunu derinliğine incelediği bildirisinde çaresiz olarak müziksel ifadelerle yer vermektedir. Ona göre tiyatro sanatçısı, konuşma ve hareket bileşiminin ustası, sanatçısıdır (Selen, 1976). Bu bağlamda konuşmanın üç temel eğitimi bulunur. Bu eğitimler ise müzik eğitiminin bireysel ve birlikte ses eğitimi alanının konusudur. Selen'in vurguladığı konuların incelendiği ve öğretiminin gerçekleştirildiği ders ve derslere 1980 öncesi ve sonrası yıllarda uygulanan programlarda rastlanılır. Söz konusu dersler bireysel ve birlikte ses eğitimi veya şarkı söyleme eğitiminin öncü birer dersi niteliğindedir. Demek ki Selen'in (1976) vurguladığı temel konuşma becerileri eğitimi ve öğretimi yukarıda Oransay'ın da vurguladığı müziksel çalışma alanlarıyla kesişmekte ve Tiyatro ile müzik eğitimi arasında bir bağ olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bilgi doğrultusunda Selen'in konuşma eğitimi içinde sıklıkla yer verdiği ve andığı sözcüklerden "Entonasyon yani temiz ses üretme; sözcüklerin ezgisel doruğu yani sesin gürlüğü ve boğulmaması gibi açıklamalar ve nefesin eğitilmesi konusu doğrudan müzik eğitimiyle ilgilidir. Öyleyse bu tezin konusu olan tiyatro lisans programlarında yer alan müzik derslerinin sayısal ve nitel durumunun belirlenmesi konusu tiyatro eğitiminin başladığı 1914 yılından 1933'e; devinim gösterdiği 1936 yılından 1982'ye ve YÖK düzeni içinde tiyatro lisans ve lisansüstü programlarının tümü için temel sorunsallardan birini teşkil etmektedir. Bu sorunsalların tiyatro programlarına yönelik çalışmalarda anılan komşu sanat dalları, yan alan veya seçmeli alan gibi program yapısına yönelik önlemlerle aşılmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır.

2.4. YÖK Düzeninde Yer Alan Oyunculuk veya Tiyatro Lisans Programlarının Durumu

Tiyatro eğitiminin lisan ve lisansüstü günümüz görüntüsünün 105 yıllık tarihi birçok mektep, okul, seminer, kurs, enstitü deneyimleri ile bunlara yönelik programlar, kanun ve yönergeler, Milli Eğitim ve YÖK gibi kurumsal yapı ve dayanaklar üzerinden gerçekleştiği tespiti hatırlara getirilmelidir. Bu konuların temelinde duran darülbedayinin arzu edilen bir tiyatro eğitim kurumu olma kimliği ne yazık ki gerçekleşmemiş ve kurum bir temsil heyeti şeklini almıştır. Bunla birlikte tiyatro eğitimi tarihimiz bakımından temel bir kurumdur. 1933 yılında yürürlüğe giren ve Darülbedayi içinde kurulan Tiyatro Meslek Mektebi de bu temelin diğer adımlarından olmuştur; ancak gerek tiyatro gerek müzik, opera ve balede ve onların eğitiminde toptan kalkınma 1934 yılındaki kanunla kabul edilen “Milli Temsil Akademisi”nin kabulüyle gerçekleşmeye başlamıştır. Bu kanunla Türk sanatı bakımından güçlü eğitim ve temsil kurumları ortaya çıkmış, söz konusu kurumlar günümüzün de en güçlü kurumları olarak sanat alanındaki etkinliklerini sürdürmektedir. Bu kurumsal yapıların Türkiye’nin sanatsal önderi olması değişen tarihsel süreçte değişmemiş ancak kurumlar özellikle eğitim düzeyinde lise ve dengi düzeylerden lisans ve lisansüstü seviyelere taşınmıştır. Türk tiyatro eğitimini mektep düzeyinden lisans ve lisansüstü programlar düzeyine getiren süreç şöyle işlemiştir:

“Sanayi-i Nefise Encümeninin Teşkilat ve Vezaiifi Hakkında Kararname” ve eki “Talimatname”nin oluşturulması Türk tiyatro eğitimi tarihi ve program yapısının çeşitlenerek günümüze gelmesinin temel yönetmeliklerinden biridir. Bu talimatnamenin

“1. Madde: Sanayi-i Nefise Encümeni, Sanayi-i Nefise’ye taalluk eden umumi mesail ile uğraşır ve bu gibi mecliste Maarif Vekaleti’nin de müşavir heyetidir.

2. Madde: Sanayi-i Nefise Encümeni iki şubeden mürekkeptir. Birincisi (resim, tezyini san’atlar, mimarlık, heykeltraşlık ve hakkâklık) şubesi, ikincisi (musiki ve temaşa) şubesi.

9. Madde: Sanayi-i Nefise Encümeni’nin vezaiifi bervechi atidir (Uluskan, 2010). cümleleriyle müzik ve eğlence-tiyatro-temsil konusunun bir bütünlük oluşturduğunu ve 9. maddenin IX. Temaşa, musiki ve insat ceryanlarında fenni usullerin tatbiki esbabını izhar ve temin eder.

XII. Memleketimizde temaşa ve musiki faaliyetlerinin ihdasına sarfi mesai eder. maddelerindeki cümlelerle de bu sanatların eğitiminin bilimsel yaklaşımlarla yürütülmesini ve gösterilerle bu sanatları yaygınlaşmasına zaman harcanması gerektiğine hükmeder. Tiyatro eğitimi ve program alt yapısının kurgulanarak geliştirilmesindeki temel etmenlerden biri de

“Maarif Eminlerinin Sanayi-i Nefise Encümeni Faaliyetine Ait Vazifeleri Hakkında Talimatname”dir. Söz konusu talimatnamenin hedefi memlekette eksikliği görülen sanatlar ve bu sanatlarda eğitim almış sanatçıların yetiştirilmesidir Söz konusu talimatnamenin ikinci maddesinde:

“II. Madde: Mıntıkası dahilinde resim, heykeltraş, musiki, tiyatro harsının inkişafına ait tedbirleri düşünmek ve tatbikini yapmak” cümlesinde tiyatro ve müzik birlikte anılmış ve art ardına yazılmıştır. Bu dahi günümüz tiyatro lisans programlarında müzikle ilgili derslerin varlığına yönelik araştırmanın dayanaklarından biri olarak kabul edilebilir. Tiyatro özelinde genel olarak sanata yönelik alanda üçüncü teşebbüs, “İlmi Tiyatro Mektebi Talimatnamesi”dir.

“I. Madde: Memlekette sahne san’atkârına lâzım malumat ve müksebatı haiz san’atkar yetiştirmek üzere ilmi bir tiyatro mektebi açılmıştır” bu ve yukarıda belirtilen talimatnameler doğrultusunda ve Atatürk’ün talimatları ile TBMM’ye getirilmiş ve “Milli Temsil Akademisi Kanunu kabul edilmiştir. Bu kanun ile akademi

- 1) Musiki Muallim Mektebi,
- 2) Riyaseticumhur Filârmonik Orkestrası,
- 3) Temsil Şubesi olarak üç sanat kurumu meydana getirilmiştir.

1935 yılının en önemli gelişmesi ... “Türkiye Devlet Musikisi ve Tiyatro Akademisi’nin Ana Çizgileri” başlıklı bir de rapor hazırlanmıştır. Yapılan çalışmalar neticesinde komisyonun aldığı ilk kararlar ise; “1) Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü’nün kurulması 2) Devlet Musiki ve Tiyatro Akademisi’nin kurulması 3)Musiki Muallim Mektebi’nde Musiki Pedagojisi Şubesi’nin açılması” olmuştur.”

Milli temsil heyetinin çalışmaları sonuç vermiştir. Yukarıda açıklanan akademi raporu ve kararlarından 2 nolu kararda tiyatro ve müzik akademisi kurulması ifadesi yine bu tezin konusu olan tiyatro programlarında müzik komşu alanı derslerin durumun nicel ve nitel durumunun tespitini araştırmasının güçlü kılan ifadelerdir. Söz konusu akademik etkinliklerin yürütülmesi ve günümüz lisans ve lisansüstü programların yapılanmasındaki önemli kişilerden biri olan Carl Ebert’e 1935 yılının sanat eğitimiyle ilgili bakanı Özmen’in girişimi ve Raşit Rıza ve Reşat Nuri Güntekin’den istediği raporların sonucunda ulaşılmıştır. Türk müzik devrimi kapsamında Cevat Dursunoğlu’nun talebe müfettişliği döneminde Paul Hindemith2e ve onun aracılığıyla da Carl Ebert’e ulaşılmış olmaktadır.

Cevat Dursunoğlu, Cevat Memduh Altar, Muhsin Ertuğrul, Raşit Rıza gibi isimlerle görüşen ve incelemeler yapan Ebert, özellikle ilk Türk tiyatro mütehassısı kabul edilen Raşit Rıza'dan Türk Tiyatro Tarihi, Ahmet Vefik Paşa ve Bursa Tiyatrosu, Ermeni aktörler vs. hakkında ayrıntılı bilgi almıştır. İşte Ebert bu çalışmaları neticesinde, idare, tedris, giriş sınavları ve şartları, eleme sınavları, ders programları, sınıflar, öğrenci sayısı, tahsil müddeti, ders malzemesi gibi konuları ihtiva eden ayrıntılı bir rapor hazırlayarak takdim etmiştir (Uluskan, 2010).

Söz konusu raporlar temel alınarak;

“Ankara’da açılan konservatuar için bir de talimatname hazırlanmıştır. Talimatnamede her şubenin tahsil süreleri ve diğer ayrıntılara yer verilmiştir. Orta ve yüksek olmak üzere iki tahsil derecesi ihtiva eden konservatuarda, orkestra idaresi, piyano, yaylı sazlar gibi bölümler 9 sene, opera 7 sene, tiyatro şubesi ise 5 sene olarak düzenlenmiştir. Ayrıca tiyatro, opera ve kompozisyon şubelerine en az ortaokul mezunlarının alınması da karara bağlanmıştır. 1941 yılı itibarıyla kurumda yabancı öğretmenler de dahil olmak üzere 60’a yakın öğretmen olduğu bilinmektedir.”

Tiyatro eğitimi için alınan ilk öğrencilerle gerçekleştirilen 5 eğitim sonunda 3 Haziran 1941 günü bir mezuniyet töreni düzenlenmiştir. Bu tören Milli Şef İsmet İnönü ve Meclis Başkanı dahil olmak üzere diğer devlet adamları da katılmış ve tören Ankara Devlet Konservatuarında gerçekleştirilmiştir. “Törende Tiyatro bölümünden üç kız beş erkek ile müzik bölümünden de 2 kız ve üç erkek öğrenci mezun olmuşlardır. Tiyatro bölümünün bu ilk mezunları, Muazzez Yücesoy, Melek Saltıkalp, Nermin İlgün, Ertuğrul İlgün, Mahir Canova, Salih Canar, Nüzhet Şenbay ve Esat Tolga’dır.”(Uluskan, 2010).

Ebert’in tiyatro eğitimi programında yer almasını istediği dersler aşağıdaki gibidir:

“fonetik, teneffüs tekniği, kulak terbiyesi, ritmik jimnastik, dans, enstrüman çalma, vokal, edebiyat ve sanat tarihi, makyaj, retorik vs.”

Ankara Devlet Konservatuarı tiyatro bölümü eğitim-öğretime başladığında Adler’in “Ritmik Jimnastik”; Ercüment Ekrem Talu’nun “Retorik ve Okuma”; Bedrettin Tuncel’in “Tiyatro Tarihi”; C. Memduh Altar’ın “Sanat Tarihi”; Kuchenbuch’in “Fonetik / Sesletim”; Nihat Adil ve Saffet Urfi’nin “Yabancı dil”, Muhsin Ertuğrul’un “Konuşma Tekniği ve Mimik”; Zuckmayer ve Markowitzs’in “Temiz Ses Elde Etme - Entonasyon” ve Halil Bedii Yönetken’in “Müzik Terbiyesi – Eğitimi” vs. derslerini verdiği bir program yapısı mevcuttur. Bununla birlikte 1933 programında yer alan soluk denetimi, dans, giysi tarihi, dramaturgi Tiyatro tarihi, klasik oyunların laboratuvar çalışması, sahne üzerinde uygulama gibi derslerin de asıl dersler kapsamında programda yer aldığı; aksi durumu kanıtlar bir belge veya metnin

elimizde olmadığı söylenebilir. Ayrıca örneğin soluk denetiminden kasıt olan ve şan dersi ile bağlantılı “Ses ve Nefes Eğitimi” dersinin yer almaması ise Halil Bedi Yönetken’in Müzik Terbiyesi dersi içinde düşünülmesine de olanak tanımayan ders adlarıdır. Ayrıca söz konusu 1936 yılı tiyatro programında kulak terbiyesi, enstrüman çalma, vokal ve hatta dans derslerinin olmamasını ise ilgili uzman eksikliği yerine Carl Ebert’in raporuna tam olarak bağlı kalmayan bir yetki ve yetkililer sorunsalı olarak görmek gerekir. Çünkü benzer eğilimler Hindemit’in Sarı ve Mavi Betik olarak yazılı kitap haline getirilen raporlarının yaşama geçirilmesinde de yaşanmış; gerek eksiklikler gerek yoksunluklar gerek uzman raporlarını görmezden gelme gibi ana ya da yan sebeplerle Ankara Devlet Konservatuvarı söz konusu raporlarda yer alan birçok maddeye uyulmadan kurulmuş ve eğitim – öğretim süreçlerini tarihe mal etmiştir.

Carl Ebert’in ortaya koyduğu tiyatro programında müzik terbiyesinin geniş kapsamlı olarak nota okuma ve çözümlenme ve yazma; ses eğitimi, temel müzik kuramı vb. kapsamlarla donatıldığına yönelik elimizde herhangi bir belge olmamakla birlikte Halil Bedi’nin üstün müzik eğitimciliği ve özgeçmişi bu kapsamların ders içerisinde işlenebileceği çıkarımı yapılmasına olanak tanımaktadır. Bununla birlikte Ebert’in tiyatro eğitimi programının komşu sanatlar ve dallar bağlamında 1976 yılında gerçekleştirilen tiyatro bilgi şölenine yansıdığı ve bu yansımanın günümüz lisans ve lisansüstü tiyatro programlarının geliştirilerek güncellemesine yol açtığı söylenebilir. Konuya ilişkin olarak Şimşek’in, 2013 yılı tiyatro lisans programlarında müzik eğitiminin ders çeşitliliğine yönelik tespitleri yukarıdaki program açıklamalarının bir bağlamı olarak incelenebilir.

Peyruze Rana Şimşek (2013) yukarıda anılan çalışmasında 60 oyuncuya uyguladığı ve ancak %66,67’inden yanıt aldığı bir anket uygulamasına yer vermiştir. Onun çalışmasında yer alan ve “örnekleme oluşturan devlet tiyatrosu oyuncularının %60’ı Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, %15’i Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, %15’i Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi, % 5’i Selçuk Üniversitesi Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarı ve %5’i Eskişehir Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı mezunudur.” Söz konusu anketleri yanıtlayan “örnekleme oluşturan Ankara Devlet Tiyatrosu oyuncularının %65’i 15 yıldan fazla bir zamandır, %32,5’i 5-15 yıl arasında ve %2.5’luk kısmı da 2-5 yıl arasında Devlet Tiyatroları’nda çalışmaktadır.” Yukarıda belirtilen oyuncuların yer aldıkları oyunlarda müzikle bağlantılı iş deneyimlerine yönelik durumları “%5’i müzikallerde hiç şarkı söylememiş, %12.5’i yalnızca bir müzikalde söylemiş, %37.5’i üç ve beş arasında söylemiş, %45’i beşten fazla müzikalde şarkı söylemiştir” şeklindedir (Şimşek, 2013: 24).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmada kullanılan araştırma modeli açıklanmaktadır. Bu kapsamda veri toplamak üzere seçilmiş olan veri toplama araçlarıyla derlenen verileri çözümlmek için belirlenmiş veri çözümlme teknikleri de ifade edilmektedir. Ayrıca söz konusu yöntem ve veri toplama araçlarının hangi evren ve örneklem üzerinden gerçekleştiği ve bu evrenin seçilme ölçütleri ile örneklemin evreni temsil etme özelliklerine yönelik dayanaklar açıklanmaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada tarama modeli kullanılmış olup durum tespiti yapılmıştır. Büyüköztürk *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* kitabında tarama modeli tanımına şu şekilde yer vermiştir: bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği genellikle diğer araştırmalara göre görece daha büyük örneklem üzerinde yapılan araştırmalara tarama araştırmaları denir. (Fraenkel & Wallen, 2006; akt. Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2008: 177).

Karasar ise tarama modelini şöyle tanımlamaktadır: tarama, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle tespit etmeyi amaçlayan araştırma modelidir. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, onu uygun bir biçimde “gözleyip” belgeleyebilmektir. (Karasar, 2016: 109)

Araştırmanın bulgular ve yorum kısmında üniversitelerin tiyatro/oyunculuk bölümlerinde verilen müzik eğitime ilişkin derslerin tespiti tablolar halinde yapılmıştır. Yapılan tablolar Karasar’ın tarama modeli tanımına uygun olarak yapıldığını kanıtlar niteliktedir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini Türkiye’deki Tiyatro Eğitimi veren yükseköğrenim kurumlarının programları oluşturmaktadır. Bu bağlamda Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti

Devleti'nde Tiyatro eğitiminin kurumsal olarak başladığı 1914 yılı ve Darülbedayi kurumu söz konusu tiyatro eğitimi programlarının öncüsü olarak araştırma evrenine alınmıştır.

Bu araştırma evreni 1914 yılında kurulan Darülbedayi'den günümüze kadar kurulan ve eğitim öğretim kurumu niteliklerine sahip kurumlar içerisinde yer alan tiyatro eğitimine yönelik kurs, seminer, sertifika programı ve lisans programlarının sayı, kapsam ve nitelik bakımından müziksel çerçevelerinin tümüdür.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde ister sertifika programı, ister kurs ister meslek okulu ister yükseköğretim kurumu adı altında olsun tiyatro eğitimi verilen tüm kurumlara yönelik bir örnekleme yer verilmiştir. Bu örnekleme kümesi Türkiye'nin dört büyük ili olan İstanbul Ankara İzmir Bursa illerinde yapılan eğitimler ve kurulan kurumlar ile ilgili programlardan oluşmaktadır. Söz konusu kurumlardan biri Darülbedayi (1914) olup (1926) yılında İstanbul Belediye Konservatuvarına (1982) yılında ise İstanbul Üniversitesi Devlet konservatuvarına dönüşmüştür. Bununla Birlikte İstanbul'un sanatsal açıdan temel kurumlarından biri olan Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Tiyatro bölümü de bu örnekleme içine alınmıştır. Ankara'da Devlet Konservatuvarı Türkiye'de resmi devlet konservatuvarlarının ilki olma özelliği ve Türk Müzik devriminin en temel kurumlarından biri olarak araştırmaya dahil edilmiştir. Bununla birlikte tiyatro bölümlerinin konservatuvar dışında örgütlendiği ilk kurumlardan biri olan Dil Tarih Coğrafya Fakültesi tiyatro bölümü ve bu kurum çatısı altında açılan sertifika programı ile Tiyatro Meslek Okulu programı da örnekleme içine alınmıştır. Tiyatro eğitiminin fakülte çatısı altında konumlandığı kurumlardan biri de Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tiyatro Bölümü'dür. Son olarak Ahmet Vefik Paşa Tiyatrosuna sahip ve güçlü bir tiyatroculuk geleneği olan ve Türkiye'nin 4. Büyük kenti Bursa'da Uludağ üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tiyatro bölümü de bu örneklemin içinde yer almıştır. Söz konusu okul, sertifika programı veya bölüm ve anabilim dallarının programları araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

3.3. Verileri Toplama Teknikleri

Araştırmanın veri toplama teknikleri kısmında tarama modeli aracı ile veri toplanmıştır. Veriler internet ortamından veya internet ortamından ulaşılamadığında doğrudan kurumlarla iletişime geçilerek elde edilmiştir. Veriler Tiyatro veya Oyunculuk adı altında örgütlenmiş okul veya öğretim birimi yapılanmasına ilişkin örnekleme açıklanan kurumlarla sınırlı programlar ve onların ders içeriklerinden oluşmaktadır.

3.4. Verilerin Analizi

Bu kısımda veri çözümlene aracı olarak tiyatro/oyunculuk lisans programlarında yer alan müzikle ilgili derslerin ad ve sayı bakımından açıklanması için tarama modeli ve derslerin nitelik ve değışimlerinin ortaya konması bakımından içerik analizi olmak üzere iki araç kullanılmıştır.

“İçerik analizi, çok çeşitli söylemlere uygulanan birtakım metodolojik araç ve tekniklerin bütünü olarak tanımlanabilir. İçerik analizi adı altında toplanan bu araç ve teknikler, her şey önce kontrollü bir yorum çabası olarak ve genelde tündengelim dayalı bir “okuma” aracı olarak nitelendirilebilirler. Söz konusu okuma, sınırları belirlenmiş söylem örneklerinin çözümlenmesi esasına dayanmaktadır.” (Bilgin, 2006:1).

Yukarıdaki kaynaklardan alıntılanan açıklamalar göz önüne alındığında sayısal verilerin çözümlenmesinde verilerin belirlenmiş başlıklar ve tablolar altında kümelenecek sayısal olarak özetlendiği veya belgeler üzerinden elde edilen verilerin konuya muhatap bireylerle doğrudan bağlantılanmadan çalışmaya olanak tanıyan ve söz konusu belgeler sayesinde geçmişte veya günümüzdeki yapıların ne olduğu; nasıl olduğu ve niçin olduğu konularına yönelik nesnel ve niteliklerin açıklanabileceği bulgular elde edildiği anlaşılmaktadır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum

Bu bölümde Türk Tiyatro eğitimi içinde çeşitli tarih aralıklarında yer almış ve etkili olmuş eğitim kurumlarının programlarına ilişkin veriler çözümlenerek elde edilmiş bulgular ve bu bulguların yorumlanmasına ilişkin metinlere yer verilmiştir.

4.1.1. Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyetinin İlk Tiyatro Kurumu Darülbedayi'ye İlişkin Elde Edilen Bilgiler

Bu kısımda Türk tiyatro eğitiminin geleneksel birikimi üzerine bir okul programı yapısı içerisinde ele alınan ilk tiyatro okulu olma özelliğini taşıyan Darülbedayi ve onun devamındaki İstanbul Şehremini Tiyatro bölümü programları bulgularına yer verilmiştir. Bu bulgular her tablo altında açıklanmış ve yorumlanmıştır.

Tablo 3.

1933 Darülbedayi'de Açılan Tiyatro Meslek Okulu Programı ve Bu Programda Yer Alan Müzik Alanı Dersleri

Süre	MÜZİKLE İLGİLİ DERSLER
1.Yıl	Beden eğitimi, soluk denetimi, diksiyon, mimik, dramaturgi, dans, tiyatro tarihi, şan
2.Yıl	Hareket, temsil, tiyatro tarihi, giysi tarihi.
3.Yıl	Tiyatro tarihi, klasik oyunların laboratuvar çalışması, sahne üzerinde uygulama

Tablo 3'deki bulgulara göre Darülbedayi'de 1933 yılında eğitim-öğretime başlayan Tiyatro Meslek Okulu programında yer alan derslerin *-1982 yılı sonrası yükseköğretim programlarından yan veya yardımcı alan olarak; 1996 yılı sonrası yükseköğretim programlarında ise alan ve alan dışı dersler ve bölüm ve bölüm dışı seçmeli dersler şeklinde*

yer alan komşu sanat ve bilim dalları derslerin- dans eğitimi alanı, beden eğitimi alanı, konuşma ve nefes eğitimi alanı, şan / ses eğitimi ve hareket bağlamı tartım ve ölçü alanları olmak üzere üç komşu sanat ve spor alanından oluştuğu anlaşılmaktadır. Bu dersler dışında kalan diksiyon dersi müzik ve tiyatro alanlarının ortak - köprü derslerindedir.

Söz konusu programın birinci yılında komşu alan derslerinin yerleştiği görülmektedir. İkinci sınıfta hareket ve tarih bağlamı derslere yer verilirken üçüncü sınıfta ise tiyatro tarihi dersinin devam ettiği; ancak uygulamaya geniş yer ayrıldığı anlaşılmaktadır.

Bu bulgular Türkiye’de Darülbeydi yapıtı altında programı tüm yapıtıyla elimize geçen söz konusu programın tiyatro sanatı ile dans, oyun, spor ve müzik gibi komşu alanların etki ve değerinin yansıdığı bir program olma özelliğine sahiptir. Bu yönüyle 1933 Türkiye'sinin tiyatro eğitimi atılımlarının yapılandırıldığı yıllar olması hesabıyla yabancı uzmanların görüş ve önerilerinin de programlara yansıdığı şeklinde yorumlanabilir. Bu programla tiyatro sanatçısı adayının henüz devletin bir tiyatro kurumu yokken dahi dans edebilen, bedenini hareketle kullanabilen, sesini ve nefesini şan yapmak üzere tanıyan ve ilgili becerilere sahip aynı zamanda tiyatro kuramı ile uygulaması akımından donanımlı bireyler yetiştirmeye odaklanmış bir program olduğu değerlendirilebilir.

4.1.2. Ankara Devlet Konservatuvarı ve Diğer Kurumlardaki Tiyatro Eğitim Programlarına İlişkin Elde Edilen Bilgiler

Bu kısımda ADK tiyatro bölümü ve DTCF bünyesinde kurulan Tiyatro Enstitüsü programlarına yönelik sayısal bulgulara yönelik tablolara, açıklama ve yorumlamalara yer verilmiştir.

4.1.2.1. 1933 Yılı Tiyatro Enstitüsü Programı ve Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Programlarına Yönelik Elde Edilen Bilgiler

Bu kısımda Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi bünyesinde 1931 yılında kurularak eğitim öğretimi gerçekleştirilen ve bu eğitimi bitirenlere bitirme belgesi verilen Tiyatro Meslek Okulunun programlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bu bulgular bağlı olduğu tablo altında açıklanarak yorumlanmıştır.

Tablo 4.
1933 Yılı Tiyatro Enstitüsü Ders Programı ve Bu Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri

Süre	MÜZİKLE İLGİLİ DERSLER							
1.Yıl	Beden Eğitimi	Soluk Denetimi	Diksiyon	Mimik	Dramaturg	Dans	Tiyatro	Şan
2.Yıl	Hareket	Temsil	Tiyatro Tarihi	Giysi Tarihi				
3.Yıl	Tiyatro Tarihi	Klasik Oyunların labaratuvar Çalışması	Sahne Uygulaması					

Tablo 4'deki bulgulara göre 1933 yılı Tiyatro Meslek Okulu programında yer alan asıl alan dışı derslerin -1982 yılı sonrası yükseköğretim programlarından yan veya yardımcı alan olarak; 1996 yılı sonrası yükseköğretim programlarında ise alan ve alan dışı dersler ve bölüm ve bölüm dışı seçmeli dersler şeklinde yer alan komşu sanat ve bilim dalları derslerinden eğitim alanı, beden eğitimi alanı, konuşma ve nefes eğitimi alanı, şan / ses eğitimi alanları olmak üzere üç komşu sanat ve spor alanından oluştuğu anlaşılmaktadır. Asıl alan derslerinin ise birinci sınıfta kuramsal ağırlıklı; ikinci sınıfta kuramsal ve uygulama bakımından dengeli ve üçüncü sınıfta ise tamamı uygulamaya ayrıldığı anlaşılmaktadır.

Bu bulgular Türkiye’de Darülbedayi programıyla birlikte ilk tiyatro programların biri olarak değerlendirilebilecek bir program yapısında programı oluşturan ilgililerin tiyatro sanatı ile diğer komşu sanat, spor ve bilim alanlarının bağlantılarını kavramış oldukları; dönemin koşulları, bilgi ve kavrayış ile tiyatro sanatçısının ihtiyaçları doğrultusunda beden eğitimi, dans ve müzik alanlarının tiyatro eğitimi için komşu alanlar olarak belirlendiği; bu bakımdan tiyatro sanatının çok yönlü niteliği, çok alanlı yapısı ve kapsadığı yan alanların çeşitliliğiyle tiyatro eğitim programlarının hazırlanmasında yukarıda belirtilen özelliklerin karşılanacağı bir program hazırlama çabası içinde bulunduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.1.2.2. ADK (1982 sonrası Hacettepe Üniversitesine Bağlandı) 1976 Yılı Dört Yıllık (Lisans) Programı

Esas Dersler:

- 1- Geleneksel Türk Tiyatrosu,
- 2- Türk Tiyatrosu (Tanzimat'tan günümüze kadar),
- 3- Dünya Tiyatro Tarihi,
- 4- Dramaturgi ve Tiyatro Kuramları,
- 5- Rejiye Giriş,
- 6- Uygulamalı Sahne Çalışmaları: Diksiyon, Hareket, Mimik,
- 7- Sahne Tekniği: Tiyatro Yapıları, Dekor, Kostüm, Işık,
- 8- Sinema ve Televizyon

Seçmeli Yardımcı Dersler:

- 1- Türk Sanatı,
- 2- Türk Edebiyatı,
- 3- Müzik Tarihi,
- 4- Batı Edebiyatı,
- 5- Sosyoloji (Tiyatro'nun sosyolojisi),
- 6- Psikoloji (Aktörün psikolojisi),
- 7- Kültür Tarihi.”

Yukarıdaki tiyatro ders programının sınıflara göre dağılımına ilişkin herhangi bir kayıt yoktur ancak esas ve seçmeli-yardımcı dersler kapsamı dahil dolaylı olarak diksiyon ve doğrudan Müzik Tarih dersi dışında müzik eğitimi alanına ilişkin hiçbir derse yer verilmemiştir. Program yapısı bu haliyle 1933 yılı programına göre müzik alanından yararlanma bakımından geriye düşmüş bir program yapısı ortaya koymaktadır. 1933 yılı programında diksiyon dersinin yanında doğrudan "Şan" adıyla müzik eğitimi alanının ses eğitimi boyutuna ilişkin bir derse yer verilmiştir. 1976 programında ise sadece "Müzik Tarihi" dersine yer verildiği anlaşılmaktadır.

4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum

Bu kısım altında Türk Yükseköğretim kurumlarında bulunan kurumların tiyatro veya oyunculuk bölümleri programlarında yer alan müzikle ilgili programların bulgularına yer verilmiştir. Söz konusu kurumlar tezin sınırlılıklar ve evren örneklem maddelerinde açıklandığı üzere Türkiye'nin dört büyük kentinde ve kuruluş sırasındaki önceliğe göre sıralanmıştır.

4.2.1. İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı (İÜDK) Sahne Sanatları Bölümü (SSB) Tiyatro Anasanat Dalı (TAD) Programından Elde Edilen Bilgiler

Bu kısımda İÜDK-SSB-TAD lisans programında yer alan müzik eğitimi alanına yönelik derslerin sayısal ve özelliklerine ilişkin tespitlerden elde edilen bulgulara; bu bulguların açıklanması ve yorumlanmasına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 5.
İÜDK-SSB-TAD Lisans Programından Elde Edilen Bilgiler

Süre	MÜZİKLE İLGİLİ DERSLER				
1. Yıl	Müzik Bilgisi (2)	Diksiyon ve Ses Eğitimi (2)	Solfej (2)		
2. Yıl	Müzik Bilgisi (2)	Diksiyon ve Ses Eğitimi (2)	Dünya Müzik Türleri (2)	Solfej (2)	Gitar (2)
3. Yıl	Ses Eğitimi (2)	Türk Müziği Tarihi (2)	Avrupa Müzik Tarihi (2)		
4. Yıl	Müzik Teknolojileri (2)	Çağdaş Müzik Akımları (2)	Ses Eğitimi (2)	Caz Tarihi (2)	

Tablo 5'teki bulgulardan **İÜDK** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında dört yılda 11 tür müzik eğitimi alanı dersinin 15 ders olarak toplam 30 ders saati üzerinden gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Tiyatro anasanat dalı programının toplam ders sayısı 29 olup; toplam ders saati 291'dir. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 10 olarak gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Tablo 5'te yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 5 temel müzik eğitimi alanına ait 11 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

- 1. Temel Müzik Bilgi ve Becerileri:** Müzik Bilgisi (Toplam 4 saat), Solfej (Toplam 4 saat)
- 2. Ses, Nefes ve Konuşma Eğitimi:** Diksiyon ve Ses Bilgisi (Toplam 4 saat), Ses Eğitimi (Toplam 2 saat)
- 3. Müzik Türleri ve Tarihi:** Türk Müzik Tarihi (Toplam 2 saat), Dünya Müzik Türleri (Toplam 2 saat), Avrupa Müzik Tarihi (Toplam 2 saat), Çağdaş Müzik Akımları(Toplam 2 saat), Caz Tarihi(Toplam 2 saat)
- 4. Çalgı Eğitimi:** Gitar (Toplam 2 saat)
- 5. Müzik Teknolojileri:** Müzik Teknolojileri (Toplam 2 saat)

Tablo 5'teki bulgular söz konusu tiyatro programında müzik eğitimi alanına ait derslerin tiyatro lisans programı yapısının % 10'unu kapsadığı; bu haliyle müzik eğitimi alanının tiyatro eğitiminin neredeyse temel eğitim alanlarından biri olarak kabul edildiği; söz konusu müzik eğitimi derslerinin sayı, saat, ders adları ve derslerin yığıldığı müzik eğitimi alt alanlarının dağılımına göre tiyatro sanatçısı adaylarının mezuniyet ile temel düzeyde müzik bilgisi, nota okuma ve sesleri söyleyebilme becerisine sahip olmasını; bir çalgı çalmasını; nefesini, konuşma ve sesini müzik sanatı bakımından kullanmasını; teknolojik müziksel gelişmelerin farkında olmasını ve Türk ve dünya müzik tarihini müzik akımları bağlamıyla tanımasını öngörmekle, müzik eğitimi alanının, tiyatro sanatçısı adayını biçimlendirme eğitiminin temel unsurlarından biri olarak tespit edilmiş olduğu şeklinde yorumlanabilir. Fakat Tiyatro Anabilim Dalı'nın ders içeriklerine ulaşamamıştır.

4.2.2. Hacettepe Üniversitesi (HÜ) Ankara Devlet Konservatuvarı (ADK) Sahne Sanatları Bölümü Tiyatro Anasanat Dalı Programından Elde Edilen Bilgiler

Bu kısımda HÜ-ADK-SSB-TAD lisans programında yer alan müzik eğitimi alanına yönelik derslerin sayısal ve özelliklerine ilişkin tespitlerden elde edilen bulgulara; bu bulguların açıklanması ve yorumlanmasına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 6.

Yılı Bilinemeyen; Ancak Daha Önceki Dönemlerin Program Anlayışını Yansıtan Programda Müzik Eğitimi Alınan Dersler

1.Yıl	Ses Eğitimi	Müzik ve Kulak Eğitimi
2.Yıl	Ses Eğitimi	Müzik ve Kulak Eğitimi
3.Yıl	Yok	Yok
4.Yıl	Yok	Yok

Tablo 6'daki bulgulardan HÜ-ADK-SSB-TAD 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında sadece ilk 2 yılda 2 tür müzik eğitimi alanı dersinin 4 ders olarak toplam 4 ders saati üzerinden gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Tiyatro anasanat dalı programının toplam ders sayısı 17; toplam ders saati 104'dir. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 4 olarak gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Tablo 6'da yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 2 temel müzik eğitimi alanına ait 2 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. **Temel Müzik Bilgisi ve Kulak Eğitimi:** Müzik ve Kulak Eğitimi (İki Temel Alan bir derste işleniyor)
2. **Ses Eğitimi:** Ses Eğitimi (Toplam 4 saat)

Tablo 6'daki bulgular söz konusu tiyatro programında müzik eğitimi alanına ait sınırlı sayıda derslere yer verildiğini göstermektedir. Söz konusu tiyatro lisans programı yapısında müzik derslerinin sadece ses eğitimi, müzik ve kulak eğitimi konularına yer verilmesi HÜ-ADK-SSB-TAD programlarının hazırlanmasında dönemin müziksel ihtiyaçlarının durumunu da ortaya koymaktadır. Müzik eğitime ilişkin derslerin söz konusu dört yıllık lisans programın ilk iki yılında yer verilmesi de müzik eğitimi alanı ile tiyatro alanı arasındaki güçlü bağın söz konusu dönemlerde tam olarak anlaşılmadığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Demek ki söz konusu dönem tiyatro lisans programının yetiştirmek istediği tiyatro sanatçısının mezuniyet sonrası mesleki yaşamında sergileyeceği oyunlarda sadece sanatçının sesini kullanması ve müziksel söyleme becerilerinin edinimi bir ihtiyaç olarak tespit edilmiştir denebilir. Yılı bilinmeyen yukarıda verilen tablonun ders içeriklerine ulaşamamıştır.

Tablo 7.

1986-1987 Öğretim Yılı Ders Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri

Süre	MÜZİKLE İLGİLİ DERSLER		
1.Yıl	Fonetik (2)	Şan (1)	Solfej (1)
2.Yıl	Fonetik (2)	Şan (1)	Solfej (1)
3.Yıl	Fonetik (2)	Şan (1)	Solfej (1)
4.Yıl		Şan (1)	Solfej (1)
Seçmeli Dersler	Piyano		

Tablo 7'deki bulgulardan **HÜ-ADK-SSB** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında dört yılda seçmeli ders piyano dahil 4 tür müzik eğitimi alanı dersinin 12 derslik bir süre ile toplam 15 ders saati üzerinden gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Tiyatro anasanat dalı programının toplam ders sayısı 18; toplam ders saati 126'dır. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 14 olarak gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Tablo 7'de yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 3 temel müzik eğitimi alanına ait 4 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. **Müziksel Okuma Becerileri:** Solfej (Toplam 4 saat)
2. **Ses, ve Konuşma Eğitimi:** Fonetik (Toplam 6 saat), Şan Eğitimi (Toplam 4 saat),
3. **Seçmeli Çalgı Eğitimi:** Piyano

Tablo 7'deki bulgular söz konusu tiyatro programında müzik eğitimi alanına ait derslerin tiyatro lisans programı yapısının % 14'ünü kapsadığı; bu haliyle müzik eğitimi alanının **Müziksel Okuma Becerileri** ile **Ses ve Konuşma Eğitimi** boyutları bağlamında tiyatro eğitiminin önemli bir boyutu olarak kabul edildiği; söz konusu müzik eğitimi derslerinin sayı, saat, ders adları ve derslerin yığıldığı müzik eğitimi alt alanlarının dağılımına göre tiyatro sanatçısı adaylarının mezuniyet ile temel düzeyde nota, tartım ve ses okuma [Solfej]becerisine sahip olmasını; doğru konuşma, sesini kullanma ve hareketli süreçlerde sesini kullanma niteliklerine sahip olunmasını öngörmektedir şeklinde yorumlanabilir. Fakat o yıla ait ders içerikleri bulunamamıştır.

Tablo 8.

1987-1988 Öğretim Yılı Ders Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri

Süre	MÜZİKLE İLGİLİ DERSLER			
1.Yıl	Hareketle Ses Eğitimi (6)	Fonetik (2)	Şan (1)	Solfej (2)
2.Yıl	Hareketle Ses Eğitimi (6)	Fonetik (2)	Şan (1)	Solfej (2)
3.Yıl	Hareketle Ses Eğitimi (7)	Fonetik (2)	Şan (1)	Solfej (1)
4.Yıl	Hareketle Ses Eğitimi (7)		Şan (1)	Solfej (1)

Tablo 8'deki bulgulardan **HÜ-ADK-SSB** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında dört yılda 4 tür müzik dersi; 15 adet ders ve toplam 42 ders saati üzerinden gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Tiyatro anasanat dalı programının toplam ders sayısı 20; toplam ders saati 158'dir. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 27 olarak gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Tablo 8'de yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 2 temel müzik eğitimi alanına ait 4 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

4. Müziksel Okuma Becerileri: Solfej (Toplam 6 saat)

5. Ses, Konuşma ve Hareket Eğitimi: Fonetik (Toplam 6 saat), Şan Eğitimi (Toplam 4 saat), Hareketle Ses Eğitimi (Toplam 26 saat)

Tablo 8'deki bulgular söz konusu tiyatro programında müzik eğitimi alanına ait derslerin tiyatro lisans programı yapısının % 27'sini kapsadığı; bu haliyle müzik eğitimi alanının **Müziksel Okuma Becerileri** ile **Ses, Konuşma ve Hareket Eğitimi** boyutları bağlamında tiyatro eğitiminin önemli bir boyutu olarak kabul edildiği; söz konusu müzik eğitimi derslerinin sayı, saat, ders adları ve derslerin yığıldığı müzik eğitimi alt alanlarının dağılımına göre tiyatro sanatçısı adaylarının mezuniyet ile temel düzeyde nota, tartım ve ses okuma [Solfej]becerisine sahip olmasını; doğru konuşma, sesini kullanma ve hareketli süreçlerde sesini kullanma niteliklerine sahip olunmasını öngörmektedir şeklinde yorumlanabilir. Bu yıla ait ders içerikleri bulunamamıştır.

*Yukarıdaki tabloda verilen derslerin hepsi "yardımcı meslek dersleri" olarak okutulmaktadır.

Tablo 9.

1991-1992 Öğretim Yılı Ders Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri

Süre	MÜZİKLE İLGİLİ DERSLER				
1.Yıl	Ses Eğitimi (4)	Fonetik (3)	Şan (1)	Solfej (2)	Koro (Şan) (2)
2.Yıl	Ses Eğitimi (3)	Fonetik (3)	Şan (1)	Solfej (2)	Koro (Şan) (2)
3.Yıl	Ses Eğitimi (2)		Şan (1)	Solfej (2)	Koro (Şan) (2)
4.Yıl			Şan (1)	Solfej (2)	Koro (Şan) (2)

Tablo 9'daki bulgulardan **HÜ-ADK-SSB** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında dört yılda 4 tür müzik eğitimi alanı dersinin 12 derslik bir süre ile toplam 35 ders saati üzerinden gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Tiyatro anasanat dalı programının toplam ders sayısı 25; toplam ders saati 176'dır. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 20 olarak gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Tablo 9'da yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 3 temel müzik eğitimi alanına ait 5 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. **Müziksel Okuma Becerileri:** Solfej (Toplam 8 saat)
2. **Ses, Konuşma ve Hareket Eğitimi:** Fonetik (Toplam 6 saat) , Şan Eğitimi (Toplam 4 saat), Ses Eğitimi (Toplam 9 saat)
3. **Birlikte Söyleme Becerileri:** Koro (Toplam 8 saat)

Tablo 9'daki bulgular söz konusu tiyatro programında müzik eğitimi alanına ait derslerin tiyatro lisans programı yapısının % 20'sini kapsadığı; bu haliyle müzik eğitimi alanının **Müziksel Okuma Becerileri** ile **Ses, Konuşma ve Hareket Eğitimi** boyutları bağlamında tiyatro eğitiminin önemli bir boyutu olarak kabul edildiği; söz konusu müzik eğitimi derslerinin sayı, saat, ders adları ve derslerin yığıldığı müzik eğitimi alt alanlarının dağılımına göre tiyatro sanatçısı adaylarının mezuniyet ile temel düzeyde nota, tartım ve ses okuma [Solfej]becerisine sahip olmasını; doğru konuşma, sesini kullanma ve hareketli süreçlerde sesini kullanma ve toplulukla birlikte şarkı söyleme niteliklerine sahip olunmasını öngörmektedir şeklinde yorumlanabilir. Fakat bu yıla ait ders içerikleri bulunamamıştır.

Tablo 10.
1992-1993 Öğretim Yılı Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri

Süre	MÜZİKLE İLGİLİ DERSLER					
1.Yıl	Ses Eğitimi (4)	Fonetik (3)	Şan (1)	Solfej (2)	Ritmik Eğitimi (2)	Müzik (2)
2.Yıl	Ses Eğitimi (3)	Fonetik (3)	Şan (1)	Solfej (2)	Ritmik Eğitimi (2)	Müzik (2)
3.Yıl	Ses Eğitimi (3) ¹		Şan (1)	Solfej (1)	Ritmik Eğitimi (1)	Müzik (2)
4.Yıl				Şan (1)	Solfej (1)	Müzik (2)

Tablo 10'daki bulgulardan **HÜ-ADK-SSB** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında dört yılda 6 tür müzik eğitimi alanı dersinin 20 derslik bir süre ile toplam 38 ders saati üzerinden gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Tiyatro anasanat dalı programının toplam ders sayısı 25; toplam ders saati 176'dır. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 22 olarak gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Tablo 10'da yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 4 temel müzik eğitimi alanına ait 6 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. **Temel Müzik Bilgileri Eğitimi:** Müzik (Toplam 8 saat)
2. **Müziksel Okuma Becerileri:** Solfej (Toplam 6 saat)
3. **Ses, Konuşma ve Hareket Eğitimi:** Fonetik (Toplam 6 saat) , Şan Eğitimi (Toplam 4 saat), Ses Eğitimi (Toplam 10 saat)
4. **Hareket, Tartım ve Ölçü Eğitimi:** Ritmik Eğitimi: (Toplam 5 saat)

Tablo 10'daki bulgular söz konusu tiyatro programında müzik eğitimi alanına ait derslerin tiyatro lisans programı yapısının % 22'sini kapsadığı; bu haliyle müzik eğitimi alanının yukarıda açıklanan dört temel boyut kapsamında tiyatro eğitiminin önemli bir boyutu olarak kabul edildiği; söz konusu müzik eğitimi derslerinin sayı, saat, ders adları ve derslerin yığıldığı müzik eğitimi alt alanlarının dağılımına göre tiyatro sanatçısı adaylarının mezuniyet ile temel düzeyde müzik bilgileri bilmesi, nota, tartım ve ses okuma [Solfej]; bu beceriler ile hareket ve tartım arasındaki ilişkileri kavrama ve uygulayabilme becerisine sahip olmasını; doğru konuşma ve sesini kullanma becerilerine sahip olunmasını öngörmektedir şeklinde yorumlanabilir.

¹ 1993-4 yılları öğretim programlarında müzik derslerinin ad ve çeşitleri aynı kalmakla birlikte sadece 3. Yılda öğretimi yapılan "Ses Eğitimi" dersinin ders saati önceki programda 2 saat iken bu program kapsamında 3 saate çıkartılmıştır. Bu yöndeki düzeltmenin ilgili öğrencilerin ihtiyacı ve öğretim elamanlarının uyarısı üzerine uygulandığı değerlendirilebilir.**

Tiyatro lisans programında yer alan müzik eğitimi alanı derslerinin ders içeriklerinden elde edilen nitel bulgular şöyledir:

1. **Temel Müzik Bilgileri Eğitimi: Müzik:** Bu ders kapsamında temel müzik bilgileri içeriğine ilişkin nota ve ses bilgileri, tartım ve sus işaretleri ve nüans bilgilerinin öğretimine yer verilmiştir.
2. **Müziksel Okuma Becerileri:** Solfej : Do majör ve la minör tonaliteleri ile yunan modlarında yazılmış solfejlerin çözümlenmesi ve okunması ile seslerin işitilmesi konularına yer verilmiştir.
3. **Ses, Konuşma ve Hareket Eğitimi:** Fonetik (Toplam 6 saat) , Şan Eğitimi (Toplam 4 saat), Ses Eğitimi (Toplam 10 saat)
4. **Hareket, Tartım ve Ölçü Eğitimi: Ritmik Eğitimi:** (Toplam 5 saat)

Fakat 1992-1993 öğretim yılına ait ders içeriklerine rastlanmamıştır.

Tablo 11.
2018-2019 Öğretim Yılı Ders Programına İlişkin Elde Edilen Bilgiler

Süre	MÜZİKLE İLGİLİ DERSLER	
1.Yıl	Solfej (1. yarıyıl) (2)	Solfej (2. yarıyıl) (2)
2.Yıl	Uygulamalı Solfej ve Koro (Seçmeli ders) (1. yarıyıl) (2)	Uygulamalı Solfej ve Koro (Seçmeli ders) (2. yarıyıl) (2)
3.Yıl	Şan (1. yarıyıl) (2)	Şan (2. yarıyıl) (2)
4.Yıl	Şan (1. yarıyıl) (2)	Şan (2. yarıyıl) (2)

Tablo 11'deki bulgulardan **HÜ- ADK-SSB** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında dört yılda 3 tür müzik eğitimi alanı dersinin 8 ders olarak toplam 16 ders saati üzerinden gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Tiyatro anasanat dalı programının toplam ders sayısı 95 olup; toplam ders saati 273'tür. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 6 olarak gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Tablo 11'de yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 2 temel müzik eğitimi alanına ait 8 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. **Temel Müzik Bilgi ve Becerileri:** Solfej (Toplam 4 saat)
2. **Ses, Şan ve Koro Eğitimi:** Uygulamalı Solfej ve Koro (Toplam 4 saat), Şan I-II-III-IV (Toplam 8 saat).

Tablo 11'deki bulgular söz konusu tiyatro programında müzik eğitimi alanına ait derslerin tiyatro lisans programı yapısının % 6'sını kapsadığı; bu haliyle müzik eğitimi alanının tiyatro eğitiminin ortalama düzeyde bir öneme sahip olduğu; söz konusu müzik eğitimi derslerinin sayı, saat, ders adları ve derslerin yığıldığı müzik eğitimi alt alanlarının dağılımına göre tiyatro sanatçısı adaylarının mezuniyet ile temel düzeyde müzik bilgisi, nota okuma ve sesleri söyleyebilme becerisine sahip olmasını; nefesini, konuşma ve sesini müzik sanatı bakımından kullanmasını; bu bağlamıyla müzik eğitimi alanının, tiyatro sanatçısı adayını biçimlendirme eğitiminde ortalama düzeyde bir öneme sahip olması bakımından tespit edilmiş olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Solfej dersi; öğrencinin temel düzeyde nota (notaların yerleri, değerleri) ve müzik (hız ve gürlük terimleri, ölçü sayıları) bilgisinin olmasını, temel düzeyde solfej okuma ve basit dikteler yazmasını hedeflemektedir. Uygulamalı Solfej ve Koro dersi; öğrencinin Solfej dersinden kazanmış olduğu solfej okuma becerisiyle, düzeye uygun olarak verilen koro eserlerini (kanon, çocuk şarkıları, marşlar, halk türkü/şarkıları) seslendirebilmesini hedeflemektedir. Şan dersi; öğrencinin ses ve nefes teknikleriyle bağdaşık olarak, sesin oluşum bölgesindeki ses üretimine dair gerekli çalışmalar ve alıştırmalar yapmasını, buna bağlı olarak da müzikte ayrılan dönemlere uygun olarak verilen eserleri teknik nitelikte seslendirebilmesini, değişik türde ve dönemde sergilenen müzikallerden hareketle söylemeyi başarabilmesini, sesin karakter/tip analizine uygun bir şekilde söylemesini amaçlamaktadır. Söz konusu ders içeriği dersin adında yer alan ifadeler ile örtüşen bir içerikte hazırlanmıştır denilebilir.

4.2.3. Ankara Üniversitesi (AÜ) Dil Tarih Coğrafya Fakültesi (DTCF) Tiyatro Bölümü (TB) Lisans Programından Elde Edilen Bilgiler

Tablo 12.
AÜ DTCTF TB Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri

Süre	MÜZİKLE İLGİLİ DERSLER			
1. Yıl	Nefes Ses Konuşma I-II (3)	Müziksel İşitme-Okuma I-II (2)	Şarkı I-II (2)	
2. Yıl	Nefes Ses Konuşma III-IV (4)	Müziksel İşitme-Okuma III-IV (4)		
3. Yıl	Toplu Müzik I-II (2)			
4. Yıl	Tiyatro Şarkıları I-II (2)	Oyun Müziği I-II (4)		
Seçmeli Dersler	Bağlama I-II (1)	Gitar I-II (1)	Müzik I-II (1)	Türk Sanat Müziği I-II (1)
1. Yıl				Türk Halk Müziği I-II (1)

Tablo 12'deki bulgulardan **AÜ-DTCTF-TB** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında dört yılda seçmeli derslerden 5 türü dahil toplam 11 tür müzik eğitimi alanı dersinin 13 derslik bir süre ile toplam 28 ders saati üzerinden gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Tiyatro bölümü programının toplam ders sayısı (seçmeliler dahil) 186; toplam ders saati (seçmeli ders saat sayısı dahil) 417'dir. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 7 olarak gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Tablo 12'de yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 8 temel müzik eğitimi alanına ait 11 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. **Temel Müzik Bilgileri Eğitimi:** Müzik (Toplam 1 saat-Seçmeli)
2. **Müziksel Okuma Becerileri:** Müziksel İşitme ve Okuma (Toplam 6 saat)
3. **Nefes, Ses ve Konuşma Eğitimi:** Nefes, Ses Konuşma (Toplam 7 saat)
4. **Birlikte Çalma -Söyleme:** Toplu Müzik (Toplam 2 saat)

5. **Geleneksel Müzikler: Türk Halk Müziği (Toplam 1 saat-Seçmeli), Türk Sanat Müziği (Toplam 1 saat-Seçmeli)**
6. **Şarkı Eğitimi: Şarkı (Toplam 2 saat), Tiyatro Şarkıları (Toplam 2 saat)**
7. **Çalgı Eğitimi: Gitar (Toplam 1 saat-Seçmeli), Bağlama (Toplam 1 saat-Seçmeli)**
8. **Oyun Müzik ve Dans: Oyun Müziği (Toplam 4 saat)**

Tablo 12'deki bulgular söz konusu tiyatro programında müzik eğitimi alanına ait derslerin tiyatro lisans programı yapısının % 7'sini kapsadığı; bu haliyle müzik eğitimi alanının yukarıda açıklanan sekiz temel boyut kapsamında tiyatro eğitiminin önemli bir boyutu olarak kabul edildiği; söz konusu müzik eğitimi derslerinin sayısı, saat, ders adları ve derslerin yığıldığı müzik eğitimi alt alanlarının dağılımına göre tiyatro sanatçısı adaylarının mezuniyet ile temel düzeyde müzik bilgileri bilmesi, nota, tartım ve ses okuma [Solfej]; bu beceriler ile oyun müziği kapsamında hareket ve tartım arasındaki ilişkileri kavrama ve uygulayabilme becerisine sahip olması; doğru konuşma ve sesini kullanma becerilerine sahip olma; birlikte çalma ve söyleme ve şarkı söyleme becerileri edinme; tiyatro şarkılarını tanıma ve geleneksel müzik dağarını bilme ve söylemesi öngörüldüğü şeklinde yorumlanabilir.

Müziksel İşitme Okuma dersi; öğrencilere notaları sesleriyle birlikte tanıtmak, notaların değerlerini, aralık kavramını öğrenmelerini sağlamak, basit ölçülerle solfej okumak ve duyduğu sesleri dikte etmek gibi kazanımları hedeflemektedir. Şarkı dersi; öğrencinin sesin oluşumunu kavraması, sesin üretildiği bölgeyi anlamlandırıp nefes ve ses egzersizleri yaparak uyumlu bir tınlama bölgesi yaratma çabası ve legato (bağlı), stakkato (kesik kesik) gibi tekniklerle şarkı söylemeyi öğrenmesini hedeflemektedir. Toplu şarkı dersi için; öğrencinin oyundaki/tiyatrodaki/müzikaldeki konu ve içeriğine uygun şarkıları seçebilir yönünde eğitilmesi, karakter ve tip analizine uygun şarkıları seçebilme yetisine sahip olması ve buna öğrencinin kendisinin karar verebilmesi, sahnede eylem halindeyken şarkı söyleyebilme yetisini kazanması gibi konuları hedefler. Tiyatro şarkıları dersi için; öğrencilerin koro halinde şarkı söyleyebilme yetisine sahip olmasını, müzik estetiğine ve sahne düzenlemesine uygun şarkılara karar verip hareket halindeyken seslendirebilme özelliğine sahip olmasını hedefler. Müzik dersi (seçmeli ders) için; öğrencinin müziğin oluşumunu anlaması, müziğin ayrıldığı dönemleri ve döneme ait özellikleri bilmesini hedefler. Türk Halk Müziği (seçmeli ders) dersi için; öğrencinin halk müziği notalarını okuyabilme yetisinin kazandırılmasını, halk müziğindeki türleri bilmesini, halk müziğinde

bölgeye/yöreeye ait türkülerin ve özelliklerinin bilinip seçilen türkülerin seslendirilmesini hedefler. Türk Sanat Müziği/ Klasik Türk Musikisi (seçmeli ders) için; öğrencinin Klasik Türk Müziğine ait notaların okunabilmesini, sanat müziğinin özelliklerinin bilinmesini, ve seçilen eserleri seslendirebilmesini hedefler. Gitar (seçmeli ders) dersi için; öğrencinin temel düzeyde nota bilgisine sahip olmasını, gitar çalgısının özelliklerini bilip uygun ve doğru çalma teknikleriyle öğrenmesini ve kendisine ait bir gitar dağarını oluşturmasını hedefler. Müzik Oyun (seçmeli ders) dersi için; öğrencinin toplu halde şarkı söyleyebilme-uyum yetisini kazanabilmesini, müzikal estetiğe uygun anlamlı ifade ve tavırlarla söyleyebilmesini ve sahnede eylem halindeyken söyleyebilme becerisini kazandırmayı hedeflemektedir. Söz konusu ders içeriği dersin adında yer alan ifadeler ile örtüşen bir içerikte hazırlanmıştır denilebilir.

4.2.4. Dokuz Eylül Üniversitesi (DEU) Güzel Sanatlar Fakültesi (GSF) Oyunculuk Anasanat Dalı (OAD) Programından Elde Edilen Bilgiler

Tablo 13.

DEU GSF OAD Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri

Süre	MÜZİKLE İLGİLİ DERSLER			
1. Yıl	Temel Ses Bilgisi ve Eğitimi (sadece 1 yarıyıl) (2x2)		Ses Eğitimi Giriş (1 yarıyıl) (1x1)	
2. Yıl	Ses Eğitimi I-II (1x1)			
3. Yıl	Şan I-II (1x1)			
4. Yıl	Müzikal Danslar I-II (4)		Şan III- IV (1x1)	
Süre	HAVUZ SEÇMELİ DERSLERİ			
1 Yarıyıl	Aydınlatma ve Kompozisyon (1 yarıyıl)	Ses/ Efekt Tasarımı (1 yarıyıl)	Müzik Dinlemenin Mekansal Boyutu (1 yarıyıl)	Yayıncılıkta Ses Teknolojisi ve Mikrofonlar (1 yarıyıl)

Tablo 13'teki bulgulardan **DEÜ-GSF-OAD** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında dört yılda dördü seçmeli olmak üzere toplam 9 tür müzik eğitimi alanı dersinin 10 ders sayısı ve toplam 20 ders saati üzerinden gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Oyunculuk anasanat dalı programının toplam ders sayısı 197 tane olup bunların 105 tanesi Havuz Seçmeli

Dersler adı altında toplanmış; toplam ders saati ise 258'dir. Havuz Seçmeli derslerden 4 tanesi müziğe yönelik derslerdir. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının havuz seçmeli derslerle beraber % 10 olarak gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Tablo 13'de yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 4 temel müzik eğitimi alanına ait 6 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. **Ses Bilgileri ve Ses Eğitimi:** Temel Ses Bilgisi ve Eğitimi (Toplam 4 saat), Ses Eğitimi Giriş (Toplam 2 saat), Ses Eğitimi (Toplam 2 saat), Şan (Toplam 2 saat)
2. **Müzik ve Hareket Becerileri: Müzikal Danslar** (Toplam 4 saat)
3. **Müzik Teknolojileri:** Aydınlatma ve Kompozisyon, Ses/ Efekt Tasarımı, Müzik Dinlemenin Mekansal Boyutu, Yayıncılıkta Ses Teknolojisi ve Mikrofonlar

Tablo 13'teki bulgular söz konusu tiyatro programında müzik eğitimi alanına ait derslerin tiyatro lisans programı yapısının % 10'unu kapsadığı; bu haliyle müzik eğitimi alanının yukarıda açıklanan üç temel boyut kapsamında tiyatro eğitiminin önemli bir boyutu olarak kabul edildiği; söz konusu müzik eğitimi derslerinin sayı, saat, ders adları ve derslerin yığıldığı müzik eğitimi alt alanlarının dağılımına göre tiyatro sanatçısı adaylarının mezuniyet ile temel düzeyde ses bilgileri ve ses sanatına ilişkin beceriler ve solo ses icrası becerileri, oyun, hareket ve dans becerileri ile müzik teknolojileri bilgilerini edinmeleri beklenmektedir şeklinde yorumlanabilir. Fakat ders içeriklerine dair herhangi bir bilgi bulunamamıştır.

4.2.5. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGSÜ) İstanbul Devlet Konservatuvarı (İDK) Sahne Sanatları Bölümü (SSB) Tiyatro Anasanat Dalı (TAD) Programından Elde Edilen Bilgiler

Tablo 14.
MSGSÜ İDK SSB TAD Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri

Süre	MÜZİKLE İLGİLİ DERSLER	
Hazırlık Sınıfı	Ritmik I-II (2)	Solfej I-II (2)
1. Yıl	Enstrüman I-II (2)	Ses Eğitimi I-II (2)
2. Yıl	Enstrüman I-II (2)	Ses Eğitimi I-II Seçmeli (2)
3. Yıl	Enstrüman I-II Seçmeli (2)	Enstrüman I-II Seçmeli (2)
4. Yıl	Enstrüman I-II Seçmeli (2)	Enstrüman I-II Seçmeli (2)

Tablo 14'teki bulgulardan **MSGSÜ-İDK-SSB-TASD** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında en temel farklılık bir yıllık bir hazırlık programı bulunması ve bu programda tartım ve nota çözümlene ve okuma becerilerinin öğretimini içeren Ritmik I-II ve Solfej I-II adlı derslerin yer almış olmasıdır. Ayrıca dört yıllık lisans programında hem seçmeli hem de asıl ders olacak biçimde yerleşik 2 tür müzik eğitimi alanı dersinin 5 adedi seçmeli olmak üzere 5 adedi zorunlu ve 2'şer adet ders olmak üzere toplam 20 adet ders ve toplam 28 ders saati üzerinden gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Tiyatro anasanat dalı programının toplam ders sayısı 60; toplam ders saati 260'tır. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 11 olarak gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Tablo 7'de yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin hazırlık programı dahil toplam 4 temel müzik eğitimi alanına ait 4 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. **Temel Tartım Eğitimi:** Ritmik (Toplam 8 saat)
2. **Temel Nota ve Ses Okuma Eğitimi:** Solfej
3. **Çalgı Eğitimi:** Enstrüman (Toplam 6 saat)
4. **Ses Eğitimi:** Ses Eğitimi (Toplam 6 saat)

Tablo 14'deki bulgular söz konusu tiyatro programında müzik eğitimi alanına ait derslerin tiyatro lisans programı yapısının % 11'ini kapsadığı; bu haliyle müzik eğitimi alanının yukarıda açıklanan dört temel boyut kapsamında tiyatro eğitiminin önemli bir boyutu olarak kabul edildiği; söz konusu müzik eğitimi derslerinin sayı, saat, ders adları ve derslerin yığıldığı müzik eğitimi alt alanlarının dağılımına göre tiyatro sanatçısı adaylarının mezuniyet ile temel düzeyde tartım, ses ve nota bilgileri ve okuma becerilerini edinmesi; [Solfej]; çalgı çalma ve ses becerileri edinmesini öngörmektedir şeklinde yorumlanabilir.

Temel Ses ve Nefes Eğitimi dersinin hedefi; nefesi ses, tartım, ve cümleme yoluyla şarkı söyleme basamağına ulaşmaktır. Ritmik dersinin hedefi; öğrencilerin ritmik duygularının gelişmesi, beden hareketlerini ritmik duygularla koordinasyonlu hareket ettirmesi ve duyduğu şarkılara eşlik edecek şekilde ritmik olarak yorumlaması yönündedir. Solfej dersinin hedefi; nota okuma (bona), sesleri ve aralıkları doğru duyma, sesleri tartımlarıyla birlikte deşifre etme, dikte yazmak gibi konulardır. Ses Eğitimi dersinin hedefi ise; öğrencinin sesini doğru kullanabilmeyi öğrenmesi, ses renginin ortaya çıkartılması, sesin gürlüğünün ve parlaklığının iyileştirilmesi ve bunlara bağıntılı olarak eserler seslendirmeye çalışmasıdır. Gitar dersinde; öğrenci nota okuma yöntemiyle doğru gitar çalmayı ve kendine ait bir dağar geliştirmeyi öğrenir. Müzik tarihi dersinde; öğrenci müziğin başladığı günden

bugüne kadar olan gelişim sürecini, ayrıldığı dönemleri, bu dönemlerin tiyatro sanatıyla bağdaşık olarak nasıl geliştiğini görmesini hedeflemektedir. Söz konusu ders içeriği dersin adında yer alan ifadeler ile örtüşen bir içerikte hazırlanmıştır denilebilir.

4.2.6. Uludağ Üniversitesi (UÜ) Güzel Sanatlar Fakültesi (GSF) Sahne Sanatları Bölümü (SSB) Oyunculuk Anasanat dalı (OASD) Programında Elde Edilen Bilgiler

Tablo 15.

UÜ GSF SSB OASD Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri

Süre	Müzikle İlgili Dersler
1. Yıl	Ritim Eğitimi (2) Ses Eğitimi (2) Nota Okuma (1)
2. Yıl	Popüler Müzik (2) Şarkı Söyleme (2)
3. Yıl	Çağdaş ve Modern Müzikaller (2)
4. Yıl	Çoksesli Şarkı Söyleme (2)

Tablo 15'deki bulgulardan **UÜ-GSF-SSB-OASD** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında dört yılda 7 tür ve 4 müzik eğitimi alanı dersinin 7 derslik bir süre ile toplam 13 ders saati üzerinden gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Oyunculuk anasanat dalı programının toplam ders sayısı 43; toplam ders saati 202'dir. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 13 olarak gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Tablo 15'de yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 4 temel müzik eğitimi alanına ait 6 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. **Temel Tartım ve Nota Eğitimi: Ritim:** (Toplam 2 saat), Nota Okuma (Toplam 1 saat),
2. **Şarkı ve Çoksesli Şarkı Söyleme Becerileri:** Şarkı Söyleme (Toplam 2 saat), Çoksesli Şarkı Söyleme (Toplam 2 saat),
3. **Güncel -Kitle Müziği:** Popüler Müzik (Toplam 2 saat)
4. **Müzikaller:** Çağdaş ve Modern Müzikaller (Toplam 2 saat)

Tablo 15'deki bulgular söz konusu tiyatro programında müzik eğitimi alanına ait derslerin tiyatro lisans programı yapısının % 13'ünü kapsadığı; bu haliyle müzik eğitimi alanının yukarıda açıklanan dört temel boyut kapsamında tiyatro eğitiminin önemli bir boyutu olarak kabul edildiği; söz konusu müzik eğitimi derslerinin sayı, saat, ders adları ve derslerin

yığıldığı müzik eğitimi alt alanlarının dağılımına göre tiyatro sanatçısı adaylarının mezuniyet ile temel düzeyde nota, tartım ve ses okuma [Solfej]; günümüz ve öncesi müzikalleri tanınması; güncel kitle müzikleri hakkında fikir sahibi olmasını öngörmektedir şeklinde yorumlanabilir. Fakat ders içeriklerine ulaşılammıştır.

4.2.7. Anadolu Üniversitesi (AÜ) Devlet Konservatuvarı (DK) Sahne Sanatları Bölümü (SSB) Tiyatro Anasanat dalı (TAD) Programında Elde Edilen Bulgular

Tablo 16.

AÜ DK SSB TAD Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri

Süre	Müzikle İlgili Dersler		
1. Yıl	Şan Solfej I-II (2)	Ses Konuşma I-II (2)	Temel Solfej I (8)
2. Yıl	Şan Solfej III-IV (3)	Ses Konuşma III-IV (4)	
3. Yıl	Ses Konuşma- Sahne Uygulaması I-II (4)	Müzikli Tiyatro I-II (3)	
4. Yıl	-	-	-
Seçmeli Dersler	Batı Müzikalleri (3)	Türk Müzikalleri (3)	

Tablo 16'daki bulgulardan **AÜ-DK-SSB-TASD** 4 yıllık tiyatro lisans programının seçmeli Batı Müzikalleri ve Türk Müzikalleri olmak üzere 2 adet ders yanı sıra Lisans programında ilk üç yılda yer alan 5 tür ve 7 adet ders ile lisans programında zorunlu 7 ders ve 26 saat ve seçmelilerde 2 ders ve 6 saat olmak üzere toplam 9 ders ve 32 saatlik bir müzik eğitiminin yapılandırıldığı anlaşılmaktadır. Tiyatro anasanat dalı programının toplam ders sayısı 85 olup bunun 26 tanesi seçmeli ders kapsamındadır; toplam ders saati 283'tür. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 8 olarak gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Tablo 16'da yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 3 temel müzik eğitimi alanına ait 9 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. **Şan ve Solfej Eğitimi:** Temel Solfej (Toplam 8 saat), Şan Solfej (Toplam 5 saat)
2. **Ses ve Konuşma Eğitimi:** Ses konuşma (Toplam 6 saat), Ses Konuşma ve Sahne Uygulaması Toplam 4 saat)
3. **Tiyatro Müzikleri ve Müzikaller:** Tiyatro Müzikleri (Toplam 6 saat) , Batı Müzikalleri (Toplam 3 saat), Türk Müzikalleri (Toplam 3saat)

Tablo 16'daki bulgular söz konusu tiyatro programında müzik eğitimi alanına ait derslerin tiyatro lisans programı yapısının % 8'ini kapsadığı; bu haliyle müzik eğitimi

alanının yukarıda açıklanan üç temel boyut kapsamında tiyatro eğitiminin önemli bir boyutu olarak kabul edildiği; söz konusu müzik eğitimi derslerinin sayı, saat, ders adları ve derslerin yığıldığı müzik eğitimi alt alanlarının dağılımına göre tiyatro sanatçısı adaylarının mezuniyet ile temel düzeyde şan ve nota, tartım ve ses okuma [Solfej]; doğru konuşma ve sesini kullanma ve sahne uygulamaları becerilerine sahip olunması ile hem tiyatro müziklerini hem de Türk ve Batı müziklerini tanınmasını öngörmektedir şeklinde yorumlanabilir.

Şan Solfej dersi için; öğrencilere nefes ve ses egzersizleriyle hız ve gürlük terimlerinin kavratılması, sesin kulağın ve nefesin gelişmesi amacıyla piyano eşliğinde (nota yerleri, değerleri, aralık, gam, arpej, bona, solfej vs.) çalışmaların yapılması, bireysel ve toplu olarak eser çalıştırılması ve tüm bunlara bağlı olarak öğrencinin kendisinde bir dağar gelişimin oluşturulması hedeflenmektedir. Müzikli tiyatro dersinin içeriğine ulaşamamıştır. Batı Müzikalleri dersi için; ses ve nefes egzersizlerinin yapılması, notaların yerleri ve değerlerinin gösterilip, piyano eşliğinde tek sesli ve çoksesli eserlerin seslendirilmeye başlanması ve yorumlanması hedeflenmektedir. Türk Müzikalleri dersi için; ses ve nefes egzersizlerinin yapılması, notaların yerleri ve değerlerinin gösterilip, piyano eşliğinde tek sesli ve çoksesli eserlerin seslendirilmeye başlanması ve yorumlanması hedeflenmektedir. Söz konusu ders içerikleri dersin adında yer alan ifadeler ile örtüşen bir içerikte hazırlanmıştır denilebilir.

4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum

Bu kısımda devlet üniversiteleri dışında kalan vakıf Üniversitelerinde eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmekte olan birimlerdeki tiyatro veya oyunculuk lisans programlarında müzik eğitimi alanına ilişkin derslerin varlığı ve sayısal-niteliksel durumlarına ilişkin bulgulara yer verilmiş olup bu bulgular açıklanarak yorumlanmıştır.

**4.3.1. Bilkent Üniversitesi (BÜ) Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi (MSSF)
Tiyatro Bölümü Lisans Programına İlişkin Elde Edilen Bilgiler**

Tablo 17.
BÜ MSSF TB Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri

Süre	MÜZİKLE İLGİLİ DERSLER					
1. Yıl	Müzik Anlayışı I (3)	Bölüm Dışı Öğrenciler İçin Kulak Eğitimi I (2)	Şan- Tiyatro I (2)	Ses ve Konuşma (2x2)	Fonetik (2)	
		Temel Kulak Eğitimi II				
2. Yıl	Şan-Tiyatro II (2)	Ses ve Konuşma (2x2)				
3. Yıl						
4. Yıl						
Seçmeli i	Ses Tasarımı (Seçmeli)	Müzik ve Medya (Seçmeli)	Batı Müziğinin Kökenleri: Antik Çağdan Barok Döneme (Seçmeli)	Aydınlanma Çağı'nda Avrupa'da Müzik (Seçmeli)	19. Yüzyıl Müziği ve Modernite (Seçmeli)	Barok Dönem'de Opera ve Çalgı Müziği

Tablo 17'deki bulgulardan **BÜ-MSSF-TB** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında ilk iki yıl ön lisans programında toplam 5 tür müzik eğitimi alanı dersinin 7 derslik bir süre ile toplam 21 ders saati üzerinden gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca üç ve dördüncü yıl tiyatro programında müzik eğitimi alanı dersleri için seçmeli ders kapsamında 5 farklı ancak müzik eğitimi alan derslerinden yapılandırılmış bir ders havuzuna yer verilmiştir. Tiyatro bölümü programının toplam ders sayısı 51; toplam ders saati 186'dır. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 11 olarak

gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Tablo 17’de yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 3 temel müzik eğitimi alanına ait 7 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. **Temel Müzik Beğenisi ve İdrak i Eğitimi: Müzik Anlayışı (Toplam 3 saat-Seçmeli)**
2. **Kulak Eğitimi ve Müziksel Okuma Becerileri:** Temel Kulak Eğitimi (Toplam 2 saat)
3. **Nefes, Ses ve Konuşma-Tiyatro Eğitimi: Şan - Tiyatro I-II(Toplam 2saat) ,**
Ses - Konuşma I-II (Toplam 4 saat) ve Fonetik (Toplam 2 saat)

Tablo 17’deki bulgular söz konusu tiyatro programında müzik eğitimi alanına ait derslerin tiyatro lisans programı yapısının % 11’ini kapsadığı; bu haliyle müzik eğitimi alanının yukarıda açıklanan üç temel boyut kapsamında tiyatro eğitiminin ön lisans programının önemli bir boyutu olarak kabul edildiği; söz konusu müzik eğitimi derslerinin sayı, saat, ders adları ve derslerin yığıldığı müzik eğitimi alt alanlarının dağılımına göre tiyatro sanatçısı adaylarının mezuniyet ile temel düzeyde müziksel kulağın eğitimi; bu eğitim ile şan-tiyatro ve ses-konuşma bağlamı beceri alanlarına yönelik donanımlı bireyler olmaları öngörülmüştür şeklinde yorumlanabilir. Ders içeriklerine ulaşamamıştır.

4.3.2. Kadir Has Üniversitesi (KHÜ) Sanat ve Tasarım Fakültesi (STF) Tiyatro Bölümü (TB) Lisans Programına Yönelik Elde Edilen Bilgiler

Tablo 18.

KHÜ STF TB Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri

Süre	Müzikle İlgili Dersler
1. Yıl	Ses ve Konuşma - Temel Eğitim (3)
2. Yıl	
3. Yıl	Ses ve Şarkı Söyleme (3)
4. Yıl	

Tablo 18’deki bulgulardan **KHÜ-STF-TB** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında dördüncü yılında herhangi bir müzik eğitimi alanı dersine yer verilmemiştir. Bununla birlikte bir, iki ve üçüncü yıl program yapısında toplam 2 tür müzik eğitimi alanı dersinin 2 derslik bir süre ile toplam 10 ders saati üzerinden gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Tiyatro bölümü programının toplam ders sayısı 45; toplam ders saati 243’tür. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 4 olarak gerçekleştiği

anlaşılmaktadır. Tablo 18’de yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 1 temel müzik eğitimi alanına ait 5 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. **Temel Ses, Konuşma ve Şarkı Eğitimi:** Ses ve Konuşma - Temel Eğitim (Toplam 6 saat),
2. **Ses ve Şarkı Söyleme (Toplam 4 saat).**

Tablo 18’deki bulgular söz konusu tiyatro programında müzik eğitimi alanına ait derslerin tiyatro lisans programı yapısının % 4’ünü kapsadığı; bu haliyle müzik eğitimi alanının yukarıda açıklanan iki temel boyut kapsamında tiyatro eğitiminin lisans programının önemli bir boyutu olarak kabul edildiği; söz konusu müzik eğitimi derslerinin sayı, saat, ders adları ve derslerin yığıldığı müzik eğitimi alt alanlarının dağılımına göre tiyatro sanatçısı adaylarının mezuniyet ile temel düzeyde müziksel tartım eğitimi; bu eğitim ile ses-konuşma ve şarkı söyleme beceri alanlarına yönelik donanımlı bireyler olmaları öngörülmüştür şeklinde yorumlanabilir.

Ses ve Konuşma- Temel Eğitim dersi için; öğrencinin sesini nefesini ve bedenini tanıyıp (çene, dil ve kasları tanıyıp rezonans ve artikülasyonu kavrama) kendi sesinin oluşumuna katkıda bulunmasını hedeflemektedir. Ses ve Şarkı Söyleme dersi için; öğrencilerin grupla birlikte şarkı söylemesi, çocuk şarkılarını seslendirmesi, koro halinde şarkı söylenebilmesi, değişen dış etmenlere rağmen şarkıların söylenmesi ve bu konuda bir dağar oluşturması hedeflenmektedir. Söz konusu ders içeriği dersin adında yer alan ses ve konuşma temel eğitim adı ile örtüşen bir içerikte hazırlanmıştır denilebilir.

4.3.3. Beykent Üniversitesi (BEÜ) Güzel Sanatlar Fakültesi (GSF) Oyunculuk Bölümü (OB) Lisans Programına Yönelik Elde Edilen Bilgiler

Tablo 19.

BEÜ GSF OB Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri

Süre	MÜZİKLE İLGİLİ DERSLER	
1. Yıl	Ses ve Konuşma I (1-2)	
2. Yıl	Ritmik I (1-2)	Ritmik II (1-2)
3. Yıl		
4. Yıl	Şarkı (1-2)	

Tablo 19'daki bulgulardan **BEÜ-GSF-OB** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında üçüncü yılında herhangi bir müzik eğitimi alanı dersine yer verilmemiştir. Bununla birlikte bir, iki ve dördüncü yıl program yapısında toplam 3 tür müzik eğitimi alanı dersinin 7 derslik bir süre ile toplam 9 ders saati üzerinden gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Oyunculuk bölümü programının toplam ders sayısı 51; toplam ders saati 130'dur. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 7 olarak gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Tablo 19'da yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 2 temel müzik eğitimi alanına ait 2 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. Temel Tartım Becerileri Eğitimi: Ritmik I-II (Toplam 3 saat-Seçmeli)

2. Ses ve Konuşma ve Şarkı Eğitimi: Ses ve Konuşma I-II-III-IV (Toplam 3 saat) , Şarkı (Toplam 3 saat)

Tablo 19'daki bulgular söz konusu tiyatro programında müzik eğitimi alanına ait derslerin tiyatro lisans programı yapısının % 7'sini kapsadığı; bu haliyle müzik eğitimi alanının yukarıda açıklanan iki temel boyut kapsamında tiyatro eğitiminin lisans programının önemli bir boyutu olarak kabul edildiği; söz konusu müzik eğitimi derslerinin sayı, saat, ders adları ve derslerin yığıldığı müzik eğitimi alt alanlarının dağılımına göre tiyatro sanatçısı adaylarının mezuniyet ile temel düzeyde müziksel tartım eğitimi; bu eğitim ile ses-konuşma ve şarkı söyleme beceri alanlarına yönelik donanımlı bireyler olmaları öngörülmüştür şeklinde yorumlanabilir.

Ses ve Konuşma dersi için; sesi, ses tellerini, sesin üretim bölgesini tanıyıp, ses ve nefes egzersizleriyle desteklenmesi ve yanı sıra artikülasyon çalışmalarının yapıp doğru bir ses oluşumu ve diksiyonun sağlanması ile bir hedef basamağı oluşturulmaktadır. Ritmik I dersi için; öğrencinin ritmin ve ritmik yapının ne demek olduğunu kavramasını, düzenli ve aksak ölçüleri tanıyıp eserleri buna göre çözümlemesini hedeflemektedir. Şarkı dersi için; öğrencinin ses ve nefes tekniklerini birleştirip solfej okumasını, şan tekniğiyle şarkı söyleme becerisine sahip olmasını, müzik ve şarkı formlarını anlamasını, eşlikli ve eşliksiz eserler seslendirmesini ve koro eserleri okuyabilmesini hedeflemektedir. Söz konusu ders içeriği dersin adında yer alan ses ve konuşma eğitimi ile örtüşen bir içerikte hazırlanmıştır denilebilir.

4.3.4. Okan Üniversitesi Konservatuvarı (OÜK) Tiyatro Bölümü (TB) Lisans Programına Yönelik Elde Edilen Bilgiler

Tablo 20.

OÜK TB Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri

Süre	Müzikle İlgili Dersler		
1. Yıl	Temel Ses ve Nefes I (1-2)	Şan ve Solfej I (0-2)	Temel Ses ve Nefes II (1-2)
			Şan ve Solfej II (0-2)
2. Yıl	Şan ve Solfej III (0-3)	Şan ve Solfej IV (0-3)	
3. Yıl			
4. Yıl			
Seçmeli	Müzikal I (1-2)	Müzikal II (1-2)	

Tablo 20'deki bulgulardan **OÜK-TB** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında Müzikal I-II adlı iki seçmeli ders vardır. Lisans programının dört yıllık yapısında ise toplam biri seçmeli olmak üzere 3 tür müzik eğitimi alanı dersinin 8 derslik bir süre ile toplam 22 ders saati üzerinden gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Tiyatro bölümü programının toplam ders sayısı 112 olup, bunların 38 tanesi seçmeli derstir ; toplam ders saati 356 saat olup, bunun 122 saati seçmeli ders saatidir. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 6 olarak gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Tablo 20'de yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 4 temel müzik eğitimi alanına ait 3 tür ve 8 adet dersin sınıflaması şöyledir:

1. **Temel Ses - Nefes Becerileri Eğitimi:** Temel Ses ve Nefes **I-II (Toplam 3 saat-Seçmeli)**
2. **Şan - Solfej Eğitimi:** Şan ve Solfej **I-II-III-IV (Toplam 2 saat)**
3. **Seçmeli Dersler: Müzikal I-II**

Tablo 20'deki bulgular söz konusu tiyatro programında müzik eğitimi alanına ait derslerin tiyatro lisans programı yapısının % 6'sını kapsadığı; bu haliyle müzik eğitimi alanının yukarıda açıklanan üç temel boyut kapsamında oyunculuk eğitiminin lisans programının önemli bir boyutu olarak kabul edildiği; söz konusu müzik eğitimi derslerinin sayı, saat, ders adları ve derslerin yığıldığı müzik eğitimi alt alanlarının dağılımına göre tiyatro sanatçısı adaylarının mezuniyet ile temel düzeyde sesini üst düzey kullanma ve ses-

konuşma ve şarkı söyleme beceri alanlarına yönelik donanımlı bireyler olmaları öngörülmüştür şeklinde yorumlanabilir. Fakat ders içeriklerine ulaşamamıştır.

4.3.5. Yeditepe Üniversitesi (YÜ) Güzel Sanatlar Fakültesi (GSF) Tiyatro Bölümü (TB) Programında Elde Edilen Bilgiler

Tablo 21.

YÜ GSF TB Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri

Süre	Müzikle İlgili Dersler
1. Yıl	Temel Ses ve Nefes Eğitimi I (2x2) Temel Ses ve Nefes Eğitimi II (2x2)
2. Yıl	-
3. Yıl	-
4. Yıl	-

Tablo 21'deki bulgulardan **YÜ-GSF-TB** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında iki, üç ve dördüncü yıllılarda herhangi bir müzik eğitimi alanı dersine yer verilmemiştir. Söz konusu lisans programının birinci yılında her iki dönemde yer verilen müzik eğitimi alanı dersin adı Temel Ses ve Nefes Eğitimidir. Bu haliyle program yapısında toplam 1 tür müzik eğitimi alanı dersinin 2 derslik bir süre ile toplam 8 ders saati üzerinden gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Tiyatro bölümü programının toplam ders sayısı 63; toplam ders saati 227'dir. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 4 olarak gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Tablo 21'de yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 1 temel müzik eğitimi alanına ait 1 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. **Temel Ses ve Nefes Eğitimi: Temel Ses ve Nefes Eğitim (Toplam 4 saat),**

Tablo 21'deki bulgular söz konusu tiyatro programında müzik eğitimi alanına ait derslerin tiyatro lisans programı yapısının % 4'ünü kapsadığı; bu haliyle müzik eğitimi alanının yukarıda açıklanan bir temel boyut kapsamında tiyatro eğitiminin lisans programının önemli bir boyutu olarak kabul edildiği; söz konusu müzik eğitimi derslerinin sayı, saat, ders adları ve derslerin yığıldığı müzik eğitimi alt alanlarının dağılımına göre tiyatro sanatçısı adaylarının mezuniyet ile temel düzeyde müziksel tartım eğitimi; bu eğitim ile ses-konuşma ve şarkı söyleme beceri alanlarına yönelik donanımlı bireyler olmaları öngörülmüştür şeklinde yorumlanabilir.

Temel Ses ve Nefes Eğitimi dersinin içeriğinde yer verilen unsurlar ses, nefes, ses sağlığı ve ses organları, sesin titreşimi ve ağızdan ses üretiminde boğumlama ile ses ve tartım bağlantılarının çalışılması yoluyla şarkı söyleme gibi unsurlar içermektedir. Böylece bu ders ile tiyatro sanatçısı adayı ses ve nefes bağlantısını ses ve tartım bağlantısıyla destekleyerek şarkı söyleme basamağına yönelebileceği öngörülmektedir.

Temel Ses ve Nefes Eğitimi I-II: Ses ve nefes teknikleri, ses organları ve ses sağlığı, titreşim ve boğumlama, ağız, ses ve konuşma, ses ve tartım bağlantısı ve şarkı söyleme uygulamalarına yer verilmektedir. Temel Ses ve Nefes Eğitimi dersinin hedefi nefesi ses, tartım, ve cümleme yoluyla şarkı söyleme basamağına ulaşmaktır. Söz konusu ders içeriği dersin adında yer alan temel ses ve nefes eğitimi ile örtüşen bir içerikte hazırlanmıştır denilebilir.

4.3.6. Maltepe Üniversitesi (MAÜ) Güzel Sanatlar Fakültesi (GSF) Tiyatro Bölümü (TB) Programında Elde Edilen Bilgiler

Tablo 22.

MAÜ GSF TB Lisans Programında Yer Alan Müzik Alanı Dersleri

Süre	Müzikle İlgili Dersler		
1. Yıl	Ses Nefes Eğitimi (1x2)	-	-
2. Yıl	Ses Teknikleri (1x2)		
3. Yıl	-		
4. Yıl	-	-	-

Tablo 22'deki bulgulardan **MAÜ-GSF-TB** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında üç ve dördüncü yıllarda herhangi bir müzik eğitimi alanı dersine yer verilmemiştir. Söz konusu lisans programının ön lisans programının birinci dönemlerinde yer verilen müzik eğitimi alanı dersin adı Ses ve Nefes Eğitimi ve Ses Teknikleridir. Bu haliyle program yapısında toplam 2 tür müzik eğitimi alanı dersinin 2 derslik bir süre ile toplam 12 ders saati üzerinden gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Tiyatro bölümü programının toplam ders sayısı 78; toplam ders saati 269'dur. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 5 olarak gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Tablo 22'de yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 1 temel müzik eğitimi alanına ait 2 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. Ses ve Nefes Eğitimi ve Ses Teknikleri: Ses ve Nefes Eğitim (Toplam 3 saat), Ses Teknikleri (Toplam 3 saat)

Tablo 22'deki bulgular söz konusu tiyatro programında müzik eğitimi alanına ait derslerin tiyatro lisans programı yapısının % 5'ini kapsadığı; bu haliyle müzik eğitimi alanının yukarıda açıklanan bir temel boyut kapsamında tiyatro eğitiminin lisans programının 12 saatlik diliminde yer alması tiyatro ve müzik eğitimi alanları arasındaki gerekliliklere yönelik güçlü bir inancın programlara yansımadağı şeklinde yorumlanabilir. Bu program yapısına tiyatro sanatçısı adaylarının mezuniyet ile temel düzeyde ses teknikleri ve nefes kullanmalarının yeterli olduğı kanaati hakim olmuştur denebilir.

Temel Ses ve Nefes Eğitimi dersinin içeriğinde yer verilen unsurlar ses, nefes, ses sağlığı ve ses organları, sesin titreşimi ve ağızdan ses üretiminde boğumlama ile ses ve tartım bağlantılarının çalışılması yoluyla şarkı söyleme gibi unsurlar içermektedir. Böylece bu ders ile tiyatro sanatçısı adayı ses ve nefes bağlantısını ses ve tartım bağlantısıyla destekleyerek şarkı söyleme basamağına yönelebileceğı öngörülmektedir.

Temel Ses ve Nefes Eğitimi I-II: Ses ve nefes teknikleri, ses organları ve ses sağlığı, titreşim ve boğumlama, Ağız, ses ve konuşma, ses ve tartım bağlantısı ve şarkı söyleme uygulamalarına yer verilmektedir. Temel Ses ve Nefes Eğitimi dersinin hedefi nefesi ses, tartım, ve cümleme yoluyla şarkı söyleme basamağına ulaşmaktır. Söz konusu ders içeriğı dersin adında yer alan temel ses ve nefes eğitimi ile örtüşen bir içerikte hazırlanmıştır denilebilir.

4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Yorum

Bu kısımda araştırma evrenini temsil eden araştırma örneklem kümesinde yer alan üniversiteler, ilgili fakülteler ve birimler ile bu birimlerde müzik eğitimi uzmanı istihdamının durumları ve bu istihdam durumunun ortaya koyduğı program yapılarında müzik eğitimi alanı derslerin sayısal durumuna ilişkin bağlantıları ortaya koyacak bulgular verilmiş olup bu bulgular açıklanarak yorumlanmıştır.

Tablo 23.

Araştırma Örneğinde Yer Alan Üniversitelerde Müzik Eğitimcilerinin Nitelikleri ve Lisans Programlarında Yer Alan Müzik Eğitimi Alanı Derslerinin Sayısal Durumları Arasındaki Bağlantılar

Üniversiteler	Fakülteleri	Bölümleri	Kadrolu Olma Durumu	Uzmanlaşma alanı	Toplam ders sayısı	Toplam ders Saati
Ankara Üniversitesi	DTCF	Tiyatro	Kadrolu	Tiyatro Müziği Besteleme	13	28
Anadolu Üniversitesi	Devlet Kons.	Tiyatro	Kadrolu	Tiyatro Müziği Besteleme	4	22
Beykent Üniversitesi	G.S.F	Oyunculuk	Kadrolu (Öğr. Gör.)	Bulunamadı	2	9
Bilkent Üniversitesi	M.S.S.F	Tiyatro	Bulunamadı	Bulunamadı	-	-
Dokuz Eylül Üniversitesi	G.S.F	Oyunculuk	Bulunamadı	Bulunamadı	7	26
Hacettepe Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	Tiyatro	Kadrolu	Opera Şan	3	16
İstanbul Üniversitesi	Devlet Konservatuarı	Oyunculuk	Bulunamadı	Bulunamadı	14	30
Kadir Has Üniversitesi	S.T.F	Tiyatro	Kadrolu (Öğr. Gör./Tam Zamanlı)	Tiyatro Eleştirmenliği/ Dramaturji	1	5
Maltepe Üniversitesi	G.S.F	Oyunculuk	Kadrolu (Öğr. Gör.)	Opera-Şan	2	12
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	İst. Devlet Kons.	Tiyatro	Kadrolu (Müzik A.B.D) (Tam Zamanlı)	Gitar	12	28
Okan Üniversitesi	Okan Üniversitesi Konservatuarı	Tiyatro	Kadrolu (Öğr. Gör.)	Ses Eğitimi	2	8
Uludağ Üniversitesi	G.S.F	Oyunculuk	Kadrolu	Tiyatro Müziği Besteleme	7	26
Yeditepe Üniversitesi	G.S.F	Tiyatro	Bulunamadı	Bulunamadı	1	4

Tablo 23'te Üniversitelerde Tiyatro bölümlerinin yerleşik olduğu birimler ve bu birimlerde müzik eğitimi ile ilgili öğretim elemanlarının varlığı ve nitelikleriyle ders sayıları ve sürelerine yönelik bulgulara yer verilmiştir. Bu tabloya göre Ankara Üniversitesi DTCF

Tiyatro Bölümünde Kadrolu öğretim üyesi ve söz konusu öğretim üyesinin uzmanlaştığı alanın "Tiyatro Müziği Besteleme" olduğu saptanmış; toplam 13 ders ve toplam 28 saat ders saati olduğu anlaşılmıştır. Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuarı Tiyatro Bölümünde Kadrolu öğretim elemanı vardır ve uzmanlık alanının "Tiyatro Müziği Besteleme" olduğu saptanmıştır; aynı birimde 4 ders toplam 22 saatlik bir müzik eğitimi süresi olduğu anlaşılmıştır. Hacettepe Üniversitesi, Ankara Üniversitesi Tiyatro Bölümünde kadrolu öğretim elemanı vardır ve uzmanlık alanı Opera-Şan olup 3 ders 16 saat süre ile müzik eğitimi verdiği; Kadir Has Üniversitesi S.T.F Tiyatro Bölümü'nde kadrolu tam zamanlı bir öğretim görevlisi vardır ve uzmanlaştığı alan "Tiyatro Eleştirilenliği / Dramaturji" olup 1 ders ve 5 saat süre ile müzik eğitimi verdiği; Maltepe Üniversitesi G.S.F Oyunculuk bölümünde kadrolu bir öğretim görevlisi vardır ve uzmanlık alanı Opera-Şan olup 2 ders ve 12 saat süre ile müzik eğitimini yürüttüğü; Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi İstanbul Devlet Konservatuarı Tiyatro bölümünde (Müzik A.B.D' den mezun) kadrolu ve tam zamanlı bir öğretim görevlisi vardır ve uzmanlaştığı alan Gitar olup 12 ders ve 28 saat süre ile müzik eğitimi verdiği; Okan Üniversitesi Konservatuarı Tiyatro bölümünde kadrolu bir öğretim görevlisi vardır ve uzmanlaştığı alan ses eğitimi olup 2 ders ve 8 saat süre ile müzik eğitimini yürüttüğü; Uludağ Üniversitesi G.S.F Oyunculuk bölümünde kadrolu bir öğretim üyesi (Doçent Doktor) vardır ve uzmanlık alanı Şan olup 7 ders ve 26 saat süre ile müzik eğitimini yürüttüğü tespit edilmiştir.

Bilkent Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuarı, Yeditepe Üniversitesi ve Beykent Üniversitesi dahil olmak üzere 4 üniversite çatısı altında müzik eğitimini veren öğretim elemanlarına ulaşamadığı gibi kadrolu bir öğretim elemanı olduğuna yönelik herhangi bir bilgi elde edilememiştir; ancak bu üniversitelerin tiyatro birimlerinde müzik eğitime yönelik dersler vardır.

BÖLÜM V

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Bu bölümde toplam 13 üniversite ve Türk Yükseköğretim düzenine geçilmeden önce faaliyette olan devlet konservatuvarı ve Darülbeydi ile bu kurumda kurulan Tiyatro Meslek Okulu'na ait tiyatro / oyunculuk lisans programlarının incelenmesiyle elde edilen bulgulardan ortaya çıkan sayısal ve aynı programların ders içeriklerinin incelenmesiyle ortaya çıkan bulgulardan elde edilen niteliksel sonuçlara yer verilmiştir.

1. 1933 yılı Tiyatro Meslek Okulu programında müzik eğitime yönelik ses alanına ait dersler vardır. Bu dersler Soluk Denetimi, Diksiyon ve Şan'dır.
2. 1976 tiyatro programında yer alan 8 asıl alan ve 7 yan alan olmak üzere toplam 15 dersten sadece bir ders müzik eğitimi alanı dersidir. Bu dersin adı Müzik Tarihidir.
3. Tablo 5'teki bulgulardan **İÜDK** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında dört yılda 11 tür müzik eğitimi alanı dersinin 15 ders olarak toplam 30 ders saati üzerinden gerçekleştirildiği; Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 10 olarak gerçekleştiği saptanmıştır. Tablo 5'deki bulgulara göre müzik eğitimi alanına ilişkin 5 temel müzik eğitimi alanına ait 11 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:
  1. **Temel Müzik Bilgi ve Becerileri:** Müzik Bilgisi (Toplam 4 saat), Solfej (Toplam 4 saat)
  2. **Ses, Nefes ve Konuşma Eğitimi:** Diksiyon ve Ses Bilgisi (Toplam 4 saat), Ses Eğitimi (Toplam 2 saat)
  3. **Müzik Türleri ve Tarihi:** Türk Müzik Tarihi (Toplam 2 saat), Dünya Müzik Türleri (Toplam 2 saat), Avrupa Müzik Tarihi (Toplam 2 saat), Çağdaş Müzik Akımları(Toplam 2 saat), Caz Tarihi(Toplam 2 saat)
  4. **Çalgı Eğitimi:** Gitar (Toplam 2 saat)
  5. **Müzik Teknolojileri:** Müzik Teknolojileri (Toplam 2 saat)
4. Tablo 6'daki bulgulardan HÜ-ADK-SSB-TAD 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında sadece ilk 2 yılda 2 tür müzik eğitimi alanı dersinin 4 ders olarak toplam 4 ders saati olarak yürütüldüğü; Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi

alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 4 olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir. Tablo 6'da yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 2 temel müzik eğitimi alanına ait 2 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. **Temel Müzik Bilgisi ve Kulak Eğitimi:** Müzik ve Kulak Eğitimi (İki Temel Alan bir derste işleniyor)
2. **Ses Eğitimi:** Ses Eğitimi (Toplam 4 saat)

5. Tablo 7'deki bulgulardan **HÜ-ADK-SSB** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında dört yılda seçmeli ders piyano dahil 4 tür müzik eğitimi alanı dersinin 12 derslik bir süre ile toplam 15 ders saati üzerinden yürütüldüğü; Tiyatro anasanat dalı programının toplam ders sayısı 18; toplam ders saati 126'dır. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 14 olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir. Tablo 7'de yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 3 temel müzik eğitimi alanına ait 4 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. **Müziksel Okuma Becerileri:** Solfej (Toplam 4 saat)
2. **Ses, ve Konuşma Eğitimi:** Fonetik (Toplam 6 saat), Şan Eğitimi (Toplam 4 saat),
3. **Seçmeli Çalgı Eğitimi:** Piyano

6. Tablo 8'deki bulgulardan **HÜ-ADK-SSB** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında dört yılda 4 tür müzik dersi; 15 adet ders ve toplam 42 ders saati üzerinden yürütüldüğü; Tiyatro anasanat dalı programının toplam ders sayısı 20; toplam ders saati 158'dir. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 27 olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir. Tablo 8'de yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 2 temel müzik eğitimi alanına ait 4 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. **Müziksel Okuma Becerileri:** Solfej (Toplam 6 saat)
2. **Ses, Konuşma ve Hareket Eğitimi:** Fonetik (Toplam 6 saat), Şan Eğitimi (Toplam 4 saat), Hareketle Ses Eğitimi (Toplam 26 saat)

7. Tablo 9'daki bulgulardan **HÜ-ADK-SSB** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında dört yılda 4 tür müzik eğitimi alanı dersinin 12 derslik bir süre ile toplam 35 ders saati üzerinden yürütüldüğü; Tiyatro anasanat dalı programının toplam ders sayısı 25; toplam ders saati 176'dır. Bu bağlamda söz konusu programda müzik

eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 20 olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir. Tablo 9’da yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 3 temel müzik eğitimi alanına ait 5 çeşit dersin sınıflaması şoyledir:

1. **Müziksel Okuma Becerileri:** Solfej (Toplam 8 saat)
2. **Ses, Konuşma ve Hareket Eğitimi:** Fonetik (Toplam 6 saat) , şan Eğitimi (Toplam 4 saat), Ses Eğitimi (Toplam 9 saat)
3. **Birlikte Söyleme Becerileri:** Koro (Toplam 8 saat)

8. Tablo 10’daki bulgulardan **H-ADK-SSB** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında dört yılda 6 tür müzik eğitimi alanı dersinin 20 derslik bir süre ile toplam 38 ders saati üzerinden yürütüldüğü; Tiyatro anasanat dalı programının toplam ders sayısı 25; toplam ders saati 176’dır. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 22 olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir. Tablo 10’da yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 4 temel müzik eğitimi alanına ait 6 çeşit dersin sınıflaması şoyledir:

1. **Temel Müzik Bilgileri Eğitimi:** Müzik (Toplam 8 saat)
2. **Müziksel Okuma Becerileri:** Solfej (Toplam 6 saat)
3. **Ses, Konuşma ve Hareket Eğitimi:** Fonetik (Toplam 6 saat) , şan Eğitimi (Toplam 4 saat), Ses Eğitimi (Toplam 10 saat)
4. **Hareket, Tartım ve l Eğitimi:** Ritmik Eğitimi: (Toplam 5 saat)

Tiyatro lisans programında yer alan müzik eğitimi alanı derslerinin ders içeriklerinden elde edilen nitel bulgular şoyledir:

1. **Temel Müzik Bilgileri Eğitimi: Müzik:** Bu ders kapsamında temel müzik bilgileri içeriğine ilişkin nota ve ses bilgileri, tartım ve sus işaretleri ve nüans bilgilerinin öğretimine yer verilmiştir.
2. **Müziksel Okuma Becerileri:** Solfej : Do majör ve la minör tonaliteleri ile yunan modlarında yazılmış solfejlerin çözümlenmesi ve okunması ile seslerin işitilmesi konularına yer verilmiştir.
3. **Ses, Konuşma ve Hareket Eğitimi:** Fonetik (Toplam 6 saat) , şan Eğitimi (Toplam 4 saat), Ses Eğitimi (Toplam 10 saat)
4. **Hareket, Tartım ve l Eğitimi: Ritmik Eğitimi:** (Toplam 5 saat)

Fakat 1992-1993 ğretim yılına ait ders içeriklerine rastlanmamıştır.

9. Tablo 11'deki bulgulardan **HÜ- ADK-SSB** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında dört yılda 3 tür müzik eğitimi alanı dersinin 8 ders olarak toplam 16 ders saati üzerinden yürütüldüğü; Tiyatro anasanat dalı programının toplam ders sayısı 95 olup; toplam ders saati 273'tür. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 6 olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir. Tablo 11'de yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 2 temel müzik eğitimi alanına ait 8 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. **Temel Müzik Bilgi ve Becerileri:** Solfej (Toplam 4 saat)
2. **Ses, Şan ve Koro Eğitimi:** Uygulamalı Solfej ve Koro (Toplam 4 saat), Şan I-II-III-IV (Toplam 8 saat).

10. Tablo 12'deki bulgulardan **AÜ-DTCF-TB** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında dört yılda seçmeli derslerden 5 türü dahil toplam 11 tür müzik eğitimi alanı dersinin 13 derslik bir süre ile toplam 28 ders saati üzerinden yürütüldüğü; Tiyatro bölümü programının toplam ders sayısı (seçmeliler dahil) 186; toplam ders saati (seçmeli ders saat sayısı dahil) 417'dir. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 7 olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir. Tablo 12'de yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 8 temel müzik eğitimi alanına ait 11 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. **Temel Müzik Bilgileri Eğitimi:** Müzik (Toplam 1 saat-Seçmeli)
2. **Müziksel Okuma Becerileri:** Müziksel İşitme ve Okuma (Toplam 6 saat)
3. **Nefes, Ses ve Konuşma Eğitimi:** Nefes, Ses Konuşma (Toplam 7 saat)
4. **Birlikte Çalma -Söyleme:** Toplu Müzik (Toplam 2 saat)
5. **Geleneksel Müzikler:** Türk Halk Müziği (**Toplam 1 saat-Seçmeli**), **Türk Sanat Müziği (Toplam 1 saat-Seçmeli)**
6. **Şarkı Eğitimi:** Şarkı (Toplam 2 saat), Tiyatro Şarkıları (Toplam 2 saat)
7. **Çalgı Eğitimi:** Gitar (**Toplam 1 saat-Seçmeli**), Bağlama (**Toplam 1 saat-Seçmeli**)
8. **Oyun Müzik ve Dans:** Oyun Müziği (Toplam 4 saat)

11. Tablo 13'deki bulgulardan **DEÜ-GSF-OAD** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında dört yılda dördü seçmeli olmak üzere toplam 9 tür müzik eğitimi alanı dersinin 10 ders sayısı ve toplam 20 ders saati üzerinden yürütüldüğü; Oyunculuk anasanat dalı programının toplam ders sayısı 197 tane olup bunların 105 tanesi

Havuz Seçmeli Dersler adı altında toplanmış; toplam ders saati ise 258'dir. Havuz Seçmeli derslerden 4 tanesi müziğe yönelik derslerdir. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının havuz seçmeli derslerle beraber % 10 olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir. Tablo 13'de yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 4 temel müzik eğitimi alanına ait 6 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. **Ses Bilgileri ve Ses Eğitimi:** Temel Ses Bilgisi ve Eğitimi (Toplam 4 saat), Ses Eğitimine Giriş (Toplam 2 saat), Ses Eğitimi (Toplam 2 saat), Şan (Toplam 2 saat)
  2. **Müzik ve Hareket Becerileri: Müzikal Danslar** (Toplam 4 saat)
  3. **Müzik Teknolojileri:** Aydınlatma ve Kompozisyon, Ses/ Efekt Tasarımı, Müzik Dinlemenin Mekansal Boyutu, Yayıncılıkta Ses Teknolojisi ve Mikrofonlar
12. Tablo 14'deki bulgulardan **MSGSÜ-İDK-SSB-TASD** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında bir yıllık bir hazırlık programı vardır. Bu programda tartım ve nota çözümlene ve okuma becerilerinin öğretimini içeren Ritmik I-II ve Solfej I-II adlı derslere yer verilmiştir. Lisans programında hem seçmeli hem de asıl ders olacak biçimde yerleşik 2 tür müzik eğitimi alanı derslerinin toplam 20 adet ders ve toplam 28 ders saati üzerinden yürütüldüğü; Tiyatro anasanat dalı programının toplam ders sayısı 60; toplam ders saati 260'tır. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 11 olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir. Tablo 14'te yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin hazırlık programı dahil toplam 4 temel müzik eğitimi alanına ait 4 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:
1. **Temel Tartım Eğitimi:** Ritmik (Toplam 8 saat)
  2. **Temel Nota ve Ses Okuma Eğitimi:** Solfej
  3. **Çalgı Eğitimi:** Enstrüman (Toplam 6 saat)
  4. **Ses Eğitimi:** Ses Eğitimi (Toplam 6 saat)
13. Tablo 15'teki bulgulardan **UÜ-GSF-SSB-OASD** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında dört yılda 7 tür ve 4 müzik eğitimi alanı dersinin 7 derslik bir süre ile toplam 13 ders saati üzerinden yürütüldüğü; Oyunculuk anasanat dalı programının toplam ders sayısı 43; toplam ders saati 202'dir. Bu bağlamda söz

konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 13 olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir. Tablo 15'te yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 4 temel müzik eğitimi alanına ait 6 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. **Temel Tartım ve Nota Eğitimi: Ritim:** (Toplam 2 saat), Nota Okuma (Toplam 1 saat),
2. **Şarkı ve Çoksesli Şarkı Söyleme Becerileri:** Şarkı Söyleme (Toplam 2 saat), Çoksesli Şarkı Söyleme (Toplam 2 saat),
3. **Güncel -Kitle Müziği:** Popüler Müzik (Toplam 2 saat)
4. **Müzikaller:** Çağdaş ve Modern Müzikaller (Toplam 2 saat)

14. Tablo 16'daki bulgulardan **AÜ-DK-SSB-TASD** 4 yıllık tiyatro lisans programının seçmeli Batı Müzikalleri ve Türk Müzikalleri olmak üzere 2 adet ders yanı sıra Lisans programında ilk üç yılda yer alan 5 tür ve 7 adet ders ile lisans programında zorunlu 7 ders ve 26 saat ve seçmelilerde 2 ders ve 6 saat olmak üzere toplam 9 ders ve 32 saatlik bir müzik eğitiminin yapılandırıldığı; Tiyatro anasanat dalı programının toplam ders sayısı 85 olup bunun 26 tanesi seçmeli ders kapsamındadır; toplam ders saati 283'tür. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 8 olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir. Tablo 16'da yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 3 temel müzik eğitimi alanına ait 9 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. **Şan ve Solfej Eğitimi:** Temel Solfej (Toplam 8 saat), Şan Solfej (Toplam 5 saat)
2. **Ses ve Konuşma Eğitimi:** Ses konuşma (Toplam 6 saat), Ses Konuşma ve Sahne Uygulaması Toplam 4 saat)
3. **Tiyatro Müzikleri ve Müzikaller:** Tiyatro Müzikleri (Toplam 6 saat) , Batı Müzikalleri (Toplam 3 saat), Türk Müzikalleri (Toplam 3saat)

15. Tablo 17'deki bulgulardan **BÜ-MSSF-TB** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında ilk iki yıl ön lisans programında toplam 5 tür müzik eğitimi alanı dersinin 7 derslik bir süre ile toplam 21 ders saati üzerinden gerçekleştirildiği; ayrıca üç ve dördüncü yıl tiyatro programında müzik eğitimi alanı dersleri için seçmeli ders kapsamında 5 farklı ancak müzik eğitimi alan derslerinden yapılandırılmış bir ders havuzu bulunduğu; Tiyatro bölümü programının toplam ders sayısı 51; toplam ders saati 186'dır. Bu bağlamda söz konusu programda

müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 11 olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir. Tablo 17’de yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 3 temel müzik eğitimi alanına ait 7 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. **Temel Müzik Beğenisi ve İdrak i Eğitimi: Müzik Anlayışı (Toplam 3 saat-Seçmeli)**
2. **Kulak Eğitimi ve Müziksel Okuma Becerileri:** Temel Kulak Eğitimi (Toplam 2 saat)
3. **Nefes, Ses ve Konuşma-Tiyatro Eğitimi: Şan - Tiyatro I-II(Toplam 2saat) ,** Ses - Konuşma I-II (Toplam 4 saat) ve Fonetik (Toplam 2 saat)

16. Tablo 18’deki bulgulardan **KHÜ-STF-TB** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında dördüncü yılında herhangi bir müzik eğitimi alanı dersine yer verilmediği; bununla birlikte bir, iki ve üçüncü yıl program yapısında toplam 2 tür müzik eğitimi alanı dersinin 2 derslik bir süre ile toplam 10 ders saati üzerinden yürütüldüğü; Tiyatro bölümü programının toplam ders sayısı 45; toplam ders saati 243’tür. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 4 olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir. Tablo 18’de yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 1 temel müzik eğitimi alanına ait 5 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. **Temel Ses, Konuşma ve Şarkı Eğitimi:** Ses ve Konuşma - Temel Eğitim (Toplam 6 saat),
2. **Ses ve Şarkı Söyleme (Toplam 4 saat).**

17. Tablo 19’deki bulgulardan **BEÜ-GSF-OB** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında üçüncü yılında herhangi bir müzik eğitimi alanı dersine yer verilmediği; bununla birlikte bir, iki ve dördüncü yıl program yapısında toplam 3 tür müzik eğitimi alanı dersinin 7 derslik bir süre ile toplam 9 ders saati üzerinden yürütüldüğü; Oyunculuk bölümü programının toplam ders sayısı 51; toplam ders saati 130’dur. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 7 olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir. Tablo 19’da yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 2 temel müzik eğitimi alanına ait 2 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. **Temel Tartım Becerileri Eğitimi: Ritmik I-II (Toplam 3 saat-Seçmeli)**

2. Ses ve Konuşma ve Şarkı Eğitimi: Ses ve Konuşma I-II-III-IV (Toplam 3 saat) , Şarkı (Toplam 3 saat)

18. Tablo 20'deki bulgulardan **OÜK-TB** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında Müzikal I-II adlı iki seçmeli ders vardır. Lisans programının dört yıllık yapısında ise toplam biri seçmeli olmak üzere 3 tür müzik eğitimi alanı dersinin 8 derslik bir süre ile toplam 22 ders saati üzerinden gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Tiyatro bölümü programının toplam ders sayısı 112 olup, bunların 38 tanesi seçmeli derstir ; toplam ders saati 356 saat olup, bunun 122 saati seçmeli ders saatidir. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 6 olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir. Tablo 20'de yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 4 temel müzik eğitimi alanına ait 3 tür ve 8 adet dersin sınıflaması şöyledir:

1. Temel Ses - Nefes Becerileri Eğitimi: Temel Ses ve Nefes I-II (Toplam 3 saat-Seçmeli)

2. Şan - Solfej Eğitimi: Şan ve Solfej I-II-III-IV (Toplam 2 saat)

3. Seçmeli Dersler: Müzikal I-II

19. Tablo 21'deki bulgulardan **YÜ-GSF-TB** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında iki, üç ve dördüncü yıllarda herhangi bir müzik eğitimi alanı dersine yer verilmediği; söz konusu lisans programının birinci yılında her iki dönemde yer verilen müzik eğitimi alanı dersin adı Temel Ses ve Nefes Eğitimi adlı ders olduğu; bu haliyle program yapısında toplam 1 tür müzik eğitimi alanı dersinin 2 derslik bir süre ile toplam 8 ders saati üzerinden yürütüldüğü anlaşılmış; Tiyatro bölümü programının toplam ders sayısı 63; toplam ders saati 227'dir. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 4 olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir. Tablo 21'de yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 1 temel müzik eğitimi alanına ait 1 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. Temel Ses ve Nefes Eğitimi: Temel Ses ve Nefes Eğitim (Toplam 4 saat),

20. Tablo 22'deki bulgulardan **MAÜ-GSF-TB** 4 yıllık tiyatro lisans programının yapısında üç ve dördüncü yıllarda herhangi bir müzik eğitimi alanı dersine yer verilmediği; söz konusu lisans programının ön lisans programının birinci dönemlerinde yer verilen müzik eğitimi alanı dersin adının "Ses ve Nefes Eğitimi ve Ses Teknikleri" olduğu; bu haliyle program yapısında toplam 2 tür müzik

eğitimi alanı dersinin 2 derslik bir süre ile toplam 12 ders saati üzerinden yürütüldüğünün anlaşılmış; Tiyatro bölümü programının toplam ders sayısı 78; toplam ders saati 269'dur. Bu bağlamda söz konusu programda müzik eğitimi alanına yönelik derslerin yer alma oranının % 5 olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir. Tablo 22'de yer alan müzik eğitimi alanına ilişkin 1 temel müzik eğitimi alanına ait 2 çeşit dersin sınıflaması şöyledir:

1. Ses ve Nefes Eğitimi ve Ses Teknikleri: Ses ve Nefes Eğitim (Toplam 3 saat), Ses Teknikleri (Toplam 3 saat)

21. Tablo 23'te Üniversitelerde Tiyatro Bölümlerinin Yerleşik Olduğu Birimler Ve Bu Birimlerde Müzik Eğitimi İle İlgili Öğretim Elemanlarının Varlığı Ve Nitelikleriyle Ders Sayıları Ve Sürelerine Yönelik Bulgulara yer verilmiştir. Bu tabloya göre Ankara Üniversitesi DTCF Tiyatro Bölümünde Kadrolu öğretim üyesi ve söz konusu öğretim üyesinin uzmanlaştığı alanın "Tiyatro Müziği Besteleme" olduğu saptanmış; toplam 13 ders ve toplam 28 saat ders saati olduğu anlaşılmıştır. Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuarı Tiyatro Bölümünde Kadrolu öğretim elemanı vardır ve uzmanlık alanının "Tiyatro Müziği Besteleme" olduğu saptanmıştır; aynı birimde 4 ders toplam 22 saatlik bir müzik eğitimi süresi olduğu anlaşılmıştır. Hacettepe Üniversitesi, Ankara Üniversitesi Tiyatro Bölümünde kadrolu öğretim elemanı vardır ve uzmanlık alanı Opera-Şan olup 3 ders 16 saat süre ile müzik eğitimi verdiği; Kadir Has Üniversitesi S.T.F Tiyatro bölümünde kadrolu tam zamanlı bir öğretim görevlisi vardır ve uzmanlaştığı alan "Tiyatro Eleştirmenliği / Dramaturji" olup 1 ders ve 5 saat süre ile müzik eğitimi verdiği; Maltepe Üniversitesi G.S.F Oyunculuk bölümünde kadrolu bir öğretim görevlisi vardır ve uzmanlık alanı Opera-Şan olup 2 ders ve 12 saat süre ile müzik eğitimini yürüttüğü; Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi İstanbul Devlet Konservatuarı Tiyatro bölümünde (Müzik A.B.D'den mezun) kadrolu ve tam zamanlı bir öğretim görevlisi vardır ve uzmanlaştığı alan Gitar olup 12 ders ve 28 saat süre ile müzik eğitimi verdiği; Okan Üniversitesi Konservatuarı Tiyatro bölümünde kadrolu bir öğretim görevlisi vardır ve uzmanlaştığı alan ses eğitimi olup 2 ders ve 8 saat süre ile müzik eğitimini yürüttüğü; Uludağ Üniversitesi G.S.F Oyunculuk bölümünde kadrolu bir öğretim üyesi (Doçent Doktor) vardır ve uzmanlık alanı Şan olup 7 ders ve 26 saat süre ile müzik eğitimini yürüttüğü tespit edilmiştir.

5.2. Öneriler

1. Tiyatro/ Oyunculuk Bölümlerine müzik eğitimi dersleri için dışarıdan öğretim elemanı (tam zamanlı, yarı zamanlı, sözleşmeli, ücretli) sağlamak yerine bölümün kendine ait bir müzik öğretim elemanı kadrosunun açılması ve ilgili öğretim elemanlarının bu bölüme yerleştirilmesi önerilebilir.

2. Tiyatro/ Oyunculuk Bölümleri'nde ders program paketine bakılarak üniversitelerin ders programlarının incelenmesi üzerine en çok: Ses Eğitimi, Şan, Koro, Ritim, Solfej, Müziksel İşitme Okuma gibi alanlarda öğrencilere eğitim vermeye ihtiyaç duyulmaktadır. Bununla birlikte en çok da bu alanlarda Tiyatro/Oyunculuk bölümünün kendi/kadro lu öğretim elemanının bu dersleri vermesi için istihdamının sağlanması önerilebilir.

3. Tiyatro/ Oyunculuk Bölümleri'nde müzik derslerinin çeşitlerinin artırılması ve bu arttırılan derslerin seçmeli dersler adı altında okutulması önerilebilir.

4. Geleneksel Türk Oyunlarının varlığı gözönüne alındığında; Türk müziğine ilişkin "Geleneksel Türk Oyunlarında Müzik İcraları", "Türk Müziklerine ait Müzik İcraları" gibi derslerin ders programına konulması önerilebilir.

5. Müzik eğitiminin içinde ulusal ve uluslararası yerel müzik unsurlarına giriş türünden bir derse ihtiyaç duyulabilmektedir. Bu sebeple böyle bir dersin müfredata konulması önerilebilir.

6. Tiyatro/ Oyunculuk Bölümleri'nde müzik derslerine giren öğretim elemanlarının senede en az bir kere toplanıp, öğrencilere okutulacak derslerin ortak bir dili oluşturması amacıyla çalıştay, konferans, sempozyum düzenlemeleri ve düzenledikleri bu toplantılar sonucunda kendi bölümlerinde alınan kararları ve yapılan çalışmaları uygulamaları önerilebilir.

7. Tiyatro/ Oyunculuk Bölümleri'ndeki öğrencilerin ve müzik derslerine giren öğretim elemanlarının, yurt dışında eğitiminin iyi olduğuna inanılan okullara gidip oradaki derslere girerek, çalıştay, konferans, sempozyumlara katılıp dersi ve dersin niteliğini daha ileriye taşıma amacı güdülüp, öğretim elemanlarının ve öğrencilerin ülkeye döndüklerinde yurtdışında öğrenilen kazanımları kendi hayatlarında uygulamaları önerilebilir.

8. Yurtdışına gidecek olan öğretim elemanı ve öğrencilerin o milletin tiyatro eserlerini ve müziklerini daha iyi anlayıp yorumlayabilmesi için dil eğitiminin yeterli düzeyde olması gerektiği hususuna hassasiyet göstermeleri önerilebilir.

9. Müzikal bestelerinin yapılabilmesi için kişinin hem müzik bilgi ve becerisinin hem de tiyatro bilgi, beceri ve hakimiyetinin yeterli düzeyde olmasına önem vermesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Agasıoğlu, F. (2014), Azerbaycan Türklerin İslama Gadar Tarihi, 9 Bitik, Müellif Hüquqları Agentliyi. Şəhadətnamə № 5797, Agasıoğlu Neşriyatı, Bakı-Azerbaycan.
- And, M. (1973), 50 Yılın Türk Tiyatrosu, İş Bankası Yayınları, Birinci Baskı, İstanbul.
- And, M. (1983). Başlangıcından 1983'e Türk Tiyatro Tarihi *Baskı Ve Cilt* Sena Ofset, İletişim Yayınları, İstanbul.
- And, M. (1999). Osmanlı Tiyatrosu, *Baskı ve Cilt* Pelin Ofset, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Ay, L. (1976). Hacettepe Üniversitesinde Tiyatro Eğitimi Ve Tiyatromuzun Üniversitelerden Beklediği **025** Doı: **10.1501/Tad_0000000100** Erişim: [Http: //Dergiler.Ankara.Edu. Tr/Dergiler/13/1160/13632.Pdf](http://Dergiler.Ankara.Edu.Tr/Dergiler/13/1160/13632.Pdf)15.04.2019 Saat:17.00
- Aziz, A. (1994). Araştırma yöntemleri, teknikleri ve iletişim. (Genişletilmiş 2.basım). Ankara.
- Balay, M; Özsoysal, F. (2011), Geçmişten Günümüze İstanbul Tiyatroları III, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Bilgin, N. (2006). Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler Ve Örnek Çalışmalar, Ankara.
- Brocket, O. (2000). Tiyatro Tarihi, Çevirenler: Sokullu, Dinçel, Sağlam, Çelenk, Öndül, Güçbilmez. Dost Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş; Çakmak, E.K; Akgün, Ö; Karadeniz, Ş; Demirel, F. (2010), Bilimsel Araştırma Yöntemleri, 6. Baskı, Ankara.
- Candan, A. (2003). 20. Yüzyılda Öncü Tiyatro, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Çakar, D. (2015). "Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı (Cebeci'den Beşevler'e)", Erişim: http://www.sahnevemuzik.hacettepe.edu.tr/sayilar/sayi_1_1.pdf15.04.2019 Saat:17.15
- Çalışlar, A. (1995). Tiyatro Ansiklopedisi, Kültür Bakanlığı Yayınları Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Ergin, D. (1991). Örnekleme, M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı: 3, İstanbul.Erişim: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/1951>
- Gürtan, K. (1982). *İstatistik Ve Araştırma Metotları*, İstanbul Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.

- Gürzap, C. (1976). Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümünde Eğitim Nasıl Yapılmaktadır - Nasıl Yapılmalıdır, Ankara Üniversitesi Dergiler veri tabanı, Sayı: 7 Sayfa: 077-95 DOI: 10.1501/ TAD_0000000106, Erişim: [http:// dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/13/1160/13638.pdf](http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/13/1160/13638.pdf) 15.04.2019 Saat:16.00
- Karasar, N. (2010). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Nobel Yayın Dağıtım
- Ketih F. P. (2011). Sosyal Araştırmalara Giriş Nicel Ve Nitel Yaklaşımlar, Siyasal Kitapevi
- Nutku, Ö. (1976). Meddahlık ve Meddah Hikayeleri, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Nutku, Ö. (1997). Dram Sanatı, Kabalcı Yayınevi, İstanbul.
- Nutku, Ö. (1971). Dünya Tiyatro Tarihi Cilt 1, Yeni Güven Matbaası, İstanbul.
- Nutku, Ö. (1967). Darülbedayi'nin Kuruluşu Üzerine Birkaç Not, Türk Dili Dergisi, 16/170, s. 774-83, Erişim http://isamveri.org/pdfdkm/04/DKM0_40759.pdf Akt.: TÜRKMEN F. Nalan, Türk Sanat Tarihinde Öncü Kurumlar ve Kuruluşlar, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, Cilt 7, Sayı 14, 2009, 609-627*
- Ofluoğlu, M. (1995). Dünya Bir Sahnedir, Yön Matbaası, İstanbul.
- Oransay G. (1976). "Tiyatro Eğitiminde Musiki", Sayı: 7 153 DOI: 10. 1501 /TAD_0000000111 Erişim: <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/13/1160/13630.pdf> 15.04.2019 Saat: 16.20
- Özgü, M. (1976). Ankara Üniversitesi'nde Tiyatro Eğitimi Tiyatro Sempozyumun, Ankara Üniversitesi Dil Ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü Sayı: 7 Sayfa: 007014 Doi: 10.1501/Tad_0000000098 Erişim:<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/13/1160/13658.pdf> 18.04.2019 Saat16.30
- Pekman, Y. (2002). Çağdaş Tiyatromuzda Geleneksellik, Mitos Boyut Yayınları Tiyatro Kültür Dizisi 46, İstanbul.
- Selen, N. (1976). Konuşma Eğitimi, Sayı: 7, DOI: 10.1501/TAD _0000000107 Yayın, Ankara, Erişim: <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/13/1160/13658.pdf> 18.04.2019 Saat16.30
- Sevengil, R. A. (2015). Türk Tiyatrosu Tarihi, *Alfa Basım Yayım Dağıtım San. Ve Tic. Ltd. Şti.* İstanbul
- Şener, S. (1982). Dünden Bugüne Tiyatro Düşüncesi, Adam Yayınları, İstanbul.

Şimşek, P. R. (2013). Tiyatro Oyuncularının Aldıkları Müzik Eğitiminin Müzikallerde Şarkı Söylemeleriyle İlişkisi, G.Ü.E.B.E Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Thousand Oaks. Yeni Delhi, Hindistan. ankara.edu.tr/dergiler/13/1160/13662. pdf 15.04.2019 Saat:16.30

Toraman, C. (2007). Olmak ya da Olmamak/ Adaylar ve Eğitimciler İçin Oyunculuk Sınavlarına Hazırlık Kılavuzu, Don Kişot Güncel Yayınlar, İstanbul.

Tuncay, M. (2014). Şişman Kadın Ölmez Opera Bitmez, Opus Yayıncılık, İstanbul.

Uluskan, S. B. (2010). Atatürk'ün Sosyal Ve Kültürel Politikaları, Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara. Erişim: <http://atam.gov.tr/wp-content/uploads/ATAT%C3%9CRK-K%C3%9CLT%C3%9CR-D%C4%B0L-VE-TAR%C4%B0H-Y%C3%9CKSEK-KURUMU.pdf> 17.04.2019 saat: 13.49

Ümit, N. M. (2014). “Çadırlardan Saraylara Türk Tiyatrosunun Sahneleri”, Erişim: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/92884>

Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık San. Ve Tic. A.Ş., Ankara.

Ünlü, A. (2006). Türk Tiyatrosu Ansiklopedisi, Aşina Kitaplar-Turmaks Yayıncılık, Ankara.

Sanal Sayfa Kaynakları

<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/16722> 19.04.2019 saat 13.45